PANORMIA IV

[Incipiunt capitula quarti]¹

Quarta pars continet de primatu et dignitate Romane ecclesie. De conciliis convocandis. De provincia quomodo constituenda sit. De potestate primatuum et metropolitanorum episcoporum. De negotiis et causis clericorum ubi debeant tractari. De spoliatis revestiendis. De accusatione, quo ordine et a quibus personis et adversus quas personas debeat vel non debeat fieri. De testibus qui et quot et quomodo et in quo negotio testificari debeant vel non. De induciis quo tempore et quanto tempore dande sint. De subterfugientibus quanto tempore et qua ratione expectari debeant. De iudicibus quales debeant esse et quando sententiam iudicii debeant proferre. De appellatione quo tempore et qua ratione debeat fieri et de pena male appellantium.²

Incipit liber quartus¹

De primatu Romane ecclesie, et de iure primatum² et³ metropolitanorum atque⁴ episcoporum, et de ordinatione⁵ eorum, et de sublimitate episcopali⁶

1

Exemplar constituti² Constantini³ imperatoris⁴

Ex testamento constituti⁵ nostri⁶ concedimus⁷ ipsis sanctis⁸ apostolis dominis meis, beatissimis⁹ Petro et Paulo et¹⁰ per eos etiam beato Silvestro patri nostro summo

¹ Incipiunt capitula quarti Tb; Incipit iiii La

² Quarta pars cont. - appellantium LaPhPrQeVm; *om*. AdBbBdBeCaCeDbEaFbFcGcHaLdLnMfMgMhMjMkMoMqOaObOdOeOfPaPcPdPfPkPtRaSbSeSgS lTcVoVpVqWc

¹ Inc. - quartus Be(*after insc. to c 1*)CaEgFbHaLjMqOePdPhPk(*mg*) SITbTc; *om.* BdCeOb(*cf below*)PtPw; Liber incipit quartus Cb; Incipit liber quintus Ld; Incipit quarta pars BbGcMgWc; Incipit liber ... Od *mg.*; Incipit quartus EaOfPfPqSbVo(*after insc. to c 1*) Qe(*before capitula*); Incipit quarta pars et liber vi Pa; Pars quarta incipit RaVp; Incipit iiii Wc; *om.* OaPcPwSg(huc usque .s. *add. at head of leaf*)

² iure prim. BdCaDbLdMgPkTbTcWc; prim. iure CbLj

³ et CaCbDbFcLdLjPtTc; et de BdVo; om. MgPw

⁴ et Sb

⁵ ordinatione BdCbCeDbEaFcLdLjPaPkPtVoWc; ordine CaDaFbPcTcPw

⁶ De - et de sublimitate episcopali (episcoporum DbSl, apostolici Pc) *in text* AdBdCaCbCeDbEaFbLjMgMqOb(*after insc. to c.*1)OdOfPaPcPkPtPwSlTbVo, *in mg*. FcGcLdOeSbWc; De primatu et dignitate Romane ecclesie Eg *mg*.; De - episc. *om*. Pf; De - et episcopi Tc . quartus liber *add*. Ob; De dignitate Romane ecclesie RaVp; *om*. BeOaPrVm; .i. *add in mg*. Bd

¹ as last cap. of Bk iii Bb

² constituti *BeEgLdOaPfTbVo; *om.* BbCaDaFbGcMgPc; constituti nostri FcSb; nostri Od; instituti Pt; de testamento Tc

³ Constantini *BeCaLdPfTbTc; Constantinop' Eg

⁴ Ex. - imp. BeBbCaLdMq(*mg*.)PfTbTcVo; *om*. PaPw; liber [*erasure*] quartus *add*. Db. *See above for* Vo.

pontifici et universali¹¹ urbis Rome¹² pape, et omnibus eius successoribus¹³
pontificibus qui usque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri, atque de
presenti contradimus¹⁴ palatium imperii nostri Lateranense, quod omnibus in toto orbe
terrarum prefertur atque precellit¹⁵ palatiis. Deinde diadema, videlicet¹⁶ coronam
capitis nostri, simulque phrigium¹⁷ nec non¹⁸ et superhumerale¹⁹, videlicet lorum²⁰,
quo²¹ imperiale circumdari assolet collum, verum etiam clamidem purpuream atque
tunicam coccineam, et omnia imperialia indumenta seu dignitatem²² imperialium
presidentium, equum²³ conferentes etiam et imperialia sceptra simulque et cuncta
atque²⁴ signabunda²⁵ etiam et²⁶ diversa ornamenta imperialia, et omnem
processionem²⁷ imperialis culminis et gloriam potestatis nostre. Viris enim²⁸
reverendissimis clericis in diversis ordinibus eidem sacrosancte Romane ecclesie
servientibus illud culmen singulare potentiam et precellentiam habere sancimus, cuius
amplissimus noster senatus videtur²⁹ gloria adornari, id est patricios atque consules
effici, necnon et ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgantibus³⁰ decorari, et
sicut imperialis militia³¹ ita et clerum³² sancte Romane ecclesie ornari³³ decernimus³⁴.

```
De origine et constitucione Romane ecclesie add. Pa; i in mg. Be<sup>2</sup>
<sup>5</sup> vel Constantini add. ss Gc<sup>2</sup>
<sup>6</sup> Ex − nostri om. Pt
<sup>7</sup> concedimus *CaMgPfPkTb; decrevimus Tc
<sup>8</sup> sanctis *CaPfTbTc; om. Mg
<sup>9</sup> beat. *CaEgMgPfTb; om. Tc
10 et *TbTc; om. BeCaMgPfVo
<sup>11</sup> -ali *BeMgPfTb; -alis CaTc
<sup>12</sup> Rome *CaPfTbTc; om. Mg
<sup>13</sup> eius succ. *BeCaEgPf; succ. eius TbTc
<sup>14</sup> contradimus *BeCaPfTbVo; tradimus GcMg; concedimus Tc
<sup>15</sup> precellit *CaMgPfTb; precessit Tc
<sup>16</sup> videlicet *CaMgPfTb; id est Tc
<sup>17</sup> id est pilleum vel mitram add. in mg. Sb, ss Td
<sup>18</sup> nec non *CaMgPfTb; om. Tc
<sup>19</sup> -ale BeCaMgTc; -alem PfTb
<sup>20</sup> lorum *CaPfTbTc; locum Mg
<sup>21</sup> quo *CaMgTbTc; om. Pf
<sup>22</sup> corr. fr. indig- Ca
<sup>23</sup> equum *CaMgPcPfTb; equitum et Tc
<sup>24</sup> cuncta atque CaMgPfTb; conta atque Be; lacuna Tc
<sup>25</sup> -bunda CaMgPfTb; -banda Be; -blanda Tc
<sup>26</sup> etiam et BePfTbVo; etiam CaMg; et etiam Tc
<sup>27</sup> proc- *CaMgPfTb; prof- Tc
<sup>28</sup> enim BeCaGcPf; etiam MgTbTcVo
corr. fr. -entur Pf
<sup>30</sup> -antibus CaMgPfTb; -antes Tc
<sup>31</sup> imperialis militia BeCaGcMgTbVo; imperiali militia Mg; imperialem militiam Pf<sup>2</sup>Tc
<sup>32</sup> clerum BePf(short lacuna follows)TcVo; clero et Ca; clero GcMgTb
<sup>33</sup> ornari *BeTbTc; ordinari CaGcMgPfVo
```

³⁴ -ernimus *BeCaPfTbVo; -revimus GcMgTc

Item ibi. Ipse beatissimus papa super coronam clericatus quam gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipsa ex auro non est passus uti corona. Phrigium vero candido nitore splendidum resurrectionem Dominicam designans, eius sacratissimo vertici³⁵ manibus nostris³⁶ imposuimus, et tenentes frenum equi ipsius³⁷ pro reverentia beati Petri³⁸, stratoris officium illi³⁹ exhibuimus, statuentes eodem phrigio omnes eius⁴⁰ successores singulariter in processionibus⁴¹ uti ad imitationem imperii nostri⁴². Unde ut non pontificalis apex vilescat, sed magis amplius quam terreni imperii dignitas et⁴³ glorie potentia decoretur, ecce tam palatium nostrum, ut prelatum est⁴⁴, quamque Rome⁴⁵ urbis et omnis Italie seu occidentalium regionum provincias, loca et⁴⁶ civitates sepe fato⁴⁷ beatissimo⁴⁸ pontifici patri nostro Silvestro universali pape contradentes⁴⁹ atque relinquentes ei vel successoribus ipsius pontificum potestati et ditioni firma imperialis⁵⁰ censura per hanc nostram divalem⁵¹ sacram et⁵² pragmaticum⁵³ constitutum⁵⁴ decernimus disponendum⁵⁵, atque⁵⁶ iure sancte Romane ecclesie concedimus permanendum. Unde congruum perspeximus⁵⁷ nostrum imperium et regni potestatem⁵⁸ orientalibus transferri ac⁵⁹ transmutari regionibus, et in Bizantie⁶⁰ provincia in optimo loco nomini nostro⁶¹ civitatem edificari, et nostrum

³⁵ *obsc. addition follows* Pf

³⁶ manibus nostris *OaPhPrTcVmVo; manu nostra BdCaDaFbPcRaTd; per manus nostras BeMgPaPf²Pw; manus nostras CeGcPfPkSb; nostris manibus Tb

³⁷ eq. ips. *BeGcMgPfTb; ips. eq. CaTc

³⁸ apostoli *add*. MgTc, *om*. *BeCaGcPfTbVo

³⁹ off. illi *CaMgPfTb; illi off. Tc

⁴⁰ eius *MgPfTbTc; om. Ca

⁴¹ proc-*MgPfTbTc; prec- Ca 42 imp. nos. *CaMgPfTc; nos. imp. PhTb

⁴³ et BeCaPfTbTc; om. Mg

⁴⁴ prel. est *BeCaMgPfPh; prefatum est Tb; prel. Tc

⁴⁵ Rome BeCaPfTb; Romane GcMgTc

⁴⁶ et *CaMgPfTc; om. PhTb

⁴⁷ fato *Be(after lac.)Ph²TbVo; prefato CaMgPfPrTc; facto Ph

⁴⁸ beatissimo *CaMgPfTb; beato Tc

⁴⁹ contradentes *CaMgPfTb; tradentes Tc

⁵⁰ -alis *CaGcPfTb; -ali BeMgTc

⁵¹ cartam *add*. Ld *ss*

⁵² firmum add. Tc, om. *BeCaMgPfTb

⁵³ id est casuale *add. ss* Be²Ln²

⁵⁴ -tum *CaGcPfTbTc; -tionem Mg

⁵⁵ disponendum *BeCaEgMgPfTb; deponimus Tc

⁵⁶ sub add. Mg, om. *CaPfTbTc

⁵⁷ persp- *BeCaEgTcVo; prosp- GcMgPfTb?

regni potestatem *BeCaGc²TbTcVo; nostri potestatem regni Mg; regni potestate Pf

⁵⁹ obsc. corr. Pf

⁶¹ nom. nost. *CaGcPfTbTc; nost. nom. Mg

illic constitui imperium. Quoniam ubi principatus sacerdotum⁶² et Christiane religionis caput ab imperatore celesti⁶³ constitutum est iustum non est⁶⁴ ut illic⁶⁵ imperator terrenus habeat potestatem.

ID 5.49]

62 -otum *BeCaGcEgPfTb; -otii MgTc

⁶³ celesti *CaEgMgPfTb; celi Tc

64 iust. non est *CaMgPfPhTc; non est iust. Tb

65 repeated and canc. Tb

2

¹In decr' Anacleti², cap. iii³

Anacletus servus servorum⁴ Dei, omnibus episcopis et reliquis Christi sacerdotibus salutem. Sacrosancta Romana et apostolica ecclesia non ab apostolis sed ab ipso Domino⁵ Salvatore nostro⁶ primatum obtinuit, sicut ipse beato Petro apostolo dixit, Tu es Petrus, et reliqua⁷. Ergo hec apostolica sedes, cardo et caput omnium ecclesiarum, a Domino et non ab alio est constituta, et sicut cardine ostium regitur, sic huius sancte sedis auctoritate omnes ecclesie, Domino disponente, reguntur. Igitur si que cause difficiliores inter vos⁸ orte fuerint, ad huius sancte sedis apicem eas quasi⁹ ad caput referte¹⁰ ut apostolico terminentur iudicio.

4L 1.2] [D 22 c 2a has first sentence, then distinct]

2

In decr' Gelasii pape¹, cap. i²

Gelasius³ urbis Rome episcopus omnibus orthodoxis. Quamvis universe per orbem catholice ecclesie unus⁴ thalamus Christi sit⁵, sancta tamen Romana catholica

¹ Quod Romana ecclesia non ab apostolis sed a Christo Ihesu primatum obtinuit *add. in mg.* CaCeDaLn², Quod Romana ecclesia auctoritate Ihesu Christi ceteris ecclesiis sit prelata *add. in mg.* Sb, De primatu Romane ecclesie *add.* PaTdVo

² pape *add*. CaMq, episcopi *add*. Tb, *om*. BeFcMgPfPwTcVo

³ no insc.Oa

⁴ corr. fr. servorum servus Ca

⁵ Domino CaMgPfTb; om. Tc

⁶ nostro CaMgPfTb; vero Tc

⁷ rel. BeGcOaPfTbTcVo; et super et rel. Ca; super hanc petram e. e. m. Mg

⁸ vos CaMgPfPhTc; se Tb

⁹ repeated Ca

¹⁰ referte CaMgPfTb; referre Tc

¹ pape GcMgTbTc; om. BeCaPfPw

² i BeCaGcMgPfPwTbTc; iii EgVo; iiii (et tertia epistola Anacleti *in mg*.) Vp. De eodem *add*. PaVo ³ *corr. fr.* Zezasius *to* Zeasius Pc

ecclesia et apostolica⁶ nullis sinodicis constitutis ceteris ecclesiis prelata est, sed evangelica voce⁷ Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit. Tu es, inquiens Dominus⁸, Petrus, et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Cui data est etiam⁹ societas beatissimi¹⁰ Pauli apostoli vasis electionis, qui non diverso, sicut¹¹ heretici garriunt, sed uno tempore, uno¹² eodemque die gloriosa morte cum Petro in urbe Roma sub Cesare Nerone agonizans coronatus est, et pariter supradictam Romanam ecclesiam¹³ Christo Domino consecrarunt, eamque¹⁴ omnibus urbibus in universo mundo sui presentia atque¹⁵ triumpho pretulerunt¹⁶. Est ergo¹⁷ prima Petri apostoli sedes¹⁸ Romana ecclesia non habens maculam nec¹⁹ rugam, nec aliquid huiusmodi.

4L 1.221 +D 21 c 3

⁴ unus CaPfTbTc; unius Mg

4

¹In decr' Anacleti, cap. iii²

Prima ergo sedes est celesti beneficio Romana ecclesia quam, ut memoratum est, beatissimi Petrus et Paulus suo martirio consecrarunt.

4L 1.21b; ID 5.2 pt] D 22 c 2 med.

⁵ Chr. sit CaPfTbTc; sit Chr. Mg

⁶ tamen Rom. - apost. CbFcGcMgPfPrTb; tamen Romana ecclesia catholica et apostolica BeCaDaPwVo; tamen Romana et apostolica ecclesia Oa; tamen Rom. et apostolica eccl. catholica <non> Ra; Romana tamen et apostolica ecclesia Tc

⁷ sed ev. voce MgPfTbTc; si ev. vocem Ca

 $^{^8}$ ss Ra

⁹ data est et. CaMgPfPhTc; et. data est Tb

beatissimi CaMgPfPhTc; beati Tb

¹¹ sicut CaMgPfPhTc; ut Tb

¹² uno CaPfTbTc; om. Mg

¹³ Rom. eccl. MgPfTbTc; eccl. Romam Ca

¹⁴ eamque MgPfTbTc; eodemque Ca

¹⁵ venerando *add*. EgOaPrTcVm, *om*. BeCaCbCeFbFcGcMgMqPaPcPfPwRaTbTdVo

¹⁶ pret- CaMgPfTb; prot- Tc

¹⁷ ergo MgPfTbTc; igitur Ca

¹⁸ P. ap. sed. CaPfTbTc; sed. P. ap. Mg

¹⁹ nec Be²EgMgPfTb; aut Ca; neque TcVo

¹ Quod prima sedes sit Romana ecclesia add. in mg. Sb

² vii Da; ii Vp. De eodem *add*. PaVo

¹In decr' Silvestri, cap. vii²

Silvester papa in generali residens sinodo³ dixit, Nemo iudicabit primam sedem iustitia⁴ temperare⁵ desiderantem. Neque enim ab augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo, iudex iudicabitur⁶.

4L 1.8] +C 9 q 3 c 13 as from Innocent

6

[In decretis Nicolai pape]²

Nicolaus servus servorum Dei piissimo et dilectissimo filio Micaheli a Deo³ dilecto semper augusto⁴. Nunc autem divina inspiratione non nos pigebit nec nobis⁵ impossibile erit ostendere vobis, si tamen audire velitis, non posse quemquam rite ab his qui inferioris dignitatis vel ordinis sunt iudiciaribus⁶ submitti definitionibus. Siquidem tempore⁷ Diocletiani et Maximiani augustorum, Marcellinus⁸ episcopus urbis Rome⁹, qui postea insignis martir effectus est, adeo¹⁰ compulsus est a paganis ut templum eorum¹¹ ingressus, grana thuris super prunas imponeret. Cuius rei gratia collecto numerosorum¹² concilio episcoporum¹³ et inquisitione¹⁴ facta, hoc idem pontifex se egisse confessus est, nullus tamen eorum proferre sententiam ausus est,

¹ Quod Romanus pontifex a nemine iudicabitur nisi a Deo *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln²Td(*mg.*), Quod nemo Romanam ecclesiam iudicare debeat quia iudex a populo non iudicatur *add. in mg.* Sb, De dignitate primatum *add.* Pa

² vii BeCbDaEgFcMgPfTb; vi CaCeGcMgOaPaPr; iii PcTc; viii Pw. In - vii] De eodem Vo

³ res. sin. BeGcMgPfTcVo; sin. res. CaRaTb

⁴ -ia BePfPwVo; -iam CaGcMgMqOaRaTbTc

⁵ -are CaMgTbTc; -ari BeGcPfPw

⁶ iudex iudic. GcMgMq²PfTcVo; iudic. iudex BePtTb; iudic. CaDaRa; iudex Mq

¹ to Leonem dictavit only Ea

² In decr. Nicolai pape PaPcTcVo; Inde Ca; Nicholaus Michaeli imperatori Cb; Augus Ce; Ex - pape, cap. i Eg; In decretis Nicolai cap. i FbGcMgRaVp; Aug' Fc(*mg*.)Pw; Ex - pape PfSb; Nicholaus papa Michaeli augusto Tb; *om.* *BdBeDaMqOaPhPrPt

De eodem add. Pa

³ Deo *MgPfTbTc; Domino Ca

⁴ semper aug. *BeMgTbTcPwVo; semp. Augustinus Bd; semper CaCe; aug. semp. Pf

⁵ nobis *MgPfTbTc; nos Ca

⁶ -aribus CaPfTbTc; -alibus Mg

⁷ -ore *CaMgPfPhTc; -oribus Tb

⁸ -linus *CaMgPfPhTc; -lus Tb

⁹ ep. urb. Rom. *CaPfTbTc; urb. Rom. ep. Mg

¹⁰ adeo *MgTc; Deo BePfTbVo; a Deo Ca

¹¹ tem. eorum *CaMgPfTc; eorum tem. PhTb

¹² numerosorum CaCeMgPaPfTb; universorum PcTc; numero sanctorum Td

¹³ conc. ep. CaMgPfTb; ep. conc. Tc

¹⁴ -it- *superscr*. Pf

dum ei sepissime omnes¹⁵ perhiberent, Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et item¹⁶. Noli audiri in nostro¹⁷ iudicio, sed collige in sinu tuo¹⁸ causam tuam. Et rursus¹⁹. Quoniam ex te, inquiunt, iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum²⁰ dicunt, Prima sedes non iudicabitur²¹ a quoquam. Item in eadem²². Sed et²³ cum quidam tempore quodam contra Sixtum papam temptassent quedam mali rumoris obicere, et in concilio cui Valentinianus augustus intererat dictum fuisset non licere adversus pontificem sententiam dare, surrexit idem protinus imperator²⁴, et in arbitrio²⁵ prefati pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim²⁶ nullus pontificum minorum²⁷ vel inferiorum urbium subactus iudiciis²⁸ invenitur. [7] Item in eadem²⁹. In tantum autem hanc presumptionem sancti patres apud Calcedoniam detestati sunt, ut Dioscorum Alexandrinum antistitem³⁰ inter cetera idcirco potissimum sine ulla restitutione dampnaverint, quia ponens in celum os suum, et lingua eius transeunte super³¹ terram, excommunicationem in sanctum papam Leonem³² dictavit³³, ita ut in sententia contra ipsum prolata hoc³⁴ videantur memorare precipue dicentes, Quoniam secundus excessus priorem iniquitatem valde transcendit, presumpsit enim excommunicationem dictare³⁵ adversus sanctissimum et beatissimum³⁶ archiepiscopum magne³⁷ Rome Leonem. Numquid inquisitionem fuisse factam³⁸ utrum iuste an iniuste Dioscorus ipsam³⁹ excommunicationem

15 sep. omn. *CaMgPfTb; omn. sep. Tc

¹⁶ Et item *BeCaMgPfVo; Item Tb; Et iterum Tc

¹⁷ aud. in nostro *BeCaPfPhTcVo; in nostro aud. Mg; aud. nostro Tb

¹⁸ in sinu tuo ss Tb

¹⁹ Et rursus *CaMgPfPhTc; Item Tb

²⁰ Et it. *CaMgPfTc; Item PhTb

²¹ iud- *CaMgPfPhTc; iustif- Tb

²² Item in eadem *CaGcMgPfPhVo; Item in eodem BeTc; om. Tb

²³ et *CaEgMgPfTb; *om*. Tc

²⁴ repeated and canc. Ca

²⁵ lacuna follows in Pf

²⁶ Etenim *BeTbTcVo; Et CaDaGcMgPaPf

²⁷ minorum *BePhPqPrTbVm; iuniorum BdCaCeDaFbGcMgMqPaPcPk(p.c.)PfPqPwSbTcTdVo

²⁸ obsc. corr. Ca

²⁹ eadem *CaMgPfTb; eodem Tc

³⁰ Alex. ant. *BeMgPfTb; Alex. ant. et Ca; ant. Alex. Tc

³¹ super *CaMgPfPhTc; in Tb

³² papam *add*. Ca

³³ Ea ends cap. here

³⁴ prolata hoc MgPfTbTc; prolatam hec Ca

³⁵ dictare *CaMgPfTb; portare Tc

³⁶ et beat. *BeCaMgPfTb; om. Tc

³⁷ magne *BeCeGcLe(*mg*.)MgOaPaPc²PhPkPqPrSbTbTcVm; in agone BdCaDaLePcPfPwTd; vel magne Fb

³⁸ inq. fuisse factam CaMgPfTb; inquisitio fuit facta Tc

dictasset? Non plane, sed absque omni⁴⁰ controversia hoc in eo multati sunt quia cum esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere iniuriis, teste Anatolio Constantinopolitano presule qui dicit⁴¹, Propter fidem non est dampnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni.

ID 5.8] +D 21 c 7 to iudiciis invenitur, +D 21 c 9 from In tantum hec

8

In quinta sinodo Simmachi pape¹

Aliorum forte hominum causas Deus voluit per homines² terminare, sedis istius presulem³ suo sine questione reservavit arbitrio⁴. Voluit beati Petri apostoli successores celo tantum debere innocentiam, et subtilissimam⁵ discussionis⁶ indagini⁷ inviolatam exhibere conscientiam.

4L 1.11; ID 5.10] +C 9 q 3 c 14a

De eodem add. PaVo, Quod Romana sedes nullius arbitrio subiaceat nisi Dei add. in mg. Sb

 \mathbf{o}^1

²In decretis Gelasii pape, cap. iiii³

Gelasius episcopus episcopis omnibus. Cuncta per mundum novit ecclesia quod sacrosancta Romana ecclesia de omni ecclesia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio⁴. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus⁵.

 $4L\ 1.10a] + C\ 9\ q\ 3\ c\ 17a$

³⁹ Diosc. ipsam *BeMgPfTb; Diosc. Ca; ipsam Diosc. Tc

⁴⁰ omni *CaMgPfTb; om. Tc

⁴¹ dicit *BeCaMgPf; dixit PhTb; d't Tc

¹ In quinta sinodo Simmachi pape CbLjOaRaSbVo; In quisita sinodo (-odi BeTd²) Simmachi pape (pape Sim. Mg, pape *om*. Mq) BeCaEgFcGcLdMgMqPcPhPwQeTbTdVpWc; In quesita sinodus Sim. pape Fb; Ex inquisita sin. Simm. Pf; In dec' Simmachi pape Tc.

² vol. per hom. CaEgLdMgPfTb; per hom. vol. Tc

³ -lem CaLdMgPfTc; -lum Ph; -les Tb

⁴ vel iudicio *add. ss* Mg

⁵ -imam BePfTc; -ime CaLdMgPhRaTb

⁶ discussionis BeCaEgFcLdOaPrPwTbTc; discutionis GcMgPf

⁷-ini *CaFcLdMgPwTbTc: -ine Pf

¹ cc 9-10 reversed Ld. Lc begins Bk 4 here, but with no indication that Bk 3 is finished.

² Quod Romana ecclesia de omni ecclesia iudicare habeat *add. in mg.* CaCeDaLn²Td(*mg.*)

³ iiii BeEgGcMqPfPhPrPwRaVo; iii BdCaCbFbFcLjMgPcTc; ii Vp; *om.* Oa De eodem *add.* PaVo

⁴ lic. iud. iudicio CaGcMgPfRa²Tc; lic. iudicio Ra; iudicio lic. iud. Tb

⁵ app. perm. CaEgFcMgPfTb; perm. app. Tc

In decretis Nicolai¹, cap. i²

Nicholaus papa omnibus episcopis³. Nemini est⁴ sedis apostolice iudicio iudicare⁵, aut illius sententiam retractare permissum⁶, videlicet propter Romane ecclesie primatum Christi munere beato Petro apostolo divinitus collatum⁷.

4L 1.17] +C 17 q 4 c 30

De eodem add. PaVo

11

¹Nicolaus Micaheli imperatori²

Patet profecto sedis apostolice, cuius auctoritate maior³ non est, iudicium a nemine⁴ fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat⁵ iudicare iudicio, iuxta quod Bonifacius papa Rufo et ceteris episcopis⁶ per Thessaliam constitutis scribens, Nemo, ait⁷, unquam apostolico culmini, de cuius iudicio non licet retractari, manus obvias audacter⁸ intulit, nemo in hoc rebellis extitit⁹, nisi¹⁰ qui de se voluit iudicari. Et beatus papa Gelasius, Nec de eius, id est Romane ecclesie, canones unquam preceperunt¹¹ iudicari¹² iudicio, nec sententiam illius¹³ constituerunt¹⁴ oportere dissolvi, cuius potius sequenda decreta mandarunt¹⁵.

De eodem add. PaVo

¹ pape add. BeCbLjMqTc, papa add. Ce, om. CaFcGcMgPfPw. In – Nich. om. Pt

² cap. i BeCaCbEgFcGcMgMqPfPwTb; episcopi Oa; cap. Vo; om. Tc

³ omn. ep. CaMgPfPhTc; ep. omn. Tb

⁴ est BeCaCbFcGcLjOaPcPwTbVo; est licitum de MgTc; om. Pf; est de PhTb

⁵ iudicio (*corr. to* -ium Pf²) iudicare BeEgOaPfTbTc; iudicia iudicare CaDaFb; iudicare iudicio Gc; iudicare iudicium Mg; iudici iudicare Sb

⁶ est add. Pf, om. CaEgLjMgTbTc

⁷ collatum CaFcGcLeMgPwTbTc; collocatum MqPf

¹ Quod iudicium Romane ecclesie a nemine debeat retractari *add. in mg.* Sb

² pape Vo. cp. i *add*. PrVm

³ maior *BeCaDaMqOaTbVo; maius EgGcMgLePfTc(vel -ior ss Eg)

⁴ iud. a nem. *MgPfTbTc; indicium anime Ca

⁵ de eius liceat *CaPfMgTb; liceat de eius Tc

⁶ omnibus add. Mg, om. *CaPfTbTc

⁷ Nemo ait *CaEgMgPfTb; ait Nemo Tc

⁸ obv. aud. *CaEgMgPfTb; aud. obv. Tc

⁹ reb. ext. in hoc marked for reversal Tb

¹⁰ nisi *CaEgMgPfTb; om. Tc

¹¹ prec- *CaMgTbTc; perc- Pf

¹² -ari CaMgPfTb; -are Tc

¹³ illius *BeCeOaPaPrTbTcVo; om. CaGcMgPfTd

^{14 -}uerunt *BeGcMgVo; -erunt CaPfTbTc; -uere Pr

^{15 -}arunt BeCaGcMgPfPrTc; -averunt *PhTb

ID 5.19a] +C 9 q 3 c 10

12

¹In decr' Iulii². cap. ii³

Iulius apostolice sedis⁴ episcopus omnibus episcopis⁵. Habet sacrosancta Romana ecclesia potestatem singulari privilegio sibi concessam⁶, aperire et claudere ianuas celestis regni quibus voluerit.

4L 1.9]

¹ Quod Romana ecclesia claudendi et aperiendi portas regni celorum potestatem habeat add. in mg. Sb

De eodem add. PaVo

13

¹Leo² episcopus urbis Rome Anastasio³ episcopo Thessalonicensi, cap. vii⁴

De conciliis autem⁵ episcopalibus non aliud indicimus⁶ quam sancti patres⁷ salubriter ordinaverunt⁸, ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, que inter diversos ecclesie ordines nasci assolent, iudicetur. Ac si forte inter ipsos qui presunt de maioribus peccatis, quod absit, causa nascitur, que provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis patribus⁹ nec tuo fuerit res¹⁰ sopita iudicio, ad nostram cognitionem¹¹ quidquid illud est transferatur.

ID 4.241; cf 4L 2.136, with widely var. inscription] +D 18 c 2

² pape add. GcMgMqTc, om. BeCaPfPh; ? Tb

³ ii BeGcMgPfPhTcVoVp; iii Ca; i OaRa; ? Tb; cap. ii om. Ea.

⁴ ap. sed. CaGcMgPfPhTc; sed. ap. Tb

⁵ omn. epp. BeGcMgTc; epp. omn. CaPfTbVo

⁶ concessam CaEgMgPfTb; commissam Tc

¹ Quod bini (boni Ln) conventus episcopales singulis annis fieri debeant *in mg*. CaCeDaLn²; (ii. *add*. Bd) De conciliis convocandis in mg. BdDbEgLjTc, in text DbPh; De conciliis in mg. Db; De conciliis episcopalibus quot fiant singulis annis et ad quit fiant in text Pa; Quod bis in anno episcopales synodi debeant congregari add. in mg. Sb; Ut bis in anno concilia episcoporum (ep. conc. Td) celebrentur in mg. Td, in text Vo; om. BeGcMgMqPf; ? Tb

² papa *add*. FcMq, *om*. BeCaMgPfPhTc; ? Tb ³ Anastasio CaGcMgPhPrTc; Anastio Fb; *om*. BeCeDaFcMqPaPfPwSbVo

⁴ Thess. - vii BeCaGcMgPfPhTcVo; Thessalonico cap. iiii Eg; Thess. Mq; Thessal' cap. vi Oa. Ut bis in anno episcoporum concilia celebrentur add. Vo. ii in mg. Be²

⁵ autem *CaEgMgPfTb; om. Tc

⁶ indicimus *CaEgMgPfTb; iudicavimus Pc; indicibus Tc

⁷ sancti patres *CaMgTbTc; patres sancti Pf

⁸ ordinaverunt *CaMgTbTc; indicaverunt Pf

⁹ patribus *BeCaGcOaPfTcVo; partibus EgMg; fratribus Tb. vel -tri *add ss*. Eg

fuerit res *BeCaGcEgPfTb; fuerit re Mg; res fuerit Tc

¹¹ nost. cog. BeGcMgPfTcVo; nost. conditionem Ca; cog. nost. PhTb

¹Capitulo Isidori² viii

Sinodorum vero congregandarum³ auctoritas apostolice sedi privata commissa est potestate, nec ullam sinodum generalem ratam esse legimus, que eius non fuerit auctoritate congregata vel fulta. Hec auctoritas testatur canonica, hec historia ecclesiastica⁴ roborat, hec sancti patres confirmant.

ID 5.1531

^{1}Ex concilio Antiocheno, cap. x^{2}

Propter utilitates ecclesiasticas et³ absolutiones earum rerum⁴ que dubitationem⁵ controversiamque⁶ recipiunt, optime placuit ut per singulas quasque provincias bis in anno episcoporum concilia celebrentur. Semel quidem post tertiam septimanam⁷ festi paschalis, ita ut⁸ in quarta⁹ septimana¹⁰ que consequitur¹¹, id est¹² medio Pentecosten¹³, conveniat sinodus metropolitano comprovinciales episcopos admonente. [16] Secunda vero sinodus fiat Idus Octobris, id est¹⁴ xv die mensis

¹ Ouod auctoritas congregande synodi apostolice sedi commissa sit privata potestate *add. in mg.* CaCeDaLn²; Quod generalis sinodus rata sit add. Pa; ...singulari et sic prerogativa in mg. Ra³; Quod potestas congregandarum synodorum apostolice sedi sit concessa add. in mg. Sb; Quod synodus generalis rata non sit sine auctoritate Romana add. Td(mg.)Vo

Cap. Isid. viii FcLdLnOaPfTd²Vo; Ex epistola Ysidori Be; Isidorus (-ri Mq) cap. viii CaFbGcMgMqPcTcVp; Isidorus in proemio canonum DaSb; Isidorus cp. ix Pr

⁻arum *CaMgPfTb; -orum Tc

⁴ hist. eccl. *BeCaGcMgPf; eccl. hist. TbTcVo

¹ Quo tempore sint habende synodi in mg. CaCeDaLn²; Quibus temporibus per singulas provincias episcopi bis in anno celebrent concilia in text Pa; In quibus terminis et quibus de causis synodi congregentur add. in mg. Sb; Cur et (om. Td) quibus temporibus celebranda sunt (sint Td) concilia add. Td(mg.)Vo

² x BeCaGcLdLnPfTbTcVo; xx DaMgSb; cap. x om. Ea

³ et *BeCaCbEgLmMgTcVo; om. GcMqOaPfTb

⁴ rerum *MgPfTbTc; om. Ca

⁵ -onem *CaMgPfTc; -onis PhTb

⁶ -que *CaMgPfTc; om. PhTb

⁷ tert. Sept. *obsc. corr*. Cb

⁸ ut *CaMgPfPhTc; om. Tb

⁹ quarta *BeCaCbCeGcLmMgPaPhTbTcTd; tertia FcLjPf

¹⁰ festi pasch. – sept. *im mg* Pa²

¹¹ conseq- *BeCaCbEgGcLmMgPfTb; seq- FcTc

¹² id est *BeCbLmPfTbTcVo; id est in CaEgMg; idem Lm; id est prima Oa

¹³ -en *BeCaCbLmOaPfTbTcVo; -es EgMg. med. Pen. *MgPfPhTc; Pen. med. Tb

¹⁴ est *CaLmMgTbTc; om. Pf

Octobris¹⁵, quem Perherechon¹⁶ Greci nominant. In ipsis autem conciliis adsint¹⁷ presbiteri et diaconi, et omnes qui se lesos¹⁸ existimant¹⁹ et sinodi experiantur examen²⁰.

ID 5.154]

16A¹

²Ex concilio Antiocheno³, cap. xvi⁴

Integrum autem⁵ et perfectum⁶ concilium dicimus illud cui metropolitanus⁷ episcopus interfuerit⁸.

ID 5.150b] +D 92 c 8b

AdBdBeCaCbCeDaDbEaEbEcEgFbFcGaGbGcHaKaLaLbLcLdLfLgLhLjLkLmLnMgMqOaObOdOe OfPaPcPfPhPkPqPrPtPwPyQaQeRaSbSdSeSgSkSlTbTcTdVmVoVpVtVqWaWbWcZa, *after c 17* Ab ² Quod sit integrum et perfectum concilium cui interest metropolitanus *in mg*. CaCeDaLn², Quid concilium est perfectum et integrum *in text* Pa

 $BdCaCbDaEaFbFcLcLdLfLgLjPcPfPtPwRaSbSlTdVo;\ perfectum que\ Mq;\ at que\ perfectum\ Wc$

17

¹Ex concilio Agatensi, cap. xxxvi²

Si metropolitanus episcopus ad comprovinciales episcopos epistolas direxerit in quibus eos aut ad³ ordinationem alicuius fratris aut ad sinodum invitet, postpositis

¹⁵ id (est) - Oct. *CaMgPfTbTcTd²; om. CbTd

¹⁶ Perherechon BeCbCeDbEgMg²MqPaPfPhRa²TbTd; Perherecon Ca; Hiperherecheon Da; Pererchon Fb; Perherecon GcMgOaPc²PrVo; Perethon Lm; Perhereticon Pc; Perhechon Ra; Perhoreton Tc

¹⁷ adsint * MgPfTbTc; adsunt Ca

¹⁸ se les. *CaMgPfPhTc; les. se Tb

¹⁹ existim- *MgPfTbTc; estim- Ca

²⁰ vel iudicium *add. ss* Ca, iudicium *add. ss* Wc

¹ om. AaLcBrant, in

³ conc. Ant. *BdCaCbFcGcLcLdLfLjLmMgObPtQaSeTcVoVpWc; in eodem capitulo Be; eodem conc. Eg; eodem Pf; Ant. Ph

⁴ xvi *BdCbCeDaEgFcGcLcLdLfLjLmMgMq(*mg*.)OaObPhPtPwRaSeSlTcVoVp; xi Ca; cap. xvi *om*. BeEaQa; xvii Od²Pf; vi Pk; xxxvi Wc; xiii Wc². QeTb *lack insc. and have no break*

⁵ autem *CaBeEaEgGcLcLdLfLjLmMgObPfPtQaSeSkTbTcVpWc; om. Pk

⁶ et perf. *BeEgGcLmMgOaPhPrQaSeTbTcVp; om.

⁷ metropolitanus *BdBeCaCbEaFcGcLdLfLjLmMgPfQaSeTbTcVpWc; om. Pw

⁸ ep. interfuerit *BdBeCaEaGcMgPfQaSeSkTbTcVpWc; interfuit ep. Ld; om. Pt; interfuerit Sb

¹ Ut omnes episcopi ad ordinationem confratris sive ad sinodum invitati conveniant *add. in mg.* CaCeDaLn²; De sinodo metropolitani et de episcopis invitatis ab eo ad synodum *in text* Pa; Quod episcopi ab archiepiscopo suo commoniti ad eum venire non different nisi pro^a grandis necessitas interfuerit *add. in mg.* Sb

² xxxv Da. cap. xxxvi *om*. Ea. Quod episcopi invitati ad synodum vel ordinationem alicuius fratris venire postposita omni occasione debeant *add*. Td(*mg*.)Vo

³ aut ad *CaGc²PfTbTc; aut Gc; ut Mg

omnibus excepta gravi infirmitate corporis aut preceptione regia, ad constitutam diem⁴ adesse⁵ non differant. Quod si defuerint, sicut prisca canonum precepit auctoritas, usque ad proximam⁶ sinodum caritate fratrum et ecclesie communione priventur⁷.

4L 4.97; ID 5.159] +D 18 c 13

18

¹Ex concilio Avernensi², cap. xv³

Quisquis⁴ autem episcoporum, excepta inevitabili⁵ causa vel necessitate de peragendo se concilio absentaverit, per unius anni spatium erit communione⁶ plectendus⁷.

ID 5.155 med.]

19

¹Ex decr' Felicis pape, cap. xi²

Quod si³ egrotans fuerit episcopus⁴, aut aliqua eum gravis necessitas⁵ detinuerit, pro se legatum ad sinodum mittat, suscepturus, salva fidei veritate, quicquid sinodus statuerit.

ID 5.161] C 5 q 3 c 1a to mittat, then distinct

⁴ -am diem *BeCaGcMgPf²PhOaVo; -um diem PfTc; -ionem diei Tb

⁵ adesse *CaMgPfTb; venire Tc

⁶ prox. *CaMgPfPhTc; primam Tb

⁷-entur *BeCaGcMgPhTb²Tc; -etur PfTb

¹ De episcopis qui synodo adesse neglexerint *add. in mg.* CaCeDaLn²; De episcopis a synodo se absentibus *add.* Pa; Qua pena puniatur episcopus si concilio interesse non voluerit *add. in mg.* Sb; Qua sententia plectendi sint episcopi qui se irrationabiliter absentaverint *add.* Td(*mg.*)Vo

² Av- BeCaGcMgPfPhTcVo; Arv- Tb; Aurelianensi Vp

³ xv BeDaFcGcMgOaPfTbTcVoVp; xx CaFbPw; v Li; cap. xv om. Ea

⁴ Quisquis *BeCaDaEaGcMgMqPaPfPhTbTdVo; Si quis PcPkOaTc

⁵ inevitali Pf

⁶ erit com. *CaMgPfPhTc; com. erit Tb

⁷ privandus Wc

¹ Ut episcopi si invitati venire non possunt pro se legatos mittant *add. in mg*. CaDaLn²; De episcopis quos necessitas detinuerit *add*. Pa; Quod si episcopus interesse non poterit concilio legatum mittere debeat *in mg*. Sb [effectively the last of Sb's marginal rubrics]; Ut venire non valens episcopus pro se legationem mittat *add*. Td(mg.)Vo

² xi *CaCbDaFbGcLiMgOaPfPwTbVo; xv BeFc; xii PcTc; cap. xi om. EaMq

³ ss Ra?

⁴ fu. ep. *CaPfTbTc; ep. fu. Mg

⁵ eum gr. nec. CaPfTbTc; gr. nec. eum Mg

¹Ex concilio Cabilonensi, cap. vi²

Item placuit ut, conservato metropolitani episcopi primatu, ceteri episcoporum³ secundum sue ordinationis tempus alius alii sedenti⁴ deferat locum⁵. ID 5.165] +D 18 c 1

21

¹Ex concilio Avernensi², cap. i³

In primis placuit ut quotiens secundum statuta patrum sancta sinodus congregatur⁴, nullus episcoporum aliquam prius causam⁵ suggerere audeat quam ea que ad emendationem vite, ad severitatem regule⁶, ad anime⁷ remedia pertinent, finiantur⁸.

ID 5.1681

22

¹Ex epistola Bonefacii pape ad episcopos Gallie

Si inter episcopos eiusdem concilii dubitatio emerserit de ecclesiastico iure vel² de aliis negotiis, primum metropolitanus eorum cum aliis quibusdam in concilio

¹ Ut episcopi secundum sui ordinis (ord. sui Ce) tempus alter alteri honorem prebeat *add. in mg*. CaCeDaLn²; Quis episcopus alii sedenti locum dare debeat add. Pa; Ut sibi invicem deferant locum secundum sue ordinationis tempus add. Td(mg.)Vo

² cap. vi om. EaLn. Ex –vi] Ex conc. Bracarensi I (om. Sb) cp. v DaSb, cf XP 5.6.1.(1)

³ -porum *CaPfTbTc; -pi Mg ⁴ -enti CaPfTbTc; -endi Mg

⁵ def. loc. *BeCaCbEaFcGcMgOaPhPwTcVo; loc. def. Pf; deferant locum Tb

¹ Ut episcopi ad sinodum venientes (conven- CeDa) que ad emendationem vite pertinent primum tractent add. in mg. CaCeDaLd²Ln²; Que causa primum agenda sit in synodo add. Pa; Ut quando congregati fuerint quid primum tractandum sit add. Td(mg.)Vo

² Arvennensi Ph; Aurelianensi Vp

³ cap. i *om*. Ea

⁴ cong- *MgPfTbTc; agg- Ca

pr. causam *BeCaMgOaTb; causam pr. PfTc

et add. CaMg, om. *BePfTbTc

⁷ salutem et *add*. Tc, *om*. *BeCaCbEaFcLjMgPfPwTb

⁸ finiantur BeCaCeDaFbGcMgPaPcPfPkPwSbTcTd; firmantur Mq; conferantur Pc²; fiant PhOeTb; confirmant PrVmVo; confirmentur Wc

¹ De rebus dubiis in conciliis episcoporum emergentibus (mergentibus Ca) add. in mg. CaDaLd²Ln²; De dubitatione orta in concilio quis eam diffiniat add. Pa; Ut quod metropolitanus per se diffinire non potuerit ad primatem ($corr. \hat{fr}$. –arem Vo) deferatur add. Td(mg.)Vo 2 vel *CaMgPfTb; et Tc

considerans³ rem iudicet⁴. Et si non acquiescat⁵ utraque pars iudicantis⁶, tunc primas⁷ regionis⁸ inter ipsos audiatur⁹, et quod ecclesiasticis canonibus et legibus nostris consentaneum sit, hoc definiat, et nulla pars valeat calculo¹⁰ eius contradicere.

ID 5.167] +C 6 q 4 c 3

23

¹Anacletus in² secundo decretali³

Provincie autem multo ante Christi adventum tempore⁴ divise⁵ sunt maxima ex parte, et postea ab apostolis et beato Clemente predecessore nostro ipsa divisio est⁶ renovata, et in capite provinciarum ubi dudum primates⁷ leges⁸ erant seculi ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas⁹ commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam imperatorum¹⁰ vel regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant, pro oppressionibus vel iniustitiis suis ipsosque appellabant quotiens opus erat, sicut in lege eorum preceptum erat¹¹, ipsis quoque in¹² civitatibus vel locis nostris¹³ patriarchas vel primates, qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges divine et ecclesiastice poni et esse iusserunt, ad quos episcopi, si

³ -ans *CaMgPfPhTb; -et Tb

⁴ iudicet CaMgPfTc; videlicet PhTb

⁵ -cat *CaMgPfTb; -cit Tc

⁶ -atis *PhPrTbVm; -anti BeCaCeDaFbMgMqPa² Pc²PfPwSbTcTdVo; -antdi Pa; -andi Pc; -antis Pk

⁷ illius *add. ss* Sb

⁸ regionis *CaMgPfTb; religionis Tc

⁹ -atur *CaPfTbTc; -at Mg

¹⁰ vel iudicio add. ss Mg

¹ Quare ante adventum Christi et post diverse sint provincie *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln²; De provint' *add. in mg.* Db²; (iii. *add.* Bd) De provincia quomodo constituenda sit *add. in mg.* BdGbLj, *in text* DbPh; Quomodo divise fuerunt provincie, et quare singule primatum habere debeant *in text* Pa; De constitutione provinciarum et que civitates habere debeant primates vel que metropolitanos ac de iure eorum *add.* Td(*mg.*)Vo; De provincia constituenda *in mg.* Vp

² iii ?Ca.

³-tali *CaMgPfTb; -to Tc. iii add, in mg. Be²

⁴ tempore MgPfTbTc; om. Ca

⁵ divise *CaMgTbTc; diverse Pf

⁶ et add. Pf, om. *CaMgTbTc

⁷ primates *BeCaMgTbTc; primitus Pf

⁸ leges MgPf; lege Ca; legis BeTb?TcVo

⁹ civitates add. in mg. Ra²Sb²

^{10 -}orum *BeGcMgTbVo; -oris CaPfTc

 $^{^{11}\} ipsosque\ appellabant\ -\ erat\ *BeCaCeDaFbGcMgMqOaPaPc^2(mg.)PhPkPqPrRaSb^2(part\ overeasure,\ part\ in\ mg.)TbTcTd(mg.)VmVoVpWcBrant;\ om.\ BdCbDbFcLgLjObOdOeOfPcPfPtPwTd^{12}\ overeasure,\ part\ in\ mg.)TbTcTd(mg.)VmVoVpWcBrant;\ overeasure,\ part\ in\ mg.$

¹² in *CaMgPfTb; om. Tc

¹³ nostris *BePfTb; suis CaGcMgTc

necesse fuerit, confugerent, eosque appellarent, et ipsi nomine primatum¹⁴ fruerentur, et non alii¹⁵. Relique vero metropolitane civitates, que minores iudices habebant, licet maiores comitibus essent, haberent metropolitanos 16 suos, qui predictis iuste 17 obedirent primatibus, sicut et in legibus seculi ordinatum erat, qui non primatum¹⁸ sed aut metropolitanorum aut archiepiscoporum nomine fruerentur. ¹⁹ Et licet singule metropoles civitates suas provincias habeant et suos metropolitanos habere debeant episcopos, sicut prius metropolitanos habebant²⁰ iudices seculares, primates tamen, ut prefixum est, et tunc et nunc habere iusse sunt, ad quos post sedem apostolicam summa negotia conveniant, et ibidem quibus necesse fuerit releventur, et iuste restituantur, et hi qui iniuste opprimuntur iuste reformentur atque fulciantur, episcoporumque cause et summorum negotiorum iudicia²¹, salva apostolice sedis auctoritate, iustissime terminentur.

ID 5.53] D 99 c 1 to nomine fruerentur only

¹⁴ -tum *CaMgPfTb; -atu Tc

¹⁵ et non alii *in mg*. Pr

24

¹In decr' Pelagii², cap. i³

Pelagius⁴ papa Romanus episcopis omnibus. Scitote certam provinciam esse que habet decem vel⁵ undecim civitates et unum regem, et totidem minores potestates sub se, et unum metropolitanum aliosque suffraganeos x vel xi episcopos iudices ad quorum iudicium omnes cause referantur, ut ab his omnibus iuste consona voce decernantur, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab his qui iudicandi sunt appellatum. Unde non oportet ut degradetur vel dehonoretur unaqueque provincia, sed apud semetipsam habeat iudices sacerdotes, et episcopos singulos⁶ videlicet iuxta ordines

¹⁶ episcopos add. Ca, om. *MgPfTbTc

¹⁷ iuste CaMgPfPhTc; iure Tb

^{18 -}tum *CaMgPfPhTc; -tuum Tb

¹⁹ Relique vero metropolitane – fruerentur *at foot of leaf* Pr² habere - metrop. habebant *CaMgPfPhTc; habeant Tb

²¹ -cia MgPfTbTc; -cio Ca

¹ Que sit certa provincia add. in mg. CaDaLd²Ln²; Quid sit provincia add. Pa; Que sit certa provintia et quod ius habeat add. Td(mg.)Vo

Gelasii DaRaSbVp. pape add. CbMqRaRfTcVo, om. BdBeCaGcLdMgOaPfPkPwQaSeTbTd

⁴ Pelagius BdBeCaCeFbFcLdGcMgMqPaPc²PfPhPkPqPrPwRaTcTdVmVo; Gelasius CbDaPc?PySbQaSeSITbVp; Gelagius Oa

⁵ vel MgPfTbTc; villas Ca

⁶ epp. sing. CaLdMgPfTb; sing. epp. Tc

suos. Et quicumque causam habuerit, a suis iudicibus iudicetur, et non ab alienis, id est⁷ a sue⁸ iustis iudicibus⁹ provincie et non ab externis¹⁰, nisi, ut iam prelibatum est, a iudicandis fuerit appellatum¹¹.

4L 1.65] C 6 q 3 c 2

⁷ id est LdMgPfTbTc; et Lj

25

[De potestate primatuum et metropolitanorum]¹. Anitius papa episcopis Gallie²
Nulli archiepiscopi primates vocentur nisi illi qui primas³ tenent⁴ civitates
quarum episcopos apostoli et successores apostolorum regulariter patriarchas et
primates esse constituerunt, nisi aliqua gens deinceps ad fidem convertatur, cui
necesse sit propter multitudinem⁵ episcoporum primatem constitui. Reliqui vero qui
alias⁶ metropolitanas sedes adepti sunt, non primates sed metropolitani
nominentur.[26] Si autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, et sine omnium
comprovincialium⁷ presentia vel consilio episcoporum, aut eorum aut alias causas⁸,
nisi eas tantum⁹ que ad propriam suam pertinent parochiam agere, aut eos gravare
voluerit, ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps presumere audeat¹⁰. Si vero
incorrigibilis eisque inobediens apparuerit, ad hanc apostolicam sedem, cui omnia
episcoporum iudicia terminare precepta sunt, eius contumacia referatur, ut¹¹ vindicta
de eo¹² fiat, et¹³ ceteri timorem habeant. Si autem propter¹⁴ nimiam longiquitatem aut

⁸ sue CaMgPfTb; om. Tc

⁹ sue *add*. DaTc

¹⁰ alienis *Brant*; id est a suis - externis *om. Migne*

¹¹ -atum BeCaFbFcLdMgPfPrQaTbTcVp; -atus BdCbCeDbEaGcObPkVoWc; -atur Oa

¹ (iiii. add. Bd) De potestate primatum (primatuum Tc) et metropolitanorum episcoporum (om. Tc) in mg. BdGbLeLjTc, in text Ph; Qui iuste vocantur primates Ce; Qui iure vocantur primates in mg. DaLdLn; Qui vocentur primates et qui metropolitani Pa; De potestate primatuum. Qui iuste vocentur primates in mg. Ra²; De eadem re et quod metropolitanus non presumat agere, nisi quod ad suam propriam pertinet parrochiam add. Td(mg.)Vo; om. BeCaEaGcMgMqOaPcPfPrPtTbVp

 $^{^2}$ iiii *in mg*. Be 2

³ primas *MgPfTbTc; primates Ca

⁴ tenen Tc

⁵ -tu- ss Tb

⁶ alias *CaMgPfTb; aliquas Tc

⁷ comprov- GcMgPfTbTc; prov- Ca

⁸ aut eorum aut alias causas *BeCaCbFcGcLdLjMgPfPw; aut alias causas Tb; alias causas Tc; an alias causas eorum Vo

⁹ tantum *BeGcMgTbVo; om. CaPfTc

¹⁰ pres. aud. *CaMgPfTb; aud. pres. Tc. *Here* Oa *breaks off, and resumes without a break just before the end of 4. 89 below*

¹¹ ut *CaMgPfTb; et Tc

¹² de eo CaMgTbTc; Deo Pf

temporis incommoditatem vel itineris asperitatem, grave ad hanc sedem eius causam deferre fuerit, tunc ad eius primatem causa deferatur, et penes ipsum huius sancte sedis auctoritate iudicetur¹⁵. Similiter si aliquis episcoporum metropolitanum suspectum habuerit, apud¹⁶ primatem dioceseos aut¹⁷ apud hanc apostolicam sedem audiatur.¹⁸

ID 5.54] +D 99 c 2 to nominentur, end var.; C 9 q 3 c 6 from Si autem aliquis to timorem habeant

AdBdBeCaCeDaDbGcHaLgMjMkMmMoMqObOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwPyQaQeRaSbTbTcTdVmVoWcBrant

27

²Calixtus papa XV a Petro Benedicto³ fratri⁴ et coepiscopo⁵

Nullus primas vel metropolitanus diocesiani⁶ ecclesiam vel parochiam⁷ aut aliquem⁸ de eius parochia presumat excommunicare⁹ vel iudicare, aliquidve¹⁰ agere absque eius consilio vel iudicio, sed hoc observent¹¹ quod ab apostolis ac patribus et¹² predecessoribus nostris¹³ statutum¹⁴ et a nobis confirmatum¹⁵. Idem¹⁶. Si quis metropolitanus episcopus, nisi quod¹⁷ ad suam solummodo propriam¹⁸ pertinet parochiam, sine consilio et voluntate omnium¹⁹ comprovincialium episcoporum extra

¹³ et CaMgPfTb; ut Tc

¹⁴ Si autem propter nimiam*MgPfTbTc; nuriam (?) Ca

^{15 -}etur *CaPfTbTc; -itur Mg. Idem add. in mg. Fb

¹⁶ aut Fb

¹⁷ subs. canc. Fb

¹⁸ Similiter - audiatur *FbMgRa²Vp; om.

¹ Ea omits all to habeatur et vacuum and runs c 28 directly onto end of c 26

² Ut nullus primas in diocesiam (-iani Ce, -ianam Da) ecclesiam absque eius consensu aliquid agere presumat *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln²; Quod nullus primas vel metropolitanus in diocesana parrochia aliquid presumat nisi concilio ipsius *add.* Pa

³ Benenato Pa

⁴ fratri *BeCaCbMgPfPwTb; patri Tc

⁵ coep- *BeCaCbCeEgGcLdMgPaPhPrPwTcTd; ep- LnPfRaTbVoVp. Ben. coep.] episcopis Gallie DaSb. De eodem *add*. Vo

⁶ -siani *BeEgMgVo; -sianam CaRaTc; -siam PfPhTb

⁷ -am *CaPfTbTc; -ianum Mg

⁸ aliquem *CaPfTbTc; aliquid Mg

⁹ pres. exc. *MgPfTbTc; exc. pres. Ca

¹⁰ aliquidve *BeGcMgPfTb; aliquid vel CaTc; aliquid ne Vo

ent BeCaPfTbVo; -et MgTc

¹² et *CaMgPfTb; ac Tc

¹³ est *add*. Be

est add. GcMgTb, om. CaPfTcVo

¹⁵ est add. PfTc, om. *BeCaMgTb

¹⁶ Idem *BeMgPfVo; Item CaLjQaTbTc

¹⁷ quod *MgPfTbTc; quid Ca

¹⁸ propriam *CaMgPfPhTc; om. Tb

¹⁹ omnium *CaMgPfTb; om. Tc

aliquid agere temptaverit, gradus sui periculo subiacebit, et quod egerit irritum habeatur et vacuum. [28] ²⁰Item. Nullus primas, nullus metropolitanus, nullusque²¹ reliquorum episcoporum²² alterius adeat civitatem, aut ad²³ possessionem accedat que ad eum non pertinet, et alterius episcopi parochiam super cuiusquam²⁴ dispositione²⁵, nisi vocatus ab eo cuius iuris esse dinoscitur, ut²⁶ quicquam ibi disponat vel ordinet aut iudicet si sui gradus honore potiri voluerit. Sin²⁷ aliter presumpserit damnabitur, et non solum ille sed²⁸ cooperantes et consentientes ei²⁹, quia sicut ordinatio, ita eis et³⁰ iudicatio et aliarum rerum dispositio prohibetur.³¹

ID 5.100, 101a, 101 med.] C 9 q 3 c 7a to et vacuum, then distinct; C 9 q 2 c 3 from Nullus primas to end, with later addn following

²⁰[De negotiis et causis clericorum] in mg. Tc (cf cc 29-30); om. CaMgPfTb

29

 $^{1}Nicolaus\ Radulpho\ Bituricensi\ archiepiscopo^{2}$

Conquestus est apostolatui nostro frater noster Sigegodus³ archiepiscopus Narbonensis quod clericos suos eo invito ad iudicium tuum venire compellas, et de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus eo inconsulto quasi iure patriarchatus tui disponas, cum hoc⁴ nec antiquitas cui patres sanxere reverentiam habeat et auctoritas sacrorum canonum penitus interdicat, nisi forte pro causis quas apud se terminare non possunt, ad te quasi ad patriarcham suum provocaverint⁵, vel⁶ si episcopus suus

²¹ sacrorum *add. and canc.* Ca

²² rel. ep. *BeGcMgTb; rel. CaEaVo; ep. Pf; ep. rel. Tc

²³ ad *BePfTc; om. CaEaMgTb

²⁴ ss over longer erasure Vo

²⁵ cuiusquam dispositione *CaMgPfTb; cuiusque dispositionem Tc

²⁶ ut *CaMgPfPhTc; aut Tb

²⁷ corr. to Si Ca. autem add. CaGcMgTc, om. *BeEaPfTbVo

²⁸ et add. *Mg; om. BeCaEaGcPfTbTc

²⁹ ei MgPfTbTc; eis Ca

³⁰ eis et *CaMgPfTb; et eis Tc

³¹ Sin aliter presumpserit – prohibetur *om*. Ra

¹ De iure primatum *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln², De negotiis et causis clericorum < seu episcoporum et aliorum> ubi debeant tractari, ubi non *add in mg.* Eg (cf cc 28,30); De eodem *add.* Pa; De eodem et quod apostolica sedes fas habeat aliquam ecclesiam quolibet episcopali privilegio honorare *add.* Td(mg.)Vo

² Nich. - Bit. arch. (arch. Bit. Tb) *BeCaEgGcMgPfTb; om. Tc. v in mg Be²

³ Sigegodus *CaGcPfTbVo; Segegodus Be; Siggegodus Mg; Segegotus Tc

⁴ hoc *BeCaPfPh; hanc ?Ph²hec Tb; h' MgTc

⁵ provocaverint *CaPfTbTc; promoverint GcMg

⁶ vel *CaPfTbTc; et GcMg

decesserit⁷ res ecclesie sue iudicio tuo dispensare voluerint⁸. Primates enim⁹ vel patriarchas nihil privilegii habere pre ceteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt et prisca¹⁰ consuetudo illis¹¹ antiquitus contulit definimus, ita ut secundum Nicenas regulas sua privilegia serventur ecclesiis, preter si apostolica sedes aliquam ecclesiam vel rectorem ipsius quolibet¹² speciali¹³ privilegio decreverit honorare.

ID 5.56] C 9 q 3 c 8, of which preterquam si apostolica – honorare was a later addn

112 3.30] C 7 q 3 c 0, 0] which preterquant is apostoned introduce was a taker addin

30

¹In decretis Silvestri² cap. iv³

Nemo clericus vel diaconus vel presbiter propter quamlibet causam intret in curiam nec ante iudicem cinctum⁴ causam⁵ dicere presumat, quoniam omnis curia a cruore dicitur. Et si quis clericus accusans⁶ clericum in⁷ curiam introierit, anathema suscipiat.

4L 1.61] C 11 q 1 c 33 to dicere presumat only, in later version; earlier vers. variant

31

¹In² decretis Marcellini³, cap. ii⁴

⁷ dec- *BeGcPfPh; disc- et CaRaTc; disc- MgMqVo; dec- et Tb; dissenserit *add. ss* Ld² (*with* vel decess. *in mg*.)

⁸ -erint *CaMgPfTb; -erit Tc

⁹ enim *CaMgPfTb; vero Tc

¹⁰ prisca *CaMgPfTb; pristina Tc

¹¹ illis *CaMgPfTb; vel Tc

¹² et add. Ca (?Ca²), om. *MgPfTbTc

¹³ speciali BePhPrTbVm; episcopali BdCaDaFbGcMgMqPcPfPqPwRaSbTcTdVoVp; spirituali CePk; conspeciali Pa [ID offers either speciali or spirituali]

¹ (v. *add.* Bd) De negotiis et causis clericorum ubi (et *add.* Ph)debeant tractari *in mg.* BdLjLkRa², *in text* OfPh (*cf cc.* 28-9), Ut nullus clericus in curia causam suam dicere presumat *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln²; Quod nullus clericus ante cinctum iudicem placitet (*p.c.*) *add.* Pa; Ut nullus clericus alium clericum ante secularem iudicem accusare audeat *add.* Td(*mg.*)Vo. Nich' Radulfo Bituriensi archiepiscopo *add. and canc.* Be

² pape *add*. EgLj, *om*. CaMgPfPkSe

³ In - iv BeCaEgFcLjMgPfPkPwSeTb(in mg.)Vo; om. Tc; cap. iv om EaMq

⁴ -tum CaMgPfTb; -tus Tc

⁵ cam Ca

⁶ accusans CaLjMgPfTb; causam Tc

⁷ in *BeEaGcMgPfTbVo; om. CaTc

¹ Ut clericus clericum ad seculare iudicium non trahat nec laicus clericum accuset *add. in mg.* CaCeDaLn²; Quod clericus ad seculare iudicium non trahatur, nec laicus quemlibet clericum accuset *add.* Pa; De eodem *add.* Vo

² In BeCaEgLjMgPfTb; Ex Tc

³ Marcellini BdBeCbDaFbFcGcLdLjLkMgOdPaPcPfPrPwSbTbTd; Marcelli CaCeEgOfPkTc; Martini Ra; Marcellii Se

Marcellinus⁵ presul⁶ Romanus omnibus episcopis. Clericus cuiuslibet ordinis absque pontificis sui permissu nullum presumat ad seculare iudicium attrahere, nec laico quemlibet clericum liceat accusare⁷.

4L 1.59] C 11 q 1 c 3 var.

32

¹In decretis Cornelii, cap. ii²

Cornelius episcopus Rufo coepiscopo³. Nullus sacerdotum causam suam alieno committat iudicio⁴, nisi ad sedem apostolicam fuerit appellatum, sed unusquisque comprovinciales⁵ iudices et notos habeat, nisi aliquam vim temerarie multitudinis illic⁶ timuerit, aut infestos vel suspectos⁷ inibi⁸ iudices habuerit, pro quibus causis ad maioris auctoritatis iudices⁹ et¹⁰ ad alias provincias appellare et venire concessum¹¹ est.

4L 1.62]

33

¹In decretis Stephani, cap. ii²

⁴ cap. ii CaCbFcLdMgOdPfPkPwTbVo; pape ii EgLj; cap. iii Of; pape cap. ii Ra; om. BeEaTc

⁵ Marcellinus *BeCaCeCbEgFbFcLdLjMgOdPcPfPkPrPwRaSbTbTd; Marcellianus Se; Marcellus Tc ⁶ papa Wc

⁷ lic. acc. CaPfSeTbTc; acc. lic. Mg

¹ Ut nullus sacerdotum causam suam alieno committat iudicio *add. in mg.* CaDaLn²; ...ullus sacerdotum causam alieno commit... iudicio nisi ad ... apostolicam fuerit *add. in marg.* Db; De causis sacerdotum quorum iudicio diffiniantur *add.* Pa; Quod nullus clericus causam suam ad alios (alienos Td) iudices pertrahat nisi vim temerarie multitudinis timuerit vel suspectos (susceptos Vo) iudices inibi (ibi Td) habuerit *add.* Td(*mg.*)Vo

² In dec. - ii (i Eg) BeCaCbEgFcLdLjMgMqOdPfPkPwSeTb; cap. ii *om*. Ea; In decretis Marcellini pape cap. ii (*repeated from c 31*) Pc; Cornelius papa Rufo episcopo Tc

³ coep- EaMgPfTbTc; ep- Ca

⁴ com. iud. CaMgPfTb; iud. com. Tc

⁵ compr- CaMgPfTc; pr- PhTb

⁶ illic CeGcMgPaTbTcVo; illuc Be; om. CaPfTd

⁷ corr. fr. insus- Ca

⁸ inibi GcMgPfTbVo; ibi Be; sibi CaTc

⁹ notos habeat – iudices *suppl. in mg.* Ad²

¹⁰ et CaMgPfTb; om. Tc

¹¹ conc- CaCbMgPfTbTc; conf- Oe

¹ Ut omnis accusatio intra audiatur provinciam (prov. aud. Da) nisi fuerit ad apostolicam sedem appellatum *add. in mg.* CaDaLn²; Quod accusatio ultra terminos provincie non progrediatur *add.* Pa; De eodem *add.* Vo

² In - ii (i Be) BeCaEgFcLjMgPfPkPwTbVo; om. Tc; cap. ii om. Ea. De eodem add. Vo

Stephanus episcopus³ omnibus episcopis⁴. Ultra provincie terminos accusandi licentia non progrediatur. Sed omnis accusatio intra⁵ provinciam⁶ audiatur, et a comprovincialibus terminetur, nisi ad sedem apostolicam fuerit tantum⁷ appellatum.

4L 1.63] C 3 q 6 c 4

³ -opus CaPfTc; -opis Mg

34

¹In decr' Anacleti, cap. ii²

Anacletus urbis Rome episcopus omnibus episcopis³. Si quis adversus pastores vel ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos recurrat caritatis studio, ut familiari colloquio commoniti ea sanent⁴ que sananda sunt, et caritative emendent que iuste emendanda agnoverint⁵. Si autem aliqui eos priusquam hec⁶ egerint lacerare, accusare aut infestare presumpserint, excommunicentur, et minime absolvantur antequam per satisfactionem condignam⁷ egerint⁸ penitentiam⁹, quoniam iniuria eorum ad Christum pertinet cuius legatione funguntur¹⁰.

4L 1.70, cf ID 5.238b] +C 2 q 7 c 15 b

35

¹In decr' Alexandri, cap. i²

Alexander apostolice ecclesie³ episcopus omnibus orthodoxis. Si quis erga episcopum vel auctores⁴ ecclesie se quamlibet querelam habere iustam⁵ crediderit,

⁴ omn. epp. BeCaEgFcMgPf; Steph. - epp. om. Tb; epp. omn. Tc

⁵ intra CaGcPfTbTc; infra Mg

⁶ -ciam CaMgPfTb; -ciatur Tc

⁷ vel ante *add*. ss Li

¹ Ut si quis adversus pastores ecclesie causam habuerit, prius eos familiariter conveniat antequam iudices adeat (audiat Da) *add. in mg.* CaDaLn²; Ne prelatos subditi accusent *add. in mg.* Pf²; De eo qui causam habuerit vel commotus fuerit adversus pastores vel ecclesias *add.* Pa; Ut qui causas adversus episcopum habuerit, prius karitative illum conveniat, ne temere accusare presumat *add.* Td(*mg.*)Vo

² cap. ii BeCaCbFcGcLdLjMgPcPfPwTbVo; cap. i Eg; om. EaMq; no insc. Tc

³ omn. epp. CaEgMgPfTb; epp. omn. Tc

⁴ -ent CaMgPfTb; -et Tc

⁵ agn- BeCaMgMqTbTcVo; cogn- LdPf

⁶ hec Tb; om. Ca; hoc Pf; h' BeMgTc

⁷ condignam *CaLdMgPfTb; dignam Tc

⁸ -rint *CaLdMgPfTb; -rit Tc

⁹ eg. pen. *MgPfTbTc; pen. eg. Ca

¹⁰ referunt add. Lc

¹ De eodem *add*. PaVo

² In - i BeCaEgFcMgPcPfPwTb; cap. i Mq; no insc. Tc

non prius primates⁶ aut alios adeat iudices quam ipsos⁷ a quibus se lesum estimat conveniat familiariter non semel sed sepissime, ut ab eis ad⁸ suam iustitiam accipiat⁹ excusationem. Si autem secus egerit, ab ipsis et ab aliis¹⁰ communione privetur, tanquam apostolorum patrumque aliorum contemptor.

4L 1.71; ID 5.242] +C 2 q 7 c 16

$35A^1$

Ex concilio Toletano cap. viii²

Igitur si clerici aut monachi inventi fuerint coniurati aut per coniurationem calumpniam machinantes episcopis vel clericis, proprium amittant gradum.

ID 12.88] +C 11 q 1 c 24

AaAbAdBbBdBeCaCbCeDaDbEaEbEcFcGaGbGcHaKaLaLbLcLdLfLgLhLjLkLmLnMfMhMjMkMmMoMqObOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwPyQeSbSdSeSgTbTdVmVoVpVqWbWcZa

$35B^1$

Ex concilio Calcedon' cap. xviii²

Si qui ergo clerici vel monachi reperti fuerint coniurantes vel conspirantes aut insidias ponentes episcopis aut clericis ³ proprio gradu⁴ abiciantur.

ID 12.87] +*C* 11 *q* 1 *c* 23

³ Al. ap. eccl. BeCaCbFcMgPfPkSeTbTcVo; Ap. eccl. Al. Oe; Alex. ap. sedis Qa

⁴ auct- BeCaGcPfTcVo; act- MgTb

⁵ hab. iust. CaMgPfTb; iust. hab. Tc

⁶ prius prim. CaMgPfTc; prim. prius Tb

⁷ ipsos CaMgPfTb; illos Tc

⁸ ad BePfTb; aut CaMgTc

⁹ aut iustam *add. here* MgTc, BeDa *before* accipiat, aut *add.* CaTd², ad (*subs. canc.*) *add.* Td; an *add.* Vo, *om.* CeLkMqPaPfTb

¹⁰ ab aliis BeCeGcMgPaPc²PkTbVo; a ceteris CaDaFbTd²; a MqPcPfSb; ab aliis a Tc; om. LkTd

 $^{^1}$ 35A-B in Tc here; as 33A Eg; as 4.29C Fb; 35B, 35A after c. 30 MgWa; in mg. Ra 2 Vc 2 ; Rf has 35A after c 31; EdLkQa have 35A after c 28; 35A-B as 31A-B Vt, om.

² Ex conc. - viii *Mg; Idem Fb; om. QaRaTc

¹ MgWa as *c 30A*; Fb *as 4.29C*; Qa *as c 29A*, Eg *as c 33B*; Tc *here, in mg*. Ra²Vc²; om. AaAbAdBbBdBeCaCbCeDaDbEaEbEcFcGaGbGcHaKaLaLbLcLdLfLgLhLjLkLmLnMfMhMjMkMm MoMqObOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwPyQeSbSdSeSgTbTdVmVoVpVqWbWcZa

² Ex conc. Calc. cap. xviii FbMg; Calc. conc. cap. xix Eg; om. QaTc

³ clericis MgQaRa; clericis a Eg; abbatibus a Tc

⁴ prop. grad. QaTc; grad. prop. FbMgRa

¹Pius² papa nonus a Petro³ omnibus ecclesiis⁴

Oves⁵ pastorem suum non reprehendant, plebs episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat, quia non est discipulus super magistrum. Episcopi a Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam a subditis aut prave vite hominibus non sunt arguendi aut accusandi aut lacerandi⁶.

 $ID\ 5.243a]\ + C\ 6\ q\ 1\ c\ 9a$

37

Evaristus¹ episcopis² Africe³

Non est⁴ itaque a plebe aut a vulgaribus⁵ hominibus arguendus vel accusandus episcopus,⁶ licet sit inordinatus, quia pro meritis subditorum disponitur⁷ vita rectorum.

ID 5.240a] C 2 q 7 c 1a

38¹

Ex^2 epistola Calixti pape³, cap. i^4

¹ Quod oves pastorem suum non debent reprehendere nisi a recta fide (vita Ce) exorbitaverit *add. in mg.* CaCeDaLn², Episcopi a Deo sunt iudicandi qui eos sibi oculos eligit *add. in mg.* Db², Quod episcopi a subditis non sunt accusandi *add. in mg.* Tc; Quod subditi (*p.c.*) rectores non reprehendant *add.* Pa; Quod pastores a subditis suis non sunt reprehendendi vel accusandi sed a Deo iudicandi *add.* Td(*mg.*)Vo

² Pius *BeCaLdMgPfSeTbTcVo; Gius CbLi

³ nonus a Petro *om*.Ea; xi a Petro Mq; nonus *suppl*. Ld²

⁴ ecclesiis *BeCaLdLiLkMgPaPrPwSeTbTc; episcopis GcPf; om. Mq

⁵ Cives Vo

⁶ acc. aut lac. *BeCaMgPfSeTb; lac. aut acc. Tc; acc. an lac. Vo. Ea *runs c. 37 from* licet sit ordinatus *directly on to end of c. 36;* Vp *mg adds*: Et post pauca. Nec in suspitione debet venire fidelis homo ut dicat aut faciat ea que pati non vult, quia omnis suspicio potius est repellenda quam approbanda vel recipienda *with ID 5. 243*

¹ Evaristus *BeCaLdMgPfTbTcVo; Avaristus CbLj

² epp. *BeCaEgLdMgTbVo; episcopus Pf; papa omnibus epp. Tc

 $^{^{3}}$ epp. Afr.] fratribus per Egyptum DaSb, cf XP 5.8.4 (3). De eodem add. PaVo. Evar. – Afr. add. in mg. to $c 35 \text{ Ln}^{2}$

⁴ Non est] Nonque Ce

⁵ a plebe aut a vulgaribus *BeEgFbFcGcMgPc²PhPqPrTbTcVmVp; a vulgaribus BdCaCbDaLfMqPa²PwSbTdVo; aut a vulgaribus CeDbLdPaPf; aut vulg. PcPk

⁶ Non est – episcopus om. Ea – see note to end of c. 36

⁷ a Deo add. EgTc, om. *BeCaCbFcGcLdMgPfPwTbVoVp

¹ FcLkOe reverse cc 38-9: Vo inserts c 40 here

² Ex *BeMgPfTbTc; om. CaLdMq

³ pape *BeCaCbEgLdLjMgTbTc; om. MqPf; Tb reverses insc. of cc 38-9

⁴ cap. i BeDa²FbLdGcMgPfTbTc; cp. Da; om. CaEaLfMq; Ex - i om. with no break LmPa. De eodem add. Vo

Doctores ergo qui et patres vocantur magis portandi⁵ quam reprehendendi sunt, nisi in recta fide⁶ erraverint⁷.

ID 5.234 med.]

⁵ portandi *CaCbFcLdLfLjLmMgPwTbTc; tol. Pf ⁶ fide *CaLdPfTbTc; via Mg

¹Ex decr' Gagii² pape, cap. vii³

Oves vero⁴ que⁵ pastori suo commisse fuerint eum nec⁶ reprehendere, nisi a recta fide exorbitaverit, debent, nec ullatenus accusare possunt, quia facta pastorum oris gladio⁷ ferienda non sunt, quanquam recte⁸ reprehendenda⁹ videantur.

ID 5.2531 C 2 q 7 c 13

Ex epistola Anacleti pape² scripta omnibus sacerdotibus Christi³, cap. i⁴ Doctor autem vel pastor⁵ ecclesie si⁶ a fide exorbitaverit⁷, erit a fidelibus corrigendus, sed pro reprobis moribus magis⁸ est tolerandus quam distringendus, quia rectores ecclesie⁹ a Domino sunt iudicandi, sicut ait propheta, Deus stetit in sinagoga deorum¹⁰, in medio autem deos¹¹ diiudicat.

⁷ nisi in (a Be) - erraverint (-erit Lj) *BeCaLdMgPfTbTc; om. Vo. Ea runs Si autem a fide deviaverint – apud sedem apostolicam from c. 41 onto end of c 38.

¹ De eodem add. Pa; Oves pastorem nisi a fide deviet non accusent add. in mg. Pf; om. LdLjMgTbTc

² Gagii BdFcLgLmObOdOeOfPcPrSeTb(cf c.38)TdVp; Gai Be; Gelasii CaFbGcLfLnTd²; Eusebii DaEgSb; Gaii DbLdMgPfPwTcVm; Garii Ph; om. CePaPkSg. Ex - Gagii] Gaius Mq

³ vii *BeCaEgLdLfLmMgTbTc; om. FcPf; iiii Pk; cap. vii om. Da; whole insc. erased Lj, omitted Cb; Gaius papa only Qa

⁴ vero *BeCbCeEgFcGcLdLjLmMgMqPfPrSeTbVp; om. BdCaFbLfPcPwTcTd

⁵ que *BeBdCaPfSeTbTc; qui Mg

⁶ nec *BdBeLdPfTbTc; non CaFbGcMg; non ss before eum Se

⁷ oris glad. *BdBeCa²CbDaEgGcLdLjLmMqPcPfSeTb; minoris glad. Be²CaFbLf; eorum glad. Mg; glad. oris Tc

ss Be

⁹ rep- *BdCaLdMgPfPhSeTc; comp-Tb

¹ before c 38 Vo

² Ex – papae] Anacletus papa Mq

³ Christi *BeCaFcGcLdMgPfPwTcVo; om. EgMqTbVp

⁴ cap. i *BeCaCbFcGcLdLjMgTcVo; cp. Da; om. MqPfPwTb. De eodem add. PaVo

pastor *BeCaCbEgLdMgPfQaRfTb; doctor Tc

⁶ autem - si *Brant*; exorbitans *Migne*

ex-ss Tb

⁸ magis *DaMgPfTbTc; maius Ca

⁹ eccl. CaLdMgTbTc; om. Pf

¹⁰ deorum *CaEgLdMgPfTb; eorum Tc

ID 5.239 med. or 5.250]

¹¹ deos *BeCbLdPfTb; Deus Mg; d. CaTc

41¹

In² decr' Fabiani³, cap, ii⁴

Fabianus presul omnibus episcopis. Statuentes apostolica auctoritate⁵ iubemus, ne pastorem suum oves que ei commisse fuerint⁶, nisi in fide erraverit, reprehendere audeant. Si autem a fide deviaverit, erit corrigendus prius secrete⁷ a subditis⁸. Quod si incorrigibilis⁹, quod absit, apparuerit, tunc erit¹⁰ accusandus ad¹¹ primates suos, aut apud¹² sedem apostolicam. Pro aliis vero actibus suis magis tolerandus est ab omnibus¹³ subditis suis¹⁴ quam accusandus, aut publice derogandus, quia cum in eum¹⁵ a subditis delinquitur, eius ordinationi obviatur qui eos pretulit, eis dicente apostolo¹⁶, Dei ordinationi resistit qui potestati resistit¹⁷.

4L 1.78]

42¹

²Zepherinus³ fratribus per Egiptum⁴ in secundo decretali⁵

¹ Ea has only Si autem a fide – apud sedem apostolicam, as end of c 38 above

³ om. Pt; pape add. CbEgLj, episcopi add. Pa, om. BeCaFcGcLdMgPfPtPwTbTcVo

⁴ i Be; De eodem *add*. Vo

⁵ ap. auct. CaEgMgPfTb; auct. ap. Tc

⁶ -erint CaMgTcVo; -erant BeGcPfPh; -erunt Tb

⁷ in mg. Tb¹

⁸ Si autem a fide - subditis MgPfTbTc; om. Ca

⁹ incorribilis Tc

¹⁰ corrigendus prius - tunc erit *in upper mg*. Oe

¹¹ ad BeEgGcMgPfTbVo; apud Be²CaFbTc

¹² aut apud Be²CaEgTc; aut ad BeGcMgPfTb; an ad Vo

¹³ etiam a add. GcMgEg, et add. BeCeLdOdPaPrVo; short erasure Pf, om. CaObOd²OeOfSg(lacuna follows)TbTcTd

14 magis tolerandus – subditis suis ss Be²

¹⁵ eum PfVo; eis CaGcMgTbTc

¹⁶ dic. ap. BeEgGcMgPfTb; ap. dic. CaTc

¹⁷ resistit CaMgPfTc; resisterit Ph; restiterit Tb

¹ Ea begins with c 43

² Quod non sunt cogendi ad respondendum a propriis sedibus pulsi add in mg. CaCeDaGbLn²; De spoliatis restituendis add. in mg. Tc; vi. (om. EgLj) De spoliatis revestiendis in mg. Bd²Eg²GaLj, in text Ph; De expoliatis revestiendis antequam veniant ad iudicia add. Pa; Ut nullus episcopus vel clericus suis rebus expoliatus a sede propria pulsus ad iudicium vocetur donec eis omnia legibus restituantur add. Td(mg.)Vo

³ Zepherinus AdBdCa²EgLdGcMgMqPcPfPrQeSeTbVo; Zephsrinus Be: Pherinus Ca; Severinus papa Cb; Sepherinus papa Lj; Zephiri Lm; Zephirus Ph; Zephe.... Qa; Zepherinus papa Tc

⁴ fratribus per Egiptum *BeCaCbEgFcLdLfLjLmMgPfOaTbTc; per Eg. fratribus Pw

Nuntiatum est sedi apostolice per apocrisiarios vestros⁶ quosdam fratrum nostrorum episcoporum videlicet⁷ ab ecclesiis⁸ et sedibus propriis pelli, suaque⁹ eis auferri supellectilia¹⁰, et sic nudos et expoliatos ad iudicia vocari, quod omni ratione caret, cum¹¹ constituta¹² apostolicorum¹³ eorumque¹⁴ successorum et¹⁵ precepta imperatorum ac¹⁶ constitutiones legum¹⁷ id ipsum fieri prohibeant et apostolice sedis auctoritas id ipsum fieri¹⁸ vetet¹⁹. [43]. Item²⁰. Preceptum ergo est²¹ in antiquis statutis episcopos eiectos atque suis rebus²² expoliatos²³ ecclesias proprias recipere, et primo sua omnia²⁴ eis reddi²⁵. Item²⁶. Nec prius eos respondere debere²⁷ quam omnia sua²⁸ eis et ecclesiis eorum legibus integerrime restituantur.²⁹

ID 5.246] C 2 q 2 c 6 from Preceptum est has more in mid-text, with Brant (etc)

```
<sup>5</sup> in sec. dec. BeCaCbEgLd(bef. Zeph.)LfLmMgPcPfPwTbVo; om. Tc
```

⁶ vestros *BeGcLmMgMqPfPhPrVo; nostros CaCbEgFbLdLfLjTbTc

⁷ nost. (*obsc. corr*. Lm) episcoporum videlicet *CaGcLdLfLjLmMgPfTbVo; nost. ep. vid. Be; ep. vid. nost. Cb; nost. Tc

⁸ ecclesii Tc

⁹ siccaque Lm

¹⁰ eis auf. supellectilia (-li- ss Tc) *CbGcLdLfLjMgPfTb; eis sup. auf. Be; auf. sup. Ca; auf. eis sup. Tc

¹¹ cum *CaLdMgPfTbTc; om. Lm

¹² const- *CaLdPfTbTc; inst- Mg

 $^{^{13} \}hbox{-olicorum CaCbCeDaLdLfLjLmPaPfTbTdVo; -olorum Da}^2 GcMgMqTc$

¹⁴ eorumque CaLdMgPfTbTc; eorum Lf

¹⁵ et *CaLdMgPfTbTc; ac Lf

¹⁶ ac *CaLdLfLjPfTb; ad Ce; et MgTc

¹⁷ et apostolice sedis auctoritas *add*. EgTc, *om*.

^{*}AdBbBdBeCaCbCeDaDbFbGcLdLfLgLjLmMfMgMhMjMkMmMoMqObOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwQaRaSbSeSgSITbVmVoVpWcBrant

¹⁸ prohibeant et apostolice sedis auctoritas id ipsum fieri *BePhPrQeTb; *om.*

AbAdBbBdCaCeDbEbEcEgFbGcKaLbLdLgMfMgMhMjMkMmMoMqObOdOeOfPaPcPdPfPkPqPtPwOaRaSbSdSeSlTcTdVoVpWaWbWcZaBrant

¹⁹ vetet *BeCeLmPhPkPrTbVm; vetent

 $BdCaDaDbEgFbGcLdMgMkMqObOdOePcPfPtPwQaRaSbSeTcVoVpWc;\ vetetur\ Off the property of the prop$

²⁰ Item, *with no break* BdCaCbEgGcLdLfPfRaTbTcVo; Item idem CePa; Zepherinus. De spoliatis revestiendis, *having omitted all c. 42* Ea; Idem, *with no break* LjLmMgSe, *with break* BePk

²¹ ergo est BeCbFcGcLdLfLjLmMgPfPkPwSeTb; est Ad; est ergo *EaDbTc; ergo Vo

²² suis rebus *LdPfTbTc; a rebus suis Mg

 $^{^{23}}$ expol
- LdMgPfTc; spol- Tb. Ohbegins

²⁴ sua omn. *LdMgOhPfTbTc; omn. sua Lm

²⁵ Et demum si quis eos iuste accusare voluerit, equo periculo facere. Iudices esse decernentes, episcopos recta sapientes, et in ecclesia convenientes, ubi testes essent singulorum qui oppressi videbantur. *add. Brant with Gratian, ID and Ctp, om.*

AdBbBdBeCaCbCeDaDbEgFcGcLdLfLgLjLmMfMgMhMjMkMmMoMqObOdOeOfOhPaPdPfPhPkPtPwQaRaSeSgSlTbTcTdVmVoVpWc

²⁶ Preceptum ergo est - Item (*om.* Oh) AdBdBeDaFbGcLdMgMqPfPkOhPwQaSeTbTcVoWc; *om.* CaSg

²⁷ eos (ss Be) resp. deb. *BeLdOhPfTbTcVo; eos deb. resp. CaLfPw; resp. eis deb. Gc; resp. eos deb. MgVm; resp. deb. Vp

²⁸ in mg. Ra

²⁹ Ea *here adds* Et qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat – sunt restituat *as in c 47 below*

Felix episcopis Gallie in secundo decretali¹

Si suis fuerit episcopus² aut ecclesie rebus sibi commisse expoliatus³, aut, quod absit, quod alienum⁴ ab omnibus esse debet⁵ fidelibus, a sede propria eiectus, aut in detentione aliqua a suis ovibus fuerit sequestratus, tunc canonice ante⁶ in pristino statu⁷ restituatur, cum omni privilegio sui honoris, et sua omnia que insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerint⁸ legibus redintegrentur, nec convocari nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate, minime tamen⁹ iudicandus, advenire sponte elegerit. Nullatenus ergo¹⁰ a quoquam cogatur antequam integerrime omnia que per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur.

ID 5.248a var.] C 3 q 2 c 8a

45¹

Eusebius² fratribus per Alexandriam et Egiptum in secundo decretali³

Eusebius papa⁴ in secundo decretali⁵ suo⁶. In scripturis⁷ vestris⁸ repperimus quosdam episcopos vestris in partibus a propriis ovibus accusatos, aliquos videlicet ex suspicione, et aliquos ex certa ratione, et idcirco quosdam suis esse rebus⁹ expoliatos, quosdam vero a propria sede pulsos¹⁰, quos sciatis¹¹ nec ad sinodum¹²

¹ (papa Lj) episcopis - decr. (suo Tb) *BeCaEgFcLdLjMgPwTbVo; episcopus - decr. Pf; in secundo decreto Gallie episcopis Tc. De eodem *add*. PaVo

² suis fuerit ep. *CaMgPfTb; fuerit ep. suis Tc

³ sibi commisse exp. *CaEgMgPfTb; exp. sibi commissis Tc

⁴ after omnibus Be

⁵ esse debet *CaEgGcMgPfVo; deb. esse BeTbTc

⁶ ante *BeCaGcPfTbVo; antequam EgMgTc

⁷ statu *CaEgMgPfTb; gradu Tc

⁸ -erint CaMgPfTb; -erant Tc

⁹ ss Ca

¹⁰ om. Vo. respondere add. EgTc, om. *BeCaGcLdMgPcPfPwTbVo

¹ om. Ea, except for the end from qui aliena invadit – restituat, attached to the end of c 43; to eorum redintegrentur only Lc

² papa *add*. FbLjPf, *om*. BeCaEgFcLdMgPwTbTc

³ De eodem *add*. PaVo

⁴ papa CaFcLdMgPwTb; om. Tc

⁵-tali CaEgMgTb; -to Tc

⁶ Eusebius - suo CaEgFcGcLdLjMgMqPwTbTc; om. BePfSb

⁷ -uris *CaLdMgPfTc; -is PhTb

⁸ vestris *MgPfTbTc; nostris Ca

⁹ suis esse rebus *BeCaGcLdPf; ex suis rebus esse Mg; esse suis rebus PhTb; suis rebus TcVo

¹⁰ pulsos *BeGcLdMgPrSbTbTcVo; depulsos CaDaPfSb²

obsc. corr. Tc

comprovincialem, nec ad generalem posse convocari, nec in aliquo iudicari, antequam cuncta que eis sublata sunt legibus potestati eorum redintegrentur. [46] Item. Nec convocari ad causam, nec iudicari¹³ potest expoliatus vel¹⁴ expulsus, quia non est privilegium¹⁵ quo expoliari possit iam nudatus. [47] Unde et antiquitus decretum est, omnes possessiones et omnia sibi sublata¹⁶ atque fructus cunctos ante litem contestatam¹⁷ preceptor vel primas possessori restituat. Item. Est in antiquis ecclesie statutis¹⁸ decretum, ut qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde et¹⁹ in evangelio scriptum est, Quod si aliquid²⁰ defraudavi, reddo quadruplum. Et in legibus secularibus cautum habetur, Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est in undecuplum que sublata sunt restituat.²¹

ID 5.249] +C 2 q 2 c 4 to eorum redintegrentur; C 2 q 2 c 1 Antiquitus decretum est – possessori restituat

48

¹Felix² episcopis Gallie in secundo decretali³

Presul vero cum omni honore statui pristino reddatur, et ipse⁴ dispositis ordinatisque libere ac secure diu suis tunc regulariter infra quatuor vel quinque aut sex menses⁵, iuxta quod possibilitas ei fuerit, et non ante convocatus⁶ ad tempus concilio in⁷ legitimo et canonico⁸ veniat ad causam, et si ita iuste⁹ videtur¹⁰, accusantium propositionibus¹¹ respondeat.

¹² non add. and canc. Ca

¹³ in mg Ld²

¹⁴ vel *CaEgLdMgPfTb; nec Tc

¹⁵ non est priv. *CaEgLdMgPfTb; priv. non est Tc

¹⁶ sunt add. and canc. Ca

¹⁷ contestatam *BeDaGcMgPfPrTbTcVo; constitutam CaFbLd²; contestam Ld; vel constitutam *add. ss* Mg

¹⁸ statutis *BeCaLdPfTb; constitutis MgTc

et *CaLdMgPfTb; om. Tc

²⁰ -quid *CaLdMgPfPhTc; -quam Tb

²¹ Unde et in evangelio – restituat at foot of leaf Vm

¹ De eodem *add*. PaVo, Spoliatus post restitutionem non ante quatuor menses ad causam veniat *add. in mg*. Tc

² papa *add*. Tc, episcopus *add*. EaPf, *om*. BeEgGcLdMgPwTb

³ Felix - decr. om. Ca; in sec. dec. om. Ea

⁴ ipse *CaLdMgPfPwTb; ipsis Tc

⁵ sex menses CaLdMgPfTbTc; menses sex Eg

⁶ convoc- *CaLdMgPfTc; voc- PhTb

⁷ in BeCaDaEaPfPwTbVo; et (vel in ss.) Eg; etiam GcMgTc; erased Da²Ld

ID 5.248 med.] C 3 q 2 c 8b

⁸ canonico *BdBeCbCeDaLkPaPfPhPkPqPrPwSbTbVmVo; canonice destinato (vel -atum *ss* Eg) Bd²CaEgFbGcMgRa; canonico destinatum EaFcLjPcPwTd; in canonico (destinatum *add. in* mg) Ld; canonice determinato Tc

49

Ex decretis Felicis pape episcopis per Egiptum missis¹, cap. x^2

Nullus enim³ episcopus qui suis est⁴ rebus expoliatus aut a⁵ sede propria vi aut terrore⁶ depulsus, antequam omnia sibi ablata⁷ legibus restituantur, et ipse pacifice annum⁸ vel⁹ plus suis fruatur honoribus, sedique proprie sit regulariter restitutus, iuxta canonicam¹⁰ institutionem accusari, vocari, iudicari aut dampnari¹¹ potest.¹² *ID 5.2561*

50

Eusebius fratribus¹ per Alexandriam et Egiptum in secundo decretali²

Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, et ecclesias que sibi sublate sunt³ cum omni privilegio⁴ suo restitui, et postmodum non sub angusti temporis spatio⁵ sed tantum temporis spatium eis⁶ indulgeatur quantum expoliati vel expulsi

⁹ iuste *BeCaCbLdMgPfTbVo; iustum EgLjTc

¹⁰ iuste add. Tc, om. *CaEgLdMgPfTb

^{11 -}ionibus *BeCaEaGcMgPwTbTcVmVo; -ioni CbFcLjPf; -io Ld

¹ Ex - missis *BeCaCbFcGcLdMgPwTbTcVo; Ex decr. Fel. papae EaLc; Felix papa II epp. per Eg. Eg; De eodem *add*. Pa; Ex decretis eiusdem epp. per Eg. missis Pf; De eadem *add*. Vo

² cap. x *BeCaEgGcLdLiMgPfTb; cap. iix Vo; om. Tc

³ om. Lc

⁴ est *CaLdMgPfTb; om. Tc

⁵ aut a *BeMg; aut CaGcPfTb; est aut Tc

⁶ terroie Pf

⁷ omnia sibi abl. *CaLdMgPfTb; sibi abl. omnia Tc

⁸ pac. ann. *CaLdMgPfTb; ann. pac. Tc

⁹ vel *BeCa²LdMgPfPhTc; aut Ca; et Tb

¹⁰ -onicam *BePhTb; -onum CaEaGcLdMgPfPrTc

¹¹ non *add*. BdCaCeDaEaFbLcLdLeLkMgMqPaPkPqPrPwRaSb²TcTdVm, *om*.

^{*}BeGcLk²PcPfPhRa²SbTbVoWc (GcWc with lacuna)

¹² Ea here runs on expoliatus non prius vocetur – est rebus from c 51

¹ fratribus BeCaFcLdMgPfPwTb; episcopis Eg; om. TcVo

² in sec. decretali BeCaFcMgPfPw; in sec. decreto Tc; cap. ii Eg; om. Tb. De eodem add. PaVo

³ sibi sub. sunt *CaPfTbTc; sunt sibi sub. Mg

⁴ privigilegio Tb

⁵-tio *CaMgPfTc; -tium PhTb

⁶ tantum temp. spat. eis *CaFcLdMgPfPhPwVo; temp. tantum spat. eis Be; tantum spat. temp. eis Tb; tantum eis temporis Tc; <sed tantum temporis spatium *in mg*.> eis Lj

esse videntur⁷, antequam ad sinodum convocentur⁸, et ab omnibus quisque⁹ sue provincie episcopis audiatur¹⁰.

ID 5.249 med., 4L 1.94 med.] C 3 q 2 c 6 to sinodum convocentur

51¹

In decretis Felicis², cap. i³

Ille vero qui vi aut timore ⁴ a sede pulsus aut suis rebus expoliatus fuerit, non prius vocetur ad sinodum quam ei omnia legibus redintegrentur⁵. [**52**] Et tamdiu in sede propria pacifice et potestative cuncta disponens resideat quamdiu expulsus vel expoliatus suis carere visus est⁶ rebus.⁷

4L 1.95b] C 3 q 2 c 7 from Tamdiu in sede

53

¹In decr' Stephani², cap. ii³

Stephanus sancte⁴ apostolice⁵ et universalis ecclesie Romane⁶ episcopus omnibus episcopis⁷. Per scripta nullius accusatio suscipiatur⁸ sed propria voce, si

⁷ -entur *CaMgPfTb; -etur Tc

⁸ -entur *CaMgPfTb; -etur Tc

⁹ quisque *BeTb; quibusque CaMgPfPrTcVo

¹⁰-iatur *BeCaPfTbVo; -iantur MgTcWc

¹ Ea has part only, as end of c 49 above, qv

² pape add. LcTcWc, om. BeCaEgGcMgPfPwTb

³ i BeCaGcMgPfPwTcVo; secundo TbWc; x Eg. De eodem *add*. PaVo

⁴ aut timore BeCeMqPaPfPhPkPrSbTb; aut terrore vel timore CaDaEgFbGcMgPcTdVp; aut terrore aut timore CbFcLkLj; aut terrore Gb; aut timore aut terrore LdTc; an timore Vo

⁵ omnia ei leg. redin. BdBeCeLcPaPcPfPhPkPwVo; ei omnia leg. redin. CaDaSb; ei omnia rel. legibus GcMgVm; ei omnia leg. redin. Tb; ei leg. omnia redin. Tc

⁶ car. visus est BeGcMgPfVo; car. usus (*corr. to* visus Ca³) est Ca; car. visus Mq; car. iussus (vel visus *add. ss* Qe) est PhQeTbVp; visus est car. Tc

⁷ om. Mq. Wc omits text of cc 51-2 and insc. of c 53

¹ (vii. *add.* Bd) De accusatione et (*om.* BdEaLjPh) quo ordine et a quibus personis et adversus quas personas (*om.* Eg) debeat fieri (fieri LjTc; fieri vel non Eg; vel non debeat fieri BdEaPh) *add. in mg.* BdEgLjTc, *in text* Ea; Quod per scripta nullus accusandus sit (sit acc. Ce) *add. in mg.* CaCeDaLn²; Quod nullius accusatio debet recipi per scripta, neque ullus absens accusari vel accusare *add.* Pa; Ut nullus per scripta sed propria voce accuset et defendat se qui accusatur utroque presente *add.* Td(*mg.*)Vo

² pape add. LjTc, om. BeCaEgGcMgPfTb; Wc omits insc. and places text below insc. to c 51

³ Insc. in mg. Ce. vii in mg Be²

⁴ et add. BeCaGcTc, om. EgMgPfTb

⁵ sedis *add*. Tc, *om*. CaEgMgPfTb

⁶ eccl. Rom. EgPf; Rom. eccl. BeCaEaGcLcMgTcVo; Rome eccl. Ph; eccl. Rome Tb

⁷ omn. epp. CaEgMgPfTb; epp. omn. Tc

⁸ suscipiatur CaCbEgMgPfTb; recipitur Tc

legitima et condigna accusatoris⁹ persona fuerit, presente videlicet eo¹⁰ quem accusare desiderat, quia nullus absens aut¹¹ accusari potest aut accusare¹².

4L 1.52, and cf ID 5.293, 6.328] C 2 q 8 c 5, end var.

54¹

²In decr' Felicis³, cap. ii⁴

Felix episcopus universis episcopis. Absente vero⁵ adversario non audiatur accusator⁶, nec sententia absente parte alia⁷ a iudice dicta ullam obtinebit firmitatem, neque absens per alium accusare aut accusari potest.⁸

4L 1.55 med.; ID 5.248 med.] C 3 q 9 c 11 to firmitatem

55¹

Ex epistola² Calixti pape, cap. ii³

Nullus ergo doctorum⁴ per scripta accusetur.

ID 5.234 med.]

Ex¹ decretis² Iulii pape³, cap. xviii⁴

⁹ corr. fr. accusationis Td

¹⁰ eo CaPfTbTc; ea Mg

¹¹ aut BeEgGcLjMgPfRa²Tb; an Vo; *om*. CaEaRaTc

¹² accusari potest aut (an Vo) accusare BeEaGcMgPfPhTcVo; accusari (*corr. fr.* accursari) poterit aut accusare Ca; accusare aut accusari potest FbTb

¹ canon in upper mg. Oe

² Quod non sit audiendus accusatorum qui absentem accuset (*after corr*. Ca, -at Da) *add. in mg*. CaCeDaLn²; De eodem *add*. Pa

³ Felicis BeEaMgPfTb; om. Ca; Fel. pape CbTcVo; Fel. I Eg; Fel. episcopi Od

⁴ cap. i Mq; cap. ii om. Ea

⁵ vero *CaEgMgPfTb; om. Tc (Abs. vero ss and partly ploughed Lc)

⁶ non aud. acc. *CaEgMgPfTb; acc. non aud. Tc

⁷ parte alia *CaEgMgPfTb; alia parte Tc

⁸ Ea runs c 55 on without a break

¹ Whole cap., but not insc. in mg. Ce

² epistola BeCaCbGcLdMgOePwRfTbTc; decr' DaPfVo

³ no inscr. Ea, which runs the text on to c 54 without a break. De eodem add. Pa

⁴ doctorum MgPfTbTc; om Ea

¹ Ex *MgPfTbTc; In Ca

² decr. *CaCbMgPfRfTbTcVo; concilio FcOe

³ sumptis ex Nicena sinodo add. Eg, om. CaCbFcLdMgOePfPwRfTbTc

⁴ xviii *CbDaFbFcGcMgOd²OePkPrRfTbTcVo; xviiii Ld; viii Eg; xvi. Pf; xviiii Vp; om. CaEaMq; no insc., no break BePwOd. Insc. in mg. Ha²

Decernimus non credi accusatori qui absente adversario causam suggerit⁵ ante utriusque partis discussionem⁶.

ID 5.257 med.]

⁵ sugg- *CaMgPfTc; subeg- PhTb

56

¹Adrianus papa, cap. i²

In criminalibus causis nec accusator, nisi per se aliquem³ accusare potest, nec accusatus per aliam⁴ personam se defendere permittitur⁵.

4L 3.118] C 5 q 3 c 2

¹ Ut nullus in criminalibus aliquem accuset aut se ipsum defendat nisi per propriam personam *add. in mg.* CaDaLn², Quod aliquis non potest accusare vel defendi per aliam personam in criminalibus *add.* Pa ² ii Vo; cap. i *om.* EaLc. in collecta que facit Ingelramno Mediomatrice urbis episcopo *add.* Eg, *om.* CaFcLdLjMgPfPwTbTcVo

57

¹Felix episcopis Gallie in secundo decretali²

Si ex utraque parte ad causam dicendam³ venerint, quia unus absque altero audiri non debet, querendum est in iudicio cuius sint conversationis⁴ et fidei atque suspicionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant⁵. ⁶Quia ad hoc admitti⁷ non debent nisi bone⁸ conversationis et recte fidei viri, hi videlicet qui omni suspicione careant et bone vite⁹ clareant, neque infames existant.

ID 5. 248 med.]

⁶ a iudice sentencia non proferatur *add*. Pt

³ ss Sb

⁴ aliam CaMgPfPhTc; aliquam Tb

⁵ -itur BeCaEaLeMgPfPkPwTb; -atur EgGcTc

¹ Quod accusatio nonnisi ab idoneis et bone conversationis viris fieri debeat *add. in mg*. CaCeDaLn², Quales oporteat esse accusatores *add. in mg*. Tc, De accusatoribus quales debeant esse *add*. Pa, A qualibus (quibus Td) personis fieri debeat accusatio, a quibus non, et quomodo *add*. Td(*mg, moved from c 56*)Vo.

² in sec. dec. om. Ea. viii in mg Be²

³ dicendam *CaFcMgPfPwTb; discernendam Tc

⁴ sint con. *MgPfTbTc; con. sint Ca

⁵ hoc fac. *CaMgPfTb; fac. hoc Tc

⁶ Item unde supra add. Tc, om. *CaFcLdLjMgPfPwTb

⁷ ad hoc adm. *CaMgPfTb; adm. ad hoc Tc

⁸ vite et add. FbLgMgTc, vite add. GcPr, om. *BeCaDaDbEaFcLjObOdOeOfPcPfPwTbVo

⁹ conversationis et recte – vite in mg. Mq²

Anacletus in secundo decretali¹ episcopis Gallie²

Accusatio eorum³ super qua⁴ nos consulere⁵ voluistis⁶, nonnisi ab idoneis et probatissimis viris qui et suspicionibus et sceleribus careant fieri debet, quia Dominus sacri sui corporis tractatores a vilibus et reprobis⁷ ac non idoneis personis infamari noluit⁸ nec calumpniari⁹.

ID 5.238a] +C 2 q 7 c 15a

 $BdBeCaCbCeDaDbEaFbFcGcKaLbLcLdLfLgLjLmMgMqObOdOePaPcPfPhPkPqPrPtPwQaSbSdSeS\ gTbVmVoWaWbWc$

59

Evaristus¹ episcopis Africe²

Si³ qui⁴ sunt vituperatores aut⁵ accusatores episcoporum vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos a iudicibus ecclesie audiri antequam eorum discutiatur⁶ estimationis suspicio vel opinio⁷, qua intentione, qua fide, qua temeritate⁸, qua vita, qua conscientia, quove merito, si pro Deo, aut pro vana gloria aut inimicitia vel odio aut⁹ cupiditate ista presumpserint¹⁰.

ID 6.312, cf 5.240 med.] +C 2 q 7 c 17

¹ in sec. dec. om. Ea

² Anacletus in (ii Ca) sec. decretali epp. Gallie BdBeCaGcLdLfLmMgOdPfPrPwTbVo; Anacletus (Anastasius CbLj) epp. Gallie in sec. decreto CbLjTc; Anacl. in sec. dec. epp. Italie DaSb (cf ID). De eodem add. PaVo

³ eorum *CeEgGcLfMgMqPaPcPrTbTc; cuiusque Be; eorum quoque FbPh; quosque Lc; eorum quisque LmPc²Pk; episcoporum Td²Vo; quoque Vp; *om.* AdBdCaCbDaEaLdLjPfObOdTd

⁴ qua *CaMgPfPhTc; quam Tb

⁵ nos cons. *MgPfTbTc; cons. nos Ca

⁶ -istis *BeEgGcPfTbTcVo; -isti CaLfMg

⁷ obsc. corr. Lf

⁸ inf. nol. EaMgPfTbTcVo; nec inf. voluit Be; inf. voluit Gc

⁹ permisit *add*. EgTc, unde Christus per se ipsum et non per alium vendentes et ementes eiecit de templo sacerdotes *add*. Ra, sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes a templo eiecit *add*. *Brant with ID*, AbEc *have a similar but distinct add.*, *om*.

¹ Eucharistius Vp; papa add. Tc, om. CaEaMgPfPwTb

² corr. fr. Gallie Be. epp. Afr.] fratribus per Egyptum DaSb [cf XP 5.10.2 (3)]. No insc. Pa Que discussio debet fieri de accusatoribus add. Pa, De eodem add. Vo

³ Hii FbVp; Hi Ha

⁴ qui *CaMgPwTbTc; quis Pf

⁵ aut *CaMgTbTc; ac Pf

⁶ eorum disc. *CaMgPfTb; disc. eorum Tc

sus. vel op. *BeMgPfTbTcVo; op. vel sus. Ca; vel op. om. Od, with vel testimonio in mg

⁸ qua fid. qua tem. BeCaEaLcMgPfTbVo; qua tem. qua fid. *Tc

⁹ aut CaPfTbTc; vel Mg

¹⁰ necne add. Tc, om. *CaCbFcLdLjMgOdPfPwSeTb

In decr' Anacleti, cap. i¹

Anacletus urbis Rome episcopus omnibus episcopis. Accusandi vel testificandi licentia denegetur his qui Christiane religionis et nominis dignitatem, et sue legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte² legis sue eiusque³ violatores apostate⁴ nominantur. Omnis enim⁵ apostata refutandus est⁶, nec⁷ in accusatione recte agentium⁸ suscipiendus⁹.

ID 5.237 pt.] +C 3 q 4 c 2b

BdBeCeEgDbFcGcLcLdLgLjMgObOdOeOfPaPcPfPhPkPqPtPwSbSgTbTcTdVm

61

¹In decr' Fabiani², cap. ii³

Fabianus urbis Rome episcopus omnibus episcopis⁴. Sicut sacerdotes vel reliqui⁵ clerici a secularium laicorum excluduntur accusatione, ita illi ab istorum sunt excludendi et alienandi criminatione. Et sicut isti ab illis⁶, ita et illi ab istis non recipiantur, quoniam sicut Domini sacerdotum conversatio⁷ segregata debet esse ab eorum conversatione, ita et litigatio⁸, quia servum Domini non oportet litigare⁹.

4L 1.49; ID 6.320 much mod.] +C 2 q 7 c 6

¹ cap. i BeCaFcLjMgPfPwTbVo; cap. ii DaEgTc; om. Ea

^{....}essoribus legum *add. in mg.* Mq³; Quales non debeant recipi in accusacione *add.* Pa; De eodem *add.* Vo; Quo ordine at adversus quos accusatio fieri debet *add.* Vp

² in mg. Ra

³ eiusque *BeDa²EgMgTbTcVo; om. CaDaFcGcPfPw

⁴ -ata *obsc. corr.* Ca

⁵ enim *EgMgPhSb²Tb; autem BeRaVo; om. CaDaFcGcMqPfPwSbTc

⁶ et add. Tc, om. CaEgFcMgPfPwTb

⁷ nec *CaVo; non BeGcMgPfTbTc

⁸ aut testimonium *add*. *CaFbRaSg²Brant, aut testimonio *over erasure* Da, *in mg*. Od, *ss* Sb², in testimonium *add*. Vo; ad testimonium *add*. Vp; *om*.

⁹ susc- BeCaPfTbTc; rec- Mg

¹ Quod nec clericus laicum nec laicus clericum accusare debeat *add. in mg.* CaCeDaGbLn²(*in far mg. with tie-mark*), De eodem *add.* Pa

² Felicis Vo; pape add. TbTcVo, om. BeCaMgPf

³ cap. ii BeCaLdMgPfTbTcVo; cap. i FcLjPc; om EaLc

⁴ omn. ep. CaMgPfTc; ep. omn. PhTb

⁵ rel- CaPfTbTc; ceteri Mg

⁶ non recipiuntur *add*. Tc, *om*. CaFcLdMgPcPfTb

⁷ corr. fr. congregatio Vo

⁸ -ti- ss Tb

⁹ sed mitem esse ad omnes *add. Brant, om.*

 $AbBdBeCaCbCeDaDbEaEcEgFbFcGcKaLbLdLgLjMgMqObOdOeOfPaPcPfPhPkPrPtPwQaRaSbSdS\ eSgTbTcTdVoVpWaWbWc$

¹In decr' Stephani², cap. ii³

Repellantur⁴ cohabitantes inimicis⁵ et omnes laici, quia infestationem blasphemie affectio amicitie incitare solet. Nec illi⁶ videlicet laici⁷ in vestra sunt recipiendi accusatione qui vos in sua nolunt recipere infamatione.

4L 1.53; ID 6.327b]

63

¹In decretis Gaii², cap. i³

Gaius⁴ papa Felici coepiscopo. Pagani vel heretici sive Iudei non possunt Christianos accusare aut vocem infamationis inferre⁵.

4L 1.58] +C 2 q 7 c 25

61

¹Ex² concilio Carthaginensi VII, cap. iii³

Placuit ut quotienscumque clericis ab accusatoribus multa crimina obiciuntur, et unum ex⁴ his de quo prius egerint probare non valuerint, ad cetera non admittantur.⁵ 4L 4.85; ID 6.2711 C 3 q 10 c 1

¹ Quod illi qui habitent cum inimicis alicuius episcopi vel sacerdotis non possunt eos accusare vel etiam aliqui laici *add. in mg.* CaDa (*not* Ln), De eodem *add.* PaVo

² pape *add*. Tc, *om*. BeCaCeEgMgPfTb

³ cap. ii BeCaFcMgPfPwTbVo; cap. i EgPcTc; om. Ea; no insc. Lc.

⁴ Rep- *CaCbEgFcLdLjMgPcPfPwTb; Dep- CeGcPyTc

⁵ -icis *CaMgPfTb; -ici Tc

⁶ illi *CaPfTbTc; ulli Mg

⁷ laici CaMgPfTc; om. PhTb

¹ Quod paganus vel hereticus sive Iudeus Christianum accusare non debeat *add. in mg.* CaCeDaGbLn², De eodem *add.* PaVo

² Gagii MqVo²; Gagius Se; aaii Vo; Gagi Wc. pape *add*. EaGcMgMqPcPrSeWc, *om*. BeCaPfSbTbTc

³ c. ii Vp; cap. i om. Ea

⁴ Gagius Mq; Garus Sb

⁵ inf- CaCbEaFcLjMgPcPfPwTb; aff- Tc

¹ Ut si clericis multa obiciuntur unumque ex his probari non potest, accusator de ceteris non audiatur *add. in mg.* CaCeDaGbLn²; de probatione *add. in mg.* Mq³, De eodem *add.* PaVo

² Ex MgPfTbTc; om. Ca

³ Carth. VII (VIII CaMq) - iii (ii FcVo) BeCaCbDaFcLdLjMqPcPfTbTcVoVp; Carth. Ea; Cartag. cp. iii FbPr; Africano cap. lxxv Mg, *with ID*

⁴ ex CaMgPfTc; de PhTb

⁵ Explicit liber vii. Incipit viii add. Pa

¹In dec' Fabiani², cap. ii³

⁴Fabianus papa omnibus fidelibus. ⁵Statuimus eos ad accusationem non recipi qui sunt suspecti, aut qui heri et nudiustertius vel dudum fuerunt⁶ inimici, quoniam suspecti facti sunt, et qui non sunt bone conversationis, vel quorum vita est accusabilis⁷, aut dubii in⁸ recta fide. Similiter quorum fides, vita et libertas nescitur, vel qui infamie maculis sunt aspersi, aut sceleribus⁹ irretiti. Neque eos sacerdotes debere aut posse accusare, qui rite sacerdotes fieri non possunt, nec sunt sui ordinis. Tales, fratres carissimi, accusationes, et iniustas aut¹⁰ nocivas emulationes pro viribus prohibete, quia contentio summopere vitanda est.

cf AL 3.15]

66

¹In decr' Stephani, cap. i²

Stephanus sancte³ Romane ecclesie episcopus dilectissimo fratri atque familiari amico⁴ Hilario.⁵ Infames esse illas personas⁶ dicimus, que pro aliqua culpa notantur infamia, id est omnes qui Christiane legis⁷ normam abiciunt, et statuta ecclesiastica contempnunt. Similiter fures⁸, sacrilegos et omnes capitalibus criminibus irretitos. Sepulcrorum quoque⁹ violatores et apostolorum atque successorum eorum,

¹

¹ Quod non debeant ad accusationem recipi qui sunt suspecti vel qui heri aut (vel Ce) nudiustertius (vel *add*. Ce) dudum fuerint inimici, et qui non sunt bone conversationis vel quorum fides et libertas nescitur *add*. *in mg*. CaCeDaGbLn, De accusatoribus iterum. Qui non debeant recipi *add*. Pa, De eodem *add*. Vo

² om. Ce

³ cap. ii om. Ea

⁴ Initial F much enlarged, Pa

⁵ Cc resumes

⁶ -erunt CaMgPfTb; -erint Tc

⁷ acc. CaPfTbTc; inexcusabilis vel accus. GcMg(vel accu ss)

⁸ dubii in BeCaLcTbVo; dubia in MgTc; dubii Pf

⁹ irretitibus add. Tc, om. CaFcLdLjMgPcPfPwTb

 $^{^{10}}$ aut BeCaLcPfPhRa; et EgTbTcVo; ac GcMgPr

¹ Qui sint infames *add. in mg.* CaCeDaTc, Que sint infames persone *add. in mg.* Mg, *in text* Vp, Que persone dicuntur infames *add.* Pa

 $[\]frac{1}{2}$ cap. i *om*. Ea. De eodem *add*. Vo

³ sancte CaMgPfTb; om. Tc

⁴ amico CaEgMgPfTb; episcopo Tc

⁵ Que sunt infames persone *add*. Fb

⁶ illas per. CaCbEgMgPfTb; pers. illas Tc

⁷ legis BeMgPfPrTbVo; religionis CaTc; religionis et legis *Brant*

⁸ latrones *add*. Mg, *om*. CaPfTbTc

⁹ Sep. quoque MgPfTbTc; Sepulchrorumque Ca

reliquorumque¹⁰ sanctorum patrum statuta libenter violantes, et omnes qui adversus patres armantur, qui¹¹ in omni mundo infamia notantur. Similiter et incestuosos, homicidas, periuros, raptores¹², maleficos, veneficos, adulteros¹³, de bellis publicis¹⁴ fugientes, et qui indigna sibi petunt loca¹⁵ tenere, aut facultates ecclesie auferunt iniuste, et qui fratres calumpniantur aut¹⁶ accusant, et non probant, vel qui contra innocentes principum animos concitatos¹⁷ provocant ad iracundiam, et omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab ecclesia pulsos, et omnes quos ecclesiastice vel seculi¹⁸ leges infames pronuntiant. Hi nimirum omnes nec servi ante legitimam libertatem, nec penitentes, nec digami¹⁹, nec illi qui curie deserviunt, vel qui non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem vel²⁰ intellectum, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur. Hi omnes inquam²¹ nec ad sacros gradus²² debent provehi, nec ad accusationem seu ad²³ testimonium ullatenus possunt iuste²⁴ recipi.

4L 1.51] C 6 q 1 c 17

0

67

 ^{1}Ex decr' Stephani pape omnibus episcopis missis, cap. xi^{2}

Quod neganda³ est accusatis licentia⁴ criminandi priusquam se crimine quo premuntur exuerint. Quia non est credendum contra alios eorum confessioni qui

¹⁰ reliquorumque CaMgPfTb; reliquorum quoque Tc

¹¹ qui BeMgTbTc; quoniam CaGcPfVo

¹² raptores CaMgTbTc; rapaces Pf

¹³ ven. ad. CaMgTbTc; ad. ven. Pf

¹⁴ pulicis Ca

¹⁵ sibi pet. loca BeCaMgPfPhVo; pet. sibi loca Tb; sibi loca pet. Tc

¹⁶ aut CaMgPfRa²Tb; et RaTc

¹⁷ concitatos BdGcMgMqPfPhPrTdVmVoVp; concitant et BePaPk²; concitando CaFbPcRaTc; concitant Ce; incitando Da; concitatus Pk; exiratos Pq; concitandos Pw; concitantes Tb; *om. with lacuna* Sb

¹⁸ seculi DaGcMgPc²PhPqPrRa²SbTbTcVmVoVp; sancte BdBeCaCeFbMqPaPcPfPkPwRaTd

¹⁹ dig- CaMgPfPhTc; big- Tb

²⁰ vel CaMgPfTb; aut Tc

²¹ Hi omnes inquam CaGcMgPaPfTbTcTdVp; Si omnes unquam PrVmVo

²² gradus BdBeCaCeDaFbPaPcPfPhPkPqPwSbVoVp; ordines GcMg(vel gradus ss)MqPrTbTcVm

ad CaMgPfTc; om. Tb

²⁴ ss Be

¹ Quod neganda est accusatis licentia criminandi priusquam se crimine quo premuntur exuerint *add. in mg.* CaDaLn², De eodem *add.* Pa, Quod accusati (quod *add.* Vo) non habent licentiam criminandi donec se purgaverint (expur- Vo) *add.* Td(*mg.*)Vo

² cap. xi *CaEgMgPfTbVo; cap. iii FcTc; om. BeEa

³ Quod neg. *BeCaFcGcLdLjPfPwTbTcVo; Deneg- Eg; Et neg. Mg

⁴ acc. lic. *BeCaFcGcLdLjMgPfTbVo; lic. acc. PwTc

criminibus implicati⁵ sunt, nisi se prius probaverint innocentes. Quoniam periculosa est et admitti non debet⁶, rei adversus quemcumque⁷ professio. Familiares vero et sponte confessi atque sceleribus irretiti non debent admitti, nec hi qui hesterna die aut perendie aut ante fuerunt⁸ inimici.

4L 1.54; ID 5.274] C 3 q 11 c 1 to quemcumque professio

68

¹De libro nono² earundem legum³

Sane hi qui crimina sua in questione⁴ confessi sunt, si de aliis sic dicere voluerint, a iudice non credantur⁵, quia iure et legibus constitutum est ut spontanea professione⁶ reus reum non faciat, neque illi de altero credatur qui se criminosum esse⁷ confessus est.

ID 5.286b]

69

Dionisius¹ Severo² episcopo³

Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum, quoniam eius omnisque rei professio periculosa est⁴ et admitti non debet. [**70**] Similiter alieni erroris socium, vel a sui voluntarie⁵ propositi tramite recedentem, aut⁶ sacris patrum regulis et constitutionibus⁷ inobedientem suscipere non possumus nec debemus.

⁵ implicati *CaMgPfTb; impliciti Tc

⁶ Vq here adds: et cetera, unde in sequentibus, leaving the rest of the leaf blank. The text resumes without a break at the head of the next [perhaps the end of a scribal stint]

⁷ quemcumque *BePfPrTbVo; quemquam CaGcMgRaTc

⁸ -erunt *BeCaPfTbVo; -erint EaGcMg; -erant Tc

¹ Quod de se confessis non sit credendum super crimen alienum *add. in mg.* CaCeDaLn², De eodem *add.* Pa, Ut nulli super alterius accusationem (-ione Td, -ioem Vo; occasione *add.* Vo) credatur qui se sic reum esse confessus est *add.* Td(*mg.*)Vo

² De libro nono *BeCaCbFcGcLdLjMgPhPwVoVp; Novellarum libro nono Eg; In libro nono Pf; De libro undecimo Tb; De nono libro Tc; Ea *illeg*.

³ earundem legum *BeCaCbFcGcLdLjMgPcPwTbTc; eorum Mg; legum PfPt; om. Eg

⁴ vel confess... add. in mg. Ra

⁵ et add. Mg, om. *CaPfTbTc

⁶ prof- *MgPfTbTc; conf- CaDa

⁷ in mg. Ra

¹ Dionisius *CaCbEaEgMgTbTc; Diosius Pf

² Severo *CaCbEgFcLjMgPfPwTb; Severino PcTc

³ De eodem *add*. PaVo

⁴ prof. per. est *corr. fr.* confessio Ra

⁵ -arie *CaMgPfTb; -arii Tc

ID 5.288; cf 87b-8 below C15 q 3 c 5 var. to non debet; C3 q 4 c 1, from Alieni erroris is remote

¹Stephanus papa² in secundo decretali omnibus episcopis³

Nullus anathema⁴ suscipiatur⁵, nec a quoquam credantur⁶ que ab eis vel⁷ dicuntur vel conscribuntur⁸. Eos dico anathematizatos⁹ esse quos episcopi sui¹⁰ scriptis anathematizaverunt aut eorum¹¹ statuta anathematizant.

ID 6.327b] C 3 q 4 c 6

72

¹Carthaginense concilium² VII³, cap. i⁴

Definivimus eum rite ad accusationem non admitti qui postea⁵ quam excommunicatus fuerit in ipsa adhuc excommunicatione constitutus, sive sit clericus sive laicus⁶, accusare voluerit.

ID 14.69] C 4 q 1 c 1a

⁶ aut *CaMgPfTb; et Tc

⁷ const. *DaEaMgPfTbTc; constituti (?) omnibus Ca

¹ Ut nullus anathema ad accusationem vel ad testimonium recipiatur add. in mg. CaCeDaLn², De eodem. Qui sint anathematizati add. Pa, Ut nullus anathema vel hereticus aut scismaticus ad accusationem recipiatur add. Td(mg.)Vo

² papa BeCaFcMgMqPfTb; om. EgTc

in sec. dec. omn. ep. BeCaEaFcGcMgPfTcVo; omn. ep. in (om. Eg) sec. dec' EgTb; papa Lc; omn. epp. in dec. ii Ph

anathematizatur Lc

⁵ -iatur MgPfTbTc; -iat Ca

⁶ -antur *MgPfTbTc; -atur Ca

⁷ ab eis vel *CaPfTb; vel ab eis Be; ab eis MgTc

⁸ consc- *CaMgPfTc; sc- PhTb

⁹ anathematizatos *BeCaCbLdLjMgPfPwTbVo; anathema Tc; anathematizantes Fc

¹⁰ sui *CaMgTbTc; suis Pf

¹¹ eorum *CaEgMgPfTb; eos Tc

¹ Ex add. MgTc. ? Pf. om. BdBeCaFbGcPhPwTbVmVoVp

² Carthaginense concilium BeCaCeGcPaPhVo; Cartaginensi concilio LjTbTc; conc. Cart. MgPfVp

³ VII *BeCbDaFbFcGcLjMgPaPfPwTbVo; VIII CaLdPcTc; om. Vp

⁴ i *BeDaMgTbTcVo; ii Ca; ??Pf; om. Vp.

De eodem add. PaVo

postea *MgPfTbTc; post Ca
 cl. sive laicus *CaMgPfTb; laicus sive cler. Tc

¹Nicholaus Micaheli imperatori²

Si ecclesiasticum fuerit crimen coepiscopo illatum, tunc probari oportet accusantium personas, ut primo³ quidem hereticis non liceat accusationes contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis negotiis facere. Sed ne hos hereticos esse denegetis, audite sequentia, Hereticos, inquiunt, esse dicimus, tam eos qui olim ab ecclesia proiecti sunt, quam qui post hec⁴ a nobis anathematizati sunt. Porro si adhuc nec sic creditis, quod subditur audite, Preter hos autem aiunt et eos qui fidem quidem⁵ sanam simulant⁶ confiteri, schismaticos etiam et⁷ eos qui seorsum a communicantibus nobis episcopis collectas⁸ faciunt. Deinde vero et si quidam ab ecclesia super causis quibusdam fuerint reprehensi et proiecti aut excommunicati, sive ex⁹ clero sive ex¹⁰ laicali ordine, nec his licere accusare episcopum antequam proprio crimine primitus¹¹ exuantur. Similiter autem et eos qui sub accusatione priori¹² existunt, non ante esse acceptabiles in episcopi accusationem¹³, aut aliorum clericorum, quam innoxios semetipsos¹⁴ illatorum sibi ostenderint criminum.

ID 14.70]+C 4 q 1 c 2 med

¹ Ut nullus hereticus aut (vel Da) quilibet excommunicatus ad accusationem episcopi accipiatur (rec-Ce) *add. in mg.* CaCeDaLn², De eodem *add.* PaVo

² Nich. Mic. imp. *BeCaCbEgLdLjMgPfTbVo; Nicholaus michi imperatori Fb; Nich. Nich' imp. Fc; Fabianus papa in tertio dec' PcTc. *Insc. placed above c 74* Ln

³ primo *BeCaEgLdMgPc²PfPwTbVo; in primo LjPc; in primis Tc

⁴ quam qui post hec over erasure Ra; ...qui hec in mg. Ra

⁵ quidem *CaMgPfTb; om. Tc

⁶ sim- *CaPfTbTc; dissim- Mg

⁷ et *CaMgPfTb; om. Tc

⁸ in mg. Mq²

⁹ ex *CaPfTbTc; a Mg

¹⁰ ex *CaPfTbTc; a Mg

¹¹ penitus add. in mg. Ra

priori CaPfTbTc; prioris GcMg

⁻ionem *BeGcMgPf; -ione CaTbTcVo

¹⁴ semetipsos *CaFcMgPfTb; seipsos Tc

¹Fabianus papa in tertio decretali²

Si quis iratus³ crimen aliquod⁴ cuilibet temere obiecerit convicium⁵ non est pro accusatione habendum. Sed permisso⁶ tractandi spatio, id quod iratus dixit per scripturam se probaturum esse fateatur, ut si fortasse⁷ resipiscens, que pro iracundia dixit iterare aut scribere noluerit, non ut reus criminis habeatur. [75] Omnis ergo qui crimen obicit⁸ scribat se probaturum. Revera ibi semper causa agatur ubi crimen admittitur. Et qui non probaverit quod obiecit⁹ penam quam intulerit¹⁰ ipse patiatur. *ID* 6.324] +C 2 q 3 c 5 to criminis teneatur; +C 2 q 3 c 6b, Palea, from Omnis igitur - patiatur; C 2 q 3 c 4A (earlier version) Qui non probaverit - patiatur

76

¹Stephanus papa episcopis Gallie in secundo decr^{,2}

Euticianus³ episcopis⁴ per Siciliam⁵. Accusationis ordinem talem⁶ et didicimus⁷ et servari iubemus, id est⁸ si quis clericorum in⁹ crimine impetitur¹⁰, non

¹ Quod non sit pro accusatione habendum si quis iratus crimen aliquod (al. crim. Ce) alicui obiecerint *add. in mg.* CaCeDaLn², Quod convitium pro accusatione non est (*om.* Td) habendum *add.* Td(*mg.*)Vo ² in tertio decretali BeCaCeFbPaPcPtSb; *om.* Ea; in decr' tertio GcPr; in tertio decreto (decr' MqPhVo) MgMqPhTcVo; in secundo decretali Pf; in quarto decretali Tb; in tertio decretorum Vp. *Insc. of c 73 here* Ln, *with this above c 76*

³ iratus *CaMgPfPhTc; om. Tb

⁴ corr. fr. -quid Pf

⁵ Oc begins

⁶ perm-*BeCaGcPfTcVo; permissio Mg; prom- PhPr; prem- Tb

⁷ fortasse CaMgPfTb; forte Tc

⁸ crim. ob. CaMgPfTb; ob. crim. Tc

⁹ obiecit *CaGcPfTbTc; obiecerit Be; obicit Mg

¹⁰ -erit *BeGcPfTbTcVo; -erat CaEaEgMg

¹ Qualis accusationis ordo servari debeat *add. in mg.* CaCeDaLn²; Qualis debeat esse ordo accusationis *add.* Td(*mg.*)Vo

² Stephanus papa (ss Mg) episcopis (omnibus ep. FbPw, ep. omnibus BeCaPkTd) Gallie in (om. ObOdPcPwTd) secundo decr' (dec. sec. Pt)

AdBdBeCaCeDbFbFcGcLdLgMgObOcOdOeOfPaPcPkPtPwRaSgTcTdVmWc [cf rubr. to ID 6.327]; Euticianus (papa add. Cb) episcopis Sicilie (per Siciliam CbCc, ep. Sic. om. Eg) in secundo decr' CbCcEgLj; Ex decr' Euticiani pape DaPfSb; Stephanus papa epp. Gallie Ea; Ex decretis Eut. pape et de vinculo inscriptionis Ln²; In ii decret' Mq; Stephanus papa iiii episcopis Gallie in decreto Oh; Stephanus papa Galilee episcopis in ii decr' Pr; Iustinianus papa episcopis Gallie in secundo decretali Tb; Ex decr' Euticiani pape. Stephanus episcopis Gallie in decr'; Item (om. Migne) Sixtus papa Brant. For Ln see c 74

³ Euticianus *BdBeCbDaDbEaFbGcLdLjMgMqOdOeOfOhPcPfPrPtPwRa²SbSgTcTdVmVoWc; Euticianus Ad; Luticianus CaPy; Eustinianus Ce; Leviticianus Ob; Iustinianus PaTb; Iuticianus Ph; Suticianus Ra; Nuntiamus Vp

om. Vp

⁵ Eut. – Siciliam *om. Brant*

⁶ ord. tal. *BeGcPfOhTbTc; tal. ord. CaFbMg

statim reus estimetur quia¹¹ accusari potuit, ne subiectam¹² innocentiam faciamus¹³. Sed quisquis ille est qui crimen intendit in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis¹⁴ arripiat, custodiat¹⁵ similitudinem habita tamen¹⁶ dignitatis estimatione¹⁷ potiatur¹⁸. Nec fore¹⁹ sibi²⁰ noverit licentiam²¹ mentiendi, cum calumpniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii.

ID 6.332] C 2 q 8 c 3 from Quisquis ille est to end, but with added sentence, for which see cap. 86 below

77

Ex epistola decreti¹

Inscriptio primo² semper fiat ut talionem calumpniator recipiat, quia ante inscriptionem nemo debet iudicari vel dampnari³ cum et seculi leges hoc retineant⁴. ID 6.337b1 C 4 q 4 c 2b

Stephanus² episcopis Gallie in secundo decr',³

⁷ et did. AdBeCaDaFbGcFcLdLjOhPcPfPhPqPrSbTbTdVmVo; edidimus Ce; et habere dicimus EgVp; et habere didicimus MgSb²; ei dedimus Pa?; et didimus Pk; habere didicimus Pw; et haberi dicimus Tc ⁸ iub. id est *CaEgMgOhPfTb; id est iub. Tc

⁹ in *CaMgOhPfTb; om. Tc

¹⁰ impeatur Oh

¹¹ quia BeCaCeGcMgOhPfPhTbVo; qui *Tc

¹² subitam Oh

¹³ vel ferr [?] add. in mg. Ra

¹⁴ asc- Oh

¹⁵ custodiat *MgPfTbTc; custodie Ca

¹⁶ cum Oh

¹⁷ dig. est. *CaOhPfTbTc; est. dig. Mg

¹⁸ pot- *BeCaGc²PfTbTcVo; pat- GcMg; ponatur Oh. Consideranda est dignitas persone in mg. Mg

¹⁹ Nec fore CaGcMg²(ss)PfTbTcVo; Ne forte BeMg; Nec forte Oh

²¹ nov. lic. BeCaPfTbTc; lic. nov. GcMg; nov. licentia Oh

¹ Ex ep. decreti (-ete LdOc, i add. GcLnPrVm)CeFcGcLdLnOcPcPfPw; ex ep. decretali BeRaTbVo; Ex ep. decretorum i Ca; Exemplar decreti CbLj; Ex epistola decretali Damasi pape cp. iiii DaSb; Ex decr' Damasi pape Eg; Ex ep. decretali primo FbMgWc; Epistola decretum Lc; Ex ep. decretorum PkTc; Idem Pt; Ex epistola Damasi pape dec. i Vp; om. Ea

Quod inscriptio semper fiat in accusatione add. Pa, De eodem add. Vo

primo *BeCaEaEgGcLjMgPfPwRa²Tb(moved from after fiat)Vo; primum Vp; prima Wc; om. RaTc ³ vel dampn. *in mg*. Ra

⁴ retineant *CaEgMgPfPwTb; obtineant Ra; teneant Tc

¹ in mg. Mq²
² Felix DaSb² (the implicit sense of ID)

³ episcopis omnibus Gallie *add*. Tc, *om*. CaFcGcLjMgPfPwTbVo. Gall. in sec. doc. *om*. Ea; Gallie iii dec' Vp. De eodem add. Vo

Infamis enim persona nec procurator potest esse⁴ nec cognitor⁵.

ID 6.331a] C 3 q 7 c 1 (with distinct insc.)

79¹

²Stephanus papa in secundo decretali³ omnibus⁴ episcopis Nullus alienigena aut accusator eorum⁵ fiat aut iudex.

ID 6.327 med.] +C 3 q 5 c 8 med.

80

¹In decr' Damasi², cap. iiii³

Damasus papa Romanus⁴ Stephano archiepiscopo. Accusatores et iudices non idem sint, sed per se accusatores, per se iudices⁵, per se testes, per se accusati unusquisque in suo ordinabiliter⁶ loco.

4L 4.63; ID 6.337 med.]

81

¹In decr' Fabiani, cap. iii²

 ⁴ pot. esse *CaLjMgPfPwTb; esse pot. Tc
 5 id est testis add. ss Pc

¹ in mg. Vo

² Ut nullus alienigena accusator fiat aut iudex add. in mg. Ca (against c. 80, but displaced by long glosses)CeDaLn², De eodem unde supra add. Pa, De eodem add. Vo

Steph. - decr' *BeCaLdLjOcMgTbTcVo; Item Ea; Steph. in ii Gc; Idem in eodem Pf; Idem Vp; Stephanus papa omn. epp. Gallie in secundo d' Pw

om. Be

⁵ after corr. Pf

¹ Quod persone in iudicio non diverse sint add. Pa, Quod alii sint iudices quam testes add. in mg. Tc ² pape *add*. CbLjPf, *om*. BeCaFbFcGcLdMgPcPwTcVo

³ In - iiii (xvi FbMg) BeCaCbFbMgOcPfTcVo; In – pape Ea; Damasus Pt; Stephanus papa in secundo decretali omnibus episcopis Tb. De eodem add. Vo

⁴ papa Rom. CaEgFcMgPfPwTb; Rom. papa Tc

per se iud. CaMgPfPhTc; om. Tb

⁶ ordinabiliter *BeCaEaFbFcGcLdMgMqPhPrPwSb²TcVo; ordinaliter CbLjPfSb; ordinabitur DaMg²(ss)PcRaTb; ordinetur Vp

¹ Ut accusatores et iudices non idem sint add. in mg. CaDaLn², Quot persone debent esse in iudicio et quo<t> sit officium eorum add. Pa, Quatuor persone sint in causa, iudex, accusator, defensor, testis add. in mg. Tc, (De eodem add. Vo) Quod quatuor personas in omni iuditio esse oporteat, accusatores, iudices, testes, accusati add. Td(mg.)Vo

² cap. iii om. Ea; om. with no break, Lc.

Nullus unquam³ presumat accusator simul⁴ esse et⁵ iudex vel⁶ testis, quoniam in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est iudices electos, accusatores idoneos, defensores congruos atque testes legitimos. Iudices autem debent uti⁸ equitate, testes veritate, accusatores intentione ad amplificandam causam⁹, defensores extenuatione ad minuendam causam. 10

4L 1.50; ID 6.321a to electos accusatores, then variant] C 4 q 4 c 1 of which all from Iudices autem was a later addn

³ unquam BeDaEaEgGcLjMgPcPfTbTdVoVp; inquam CaCe; om. Tc

82

¹Gregorius Iohanni defensori², cap. xl³

Quod quidam frater de falsis se capitulis accusatum neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniuste se asserit condempnatum, diligenter querendum est. Primo si iudicium ordinabiliter primum est habitum⁴, si alii accusatores, alii testes fuerunt⁵. Deinde causarum qualitas, si digna exilio vel depositione fuit, si eo presente sub⁶ iureiurando contra eum testimonium dictum est, si scriptis actum⁷ est, si ipse licentiam respondendi ac defendendi se habuerit, sed et⁸ de personis accusantium ac⁹ testificantium subtiliter querendum est, cuius conditionis cuiusve opinionis, et¹⁰ ne inopes sint, ne forte aliquas contra prefatum pastorem inimicitias habuissent¹¹. utrum¹² testimonium¹³ ex auditu dixerint¹⁴, aut certe¹⁵ specialiter¹⁶ se scire testati

⁴ pres. acc. simul BeCaEaGcLjMgPhTc; acc. pres. simul Pf; pres. simul acc. Tb; pres. esse simil' acc.

⁵ et CaMgTbTc; om. Pf

⁶ vel BePfTbVo; et CaGcMgTc

⁷ congruos vel *add*. Ca

⁸ deb. uti BeCaGcPfTb; uti deb. MgTc; ipsi deb. uti Vo

⁹ -dam causam CaPfTbTc; -dum causas Mg

¹⁰ defensores congruos – causam *in mg*. Ld²

¹ Quod nullam vim habeant iniusta iudicia et incerta add. in mg. CaCeDaLn, Defensores extenuationem ad minuendam causam add. in mg. Ld², De inquisicione accusatoris ac testis add. Pa, Qualiter retractanda sit causa iniuste condempnati (-atum Vo) add. Td(mg.)Vo

² Ioh. def. *EaMgPfTbTc; def. Ioh. Ca

³ cp'l l Pa; lx Pc

⁴ primum est hab. MgPfTbTc; habitum est Ca

⁻unt CaPfTbTc; -int Mg

⁶ sub *MgPfTbTc; om. Ca

act- MgPfTbTc; auct- Ca

⁸ et *CaMgPfTb; om. Tc

⁹ ac *CaMgPfTb; et Tc

 $^{^{10}\} repeated\ {\rm Tc}$

in. hab. *CaMgPfTc; hab. in. Tb

¹² utrum *BeCaFbGcMgPfTb?Tc; verum EaPf²PhVo; vel verum add. ss Mg

sunt, si scriptis iudicatum est et partibus presentibus sententia recitata est. Quod si forte hec solempniter acta non¹⁷ sunt, neque causa probata est que exilio vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocetur.

ID 6.343] +C 2 q 1 c 7 med., var.

83¹

²Ex concilio Cartaginensi VII³, cap. iiii⁴

Testes autem⁵ ad testimonium non admittendos qui nec ad accusationem admitti precepti sunt, vel etiam⁶ quos ipse accusator de sua domo produxerit; ad testimonium autem intra⁷ annos quatuordecim⁸ etatis sue non admittantur.

ID 6.364] C 4 q 2/3 c 1

¹³ in. hab. utrum test. *CaMgPfTc; in. hab. verum test. Ph; hab. in. utrum Tb

^{14 -}erint *CaMgPfTb; -erunt Tc

¹⁵ aut certe] an Vo

¹⁶ specialiter *BeDaEaTbTc²Vo; spiritualiter si CaVp; specialiter si GcOcPfPr; spiritualiter MgTc; spa'tialiter Td

¹⁷ non *MgPfTbTc; *om*. Ca

¹ *BeCeLaLmOd²PhPaPc²PkQeSb²SlTb as here;

AaAdBdCbCcEaFcHaKaLbLcLdLjObOcOdOeOfPdPfPtPwTd(with text of c 83 added later in mg)VqWaZa omit text of c 83 and insc. to c 84 (Oc with mg. note: Hic deest capit', OdTd supplying text of c 83 in mg.); CaDbEgLfLhLnQaRaSgTcUaVp place text of c 84 under insc. to c 83; text of c 83 originally omitted. PcSb?; AbBbDaFbGcLfLgLk(c 83 om., added in marg. with tiemark after c 84)LjMfMgMoMjPhPqPrQeRaSeVmVtWc reverse cc 84-3 (Mo with rubr. to c 85 before c 84); Sd has insc. of c 83, followed by text of 85, 83. MkVc have cc 84, 85, 83; Mq has text of 83 run on from end of c 85 (qv). In Vo a version of the canon is treated as the rubric to c 84 (see below). Ra² has text of c 83 (with insc. as here) repeated in upper mg.; Py reverses 83-84 without inscriptions or rubrics. In Sb all c 83 and c 84 to lesi se ulcisci is in a smaller hand over an erasure. Vo has insc. of c 84, then text of c 83 as part of rubric, followed by text of c 84

² (viii. *add*. Bd) De testibus qui et quomodo et quot (qui, quot et quomodo Ph) et in quo negotio testificari debeant (deb. test. EaLjOf) vel non (vel non *om*. OdOfVp) *add. in mg*. BdLjOdOfPhTcVp, *in text* EaLa, Quod non sunt recipiendi ad testimonium qui sunt infra xiiii annos aut quos accusator de sua domo produxit *add. in mg*. CaDaLn², Qui testes esse non possint *add*. Pa

⁴ Ex conc. (om. Be) Cart. VII (om. Mq, VI Tb) cap. iiii (viii Da, iii LmPcRa)

^{*}BdBeCaCbFcGcLdLfLmMqOcOdOeOfPcPfPrPwRaSbSeSITbTcWc; om. AbCcEa; Ex conc. Cart. VII cap. iiii. Ex conc. Triburiensi Lj; Eusebius ex concil. Cartag. IIII c. xi Lk; Ex conc. Triburiensi Mg; ex conc. Cart. Qa

⁵ *om*. Be

⁶ etiam *BeCaLfLmMqPcPkTb; om. GcMgQaTc

⁷ intra CaLfLmMgPkQaTb; inter Tc

⁸ ann. quat. *CaMgQaTbTc; quat. ann. Lf

¹In decr' Anacleti, cap. iiii²

Testes³ esse non⁴ possunt, qui ante⁵ hesternum⁶ diem, aut⁷ nudiustertius inimici fuerunt⁸, ne irati nocere cupiant⁹, ne lesi se¹⁰ ulcisci velint¹¹. Inoffensus¹² igitur¹³ accusatorum¹⁴ et testium¹⁵ affectus querendus est et non¹⁶ suspectus¹⁷. *ID 5.239a] C 3 q 5 c 2 var*.

CaCeGcLfLh²LmLnMgMqPkPrQeSlTbVoVpWc; Ex concil. Cartaginensi cp iiii Be; Anacletus in tertio decretali *Eg (*followed by text of c 83*); Cartaginensi concilio Lc; Ex concilio Cartaginensi cap. iiii Lk; In decretis Calixti cp. ii Pc (*cf c 85*); Item Tc (*followed by text of c 83*). *No insc. then text of c 83* QaRa; *no insc.* DaSb

85

¹In decr' Calixti pape², cap. ii³

Consanguinei⁴ adversus extraneos testimonium non dicant, nec familiares de eadem domo prodeuntes, sed si voluerint, et invicem consenserint, inter se parentes tantummodo testificentur et non in alios. Neque testes suspecti recipiantur, quia

 $^{^{1}}$ Quod non possunt esse testes et accusatores (qui add. Da) ante hesternum diem fuerunt inimici add. in mg. CaDaLn², De testibus que quomodo et quot in mg. Cb, De testibus qui et quomodo et quot et in quo negotio debeant testificari vel non in mg. GaLj (cf c 83), De eodem add. Pa, Quod suspecti accusatores et testes abitiendi sunt. Testes autem ad testimonium non admittendos qui nec ad accusationem admitti precepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de domo sua produxerit ad testimonium aut infra annos xiiii add. Vo (cf c 83)

² In decr' Anacleti, cap. iiii (iii CeLmPhQeTbVo, ii Pk)

³ aut accusatores add. BbBe²CaCcDaFbLfLnRaVp, om. BeDbEaFcGcMgPfPhPrPtQaTbTcVoWc

⁴ om. Mf

⁵ qui ante] quia non Qa

⁶ hesternum *BeCaCbCcEaGcLdLjLmMgPfTbVo; externum FcLfPtQa; hesternam Tc

⁷ aut *BeCaCbCcEaFcLdLfLjLmMgPhPtPwTcVo; vel GcMgQa; aut a Tb

⁸ fuerunt *BeCaEaGcPfPtSeTbTcVo; fuerint MgQa

⁹ noc. cup. *BeCaEaFcMgPfQaTbTc; cup. noc. Cc

¹⁰ se *BeCaCbCcEaFcGcLdLfLjLmMgPfPtQaTbVo; om. PwTc

¹¹ vel *add*. Cc

¹² -sus *BeCaFcGcMgPfQaTbTc; -sis EaLj

¹³ igitur CaEaFcPfPtQaTbTc; ergo GcMg

¹⁴ accusatorum *BeEaFcGcMgPfPtQaTbTcVo; accusator CaCcLm

¹⁵ testium *EaFcMgPfQaTbTc; om. Ca

¹⁶ non *BeCaCbCcEaEgFcLdLfLjLmMgPfPtPwQaTbTc; om. Pk

¹⁷ est add. CaLm; om. *BeDaEaFcMgPfPtQaTbTc

¹ Ut consanguinei (sang- Da) adversus extraneos testimonium non dicant *add. in mg.* CaDaLn², De eodem *add.* Pa, Quod consanguinei adversus extraneos non testificentur nec de eadem domo prodeuntes *add.* Td(*mg.*)Vo

² pape *BeFcLjMgTcVo; om. CaGcLdPaPfPwTb

³ In decr. – ii] om. Pc (cf c 84); Ex concil' Cartag' cap. vii Mq (cf c 83 above). Fc reversed the insc. of cc 85-6, and then corrected. cap. ii om. Ea. Mo has 85 following 83 without a break.

⁴ vero accusatores *add*. Tc(*cf ID*, *above c 84*), vero accusatoris *add*. Py; *om*. BeCaEaFcGcLdLiMgObOcOdOeOfPcPfTbVo

propinquitatis ac⁵ familiaritatis ac dampnationis affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis et timor atque⁶ avaritia plerumque sensus hebetant⁷ humanos et pervertunt opiniones ut questum pietatem putent⁸, et pecuniam quasi mercedem prudentie.⁹

4L 1.48b as here; ID 5.289b to impedire solet only C 3 q 5 c 1 to non in alios and var.

86

¹In decr' Damasi², cap. iiii³

Testes⁴ absque ulla infamia aut⁵ suspicione vel manifesta macula et vere⁶ fidei pleniter⁷ instructi esse debent, et tales quales ad sacerdotium eligere divina iubet auctoritas, quoniam ut antiquorum tradit auctoritas⁸, sacerdotes criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eumdem non debent, nec possunt provehi honorem. Item⁹. Homicide, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri et qui raptum fecerunt vel falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilogos magosque concurrerunt¹⁰, nullatenus ad accusationem vel ad testimonium erunt admittendi.¹¹

4L 3.46 var. to provehi honorem only; rest 4L 3.132] +C 2 q 7 c 39 to provehi honorem; C 2 q 8 c 3b from Qui vero ad sortilegos

⁵ ac CaMgPfTb; et Tc

⁶ atque CaMgPfTb; et Tc

⁷ hab- Ca

⁸ putent CaMgPfTb; om. Tc

⁹ Mq here adds the text of c 83 above (without a break): Testes autem ad testimonium - non admittantur

 $^{^{1}}$ Ut testes sint absque ulla (om. Da) infamia et in fide plene instructi add. in mg. CaDaLn², Ut testes sint absque infamia add. Ce (mg.), Quales debeant esse testes add. Pa, Quales ad accusandum vel testificandum sucipiendi sunt, quales autem non add. Td(mg.)Vo

² Damasi BeCaFcGcLdLjPfPkPwTb; Dam. pape EaMgMqVo; Dam... Qa; Dionisii Tc

³ cap. iiii BeCaFcGcLdLjMqPfPwTbVo; cap. x MgVp; cap. ii Tc; om. Ea

⁴ et accusatores episcoporum *add*. EgFbLgLh²Lk²(*over erasure*)MgMo²PyQaRa²Tc, *om*. BdBeCaCeDaEaGcLcMqPaPcPfPhPkPqPrPwSbTbPkVmVoWc*Brant*

⁵ aut BeCaFbPfMqTb; atque EgGcMgQaTc; an Vo

⁶ vere CaMgQaTbTc; vera Pf

⁷ pleniter CaMgPfQaTb; plenitudine Tc

⁸ ant. tradit auct. CaMgPfPhTc; auct. ant. trad. Tb

⁹ Item TbTc; In dec. Eleutherii (*with break*) BeCaFbPrTd(*mg*.); In decretis Euticiani DaSb; Ex concilio apud Theodonisvillam (habito *add*. Vp) cap. v EgMgVp (Mg *mg*Vp *adding*, In decretis Eleutherii cap. i); Ibidem PtQa; Item. In decretis Eleutherii cap. i *in text* GcVm, *in mg*. Ra, *both with break in text*; *om*. CbEaFcLaLcLdMqPcPfPhPk; De eodem Vo

Quales testes non recipiuntur add. Pa

¹⁰ concurrerunt BeCaMgTbPk; concurrerint EaPf; convenerunt Tc; occurrerunt Vo

¹¹ The order of La is perturbed. It has Nemini de se confesso – nec debemus (from c 87), then Homicide malefici fures – admittendi from here, then Proditoris – audiatur from c 87,

In decr' Dionisii², cap. ii³

Proditoris vero nec calumniatoris nec vox⁴ audiatur⁵.

ID 6. 319 med.]

⁶[Item in eodem]⁷

Nemini de se confesso⁸ credi potest⁹ super crimen alienum¹⁰, quoniam eius¹¹ professio periculosa est, et admitti non debet. [88] Similiter¹² alieni erroris¹³ socium vel a sui voluntarie¹⁴ propositi tramite recedentem, aut sacris patrum regulis et constitutionibus inobedientem suscipere non possumus¹⁵ nec debemus.

ID 5.288; cf 4.69-70 above] C 3 q 4 c 1a, widely var. from Alieni; for beginning cf C 15 q 3 c 5 var.

FbMgOd; et calumniatoris nec vox Pa; nec calumnia nec vox DaGcPrSb; nec calumniatoris unquam vox FbMgOd; et calumniatoris nec vox Pa; nec calumniatoris vox Pc; nec calumnia unquam nec vox PfVo; nec calumnia vox unquam Pw; vel calumniatoris vox non (nec vox Tb) QeTb; nec calumniatoris vox unquam Tc; vel calumniatoris vox unquam Vp

$88A^1$

Ex concilio Triburiensi, cap. x^2

Nobilis homo vel³ ingenuus si in sinodo accusatur et negaverit, si eum fidelem esse sciunt, cum duodecim ingenuis se expurget. Si antea in furto deprehensus⁴ fuerit, vel

¹ For the changed order of sections here in La see note at end of last c.

² Dionisii BeCaCbEgGcLdLhLjMgOcOdPfPkPwTbVo; Dionisii pape EaPt; Dionii Fc; Eleuterii Ph; Damasi Tc

³ cap. ii BeCaCbEgFcGcLdLhMgOcPfPtPwTbVo; cap. i Ph; cap. iiii Tc; *om.* Ea. De eodem *add.* PaVo ⁴ nec calumniatoris nec vox *BdCeSgPkPt; nec calumniatoris vox Bd²BeCaCbDbEaFcLdLjMqOcOdOeOfPhSlRaTdWc*Brant*; vel calumniatoris vox Cc; et calumniatoris nec vox Ce²; nec calumnia nec vox DaGcPrSb; nec calumniatoris unquam vox

⁵ exaud- Se

⁶ Item in eodem. Nemini - nec debemus replaced by c 88A EgLgMg, om. BbSl

⁷ Item in eodem Pf; In decr. Dionisii cp. ii PhVo; In decr' Eleutherii, cap i Tb; *paragraph mark only* Tc; *om. but with break* FcGcPaPk; De eodem *add*. Pa; In decr' Dionisii cp. ii. De eodem. In xviii cp. ii Vo; *om. with no break* BdBeCaCbDaFbLdLjMqOdPcPtPwRaSbTdVpVqWc

⁸ -esso *CaCcLdLjPfTb; -essio Tc

⁹ Nemini – potest *om*. Vq

¹⁰ requiris add. Vo, which ends the canon here

¹¹ rei add. BeGcQaTbTc, om. CaCcEaLdLjMqPcPf

¹² et add. GcQaTc, om. *BeCaCcLdLjPfTb

¹³ al. err. *CaCcLdLiPfTb; err. al. Tc

¹⁴ -arie *CaCcLdLjQaPfTb; -arii Tc

¹⁵ pass- Ca; possimus Mo

¹ EdLh²Lk²QaTc here (LhLk in mg.); after c 85 FbVc(in mg. with tie-mark)Vp; after c 87 LgEgMgVtWa; pt only after c 97 Mo; in mg. PcRa; om.

AaAbAdBbBdBeCaCbCcCeDaDbEaEbEcFcGaGbGcHaKaLaLbLdLfLjLmLnMfMhMjMkMmMqObOcOdOeOfPaPdPfPhPkPqPrPtPwPyQeSbSdSeSgSITbTdVmVoWbWcZa

² Ex - x LgMg; Idem Fb; om. LkPcQaTc

³ et Pc

⁴ furte ... add. and canc. Lk

periurio vel falso testimonio, ad iuramentum non admittatur, sed sicut qui ingenuus non est ferventi aqua vel candenti ferro se⁵ expurget.

BD 16.19] +C 2 q 5 c 15, Palea

⁵ se LgLkMgPcRaTc; set Qa

89

¹In dec' Silvestri pape², cap. iii³

Silvester papa in generali residens sinodo⁴ dixit⁵, Nullus laicus audeat crimen inferre clerico⁶. Testimonium autem clerici adversus laicum nemo suscipiat. Clericum vero quemlibet nemo in publico examinare presumat, ⁷nisi in ecclesia.

4L 1.60] C 11 q 1 c 9 from Testimonium only

90

¹Ex dec' Silvestri pape², cap. ii³

In⁴ consensu⁵ subscriptione omnium constitutum est, ut nullus laicus episcopo vel alicui in ordinibus posito, crimen aliquod possit inferre, et ut presbiter adversus episcopum, diaconus adversus presbiterum, subdiaconus adversus diaconum, acolithus adversus subdiaconum, exorcista adversus acolithum⁶, lector adversus exorcistam, ostiarius adversus lectorem nullo modo aliquam presumat dare

¹ Ut nullus laicus clerico crimen inferre debeat nec clericus adversus laicum testimonium dicat *add. in mg.* CaDaLn², , Ut nullus – inferre debeat *add.* Ce Quod nullus laicus clericum criminetur, nec clerici testimonium adversus laicum recipiatur *add.* Pa, Quod nec laicus adversus clericum nec clericus adversum laicum accusationem afferre debeat (-et Td) *add.* Td(*mg.*)Vo

² pape BeEaEgFcGcLjMgPwTcVoWc; om. CaLdOcPfPhTb

³ cp ii BePc; ii Mq; cap. iii *om*. Ea

⁴ res. sin. BeCaEgGcMgPfVo; sin. res. TbTc

⁵ For Fb see Conspectus

⁶ clerico CaEgMgPfTb; laico Tc

⁷ Oa here resumes from 4.25 above

¹ Ut nullus crimen inferat in maiori ordine constituto et quot testibus episcopus, quot presbiter, quot ceteri dampnari debeant *add. in mg.* CaDaLn², Ut nullus crimen inferre audeat in ordine maiori constituto *add. in mg.* Ce, Quod minores gradus maiores non accusent et quot testes habendi sunt ad singulum dampnandum *add.* Pa, (De eodem et *add.* Vo) Quod minor in ordine positus maiorem in ordine (in ord. *om.* Td) accusare non presumat *add.* Td(*mg.*)Vo

² Ex decr' Silvestri pape *DaOaOcPhPtPwVo; Idem in eodem Be; In dec' Silvestri pape CaEaGcFcPaPcTbTc; Ex decr' eiusdem CbLjRaSb; Idem Eg; Ex decr. Silv.Mq; Eiusdem Pf; Idem papa Vp

³ cap. ii *CaGcMgMqOaPfPhPtTcVo; om. EaTbVp. In dec. - ii in mg. Ca.

⁴ qua etiam synodo *add*. Vo

⁵ et add. EgMgTc, om. BeCaEaFcGcLjOaPfPwTbVo

⁶ exor. - acol. *CaEgLjMgPfTb; om. Tc

accusationem. [91] Presul autem non damnabitur nisi in lxxii⁷ idoneis⁸ testibus⁹. Presbiter autem¹⁰ cardinalis, nisi¹¹ in xliiii¹² testibus non¹³ damnabitur, diaconus cardinalis urbis Rome nisi in xxvi testibus non condempnabitur¹⁴. Subdiaconus, acolithus, exorcista, lector, ostiarius nisi in septem¹⁵ testibus non condempnabitur¹⁶. Testes autem et accusatores sine aliqua sint infamia.

ID 5.264 to lxxii testibus, ID 6.334a from Presbiter autem; cf 4L 1.69b] C 2 q 4 c 2 from Presul non dampnetur

92

¹In dec' Euticiani², cap. ii

Nulli unquam³ infami atque sacrilego de quocumque negotio liceat⁴ adversus religiosum Christianum, quamvis humilis servilisque⁵ persona sit, testimonium dicere⁶ nec de qualibet re, actione⁷ vel inscriptione⁸ Christianum impetere.

4L 1.57; ID 6.333b] C 3 q 4 c 11

93

¹In decr' Calixti pape², cap. ii³

⁷ lxxii *BeDaEaMgPfTbTcVo*Brant*; lix duobus Ca

⁸ idoneis *MgTcVp; om. BeCaDaEaGcOaPaPcPfTbVoWc

⁹ neque presul summus a quoquam iudicetur, quoniam scriptum est, Non est discipulus super magistrum add. *Td(mg.)(in mg. part. illeg.)*Vo

¹⁰ cum add. Vo

¹¹ in cardinalibus add. and canc. Ca

¹² xliiii *BeCaGcMgPfPwTbVo; lxiiii EaTc

¹³ non *CaMgPfPwTb; om. Tc

¹⁴ condempnabitur *BeCaPfPwTb; dampnabitur GcMgVo; condempnetur Tc

¹⁵ septem BeDaFcGcLdMgOaPaPfTbTdVoVp; sex CaLjRa; octo Tc. Oa expuncts se before vii

¹⁶-itur *BeMgPfTbTc; -untur CaDaSb. Subdiaconus – condempn. om. Lc

¹ Ut nullus infamis vel sacrilegus adversus religiosum Christianum testimonium dicat *add. in mg.* CaDaLn², Quod non sit credendum infami et sacrilego *add.* Pa, Quod nulli (*om.* Vo) infami liceat Christianum accusare religiosum *add.* Td(*mg.*)Vo

² Eutiani Ea; Numiani (?) Fc; Eutici Ph; Eutiani et Felicis Vp; papa add. Tc

³ umquam BeCaCbEaGcLjMgOaPfTbTcVo; autem Ld; antiqua Fc; om. Oc

⁴ neg. lic. CaPfTbTc; lic. neg. Mg

⁵ servilisque CaMgPfTb; et servilis Tc

⁶ test. dic. CaPfTbTc; dic. test. Mg

⁷ accusatione add. ss Sb²

⁸ quamvis humilis (obsc. variant in Mq) servilisque persona – actione vel scriptione at foot of leaf Mq²

¹ Ut testes non per scripturam sed presentes ex his que viderunt aut veraciter noverunt testificentur (-entur Da) *add. in mg.* CaDaLn², Nota. Neminem testimonium perhibere nisi de his que sub presentia sua facta fiant *add. lower in mg.* Lg, Quomodo et de quibus negotiis testes testimonium dicant *add.* Pa, Ut testes non per scripturam nec de aliis causis nisi de his que viderint testimonium dicant *add.* Td(*mg.*)Vo

Testes per⁴ quamcumque scripturam testimonium non proferant, sed presentes ex his que viderunt⁵ veraciter⁶ testimonium dicant. Nec de aliis causis vel negotiis testimonium dicant, nisi de his que sub presentia eorum acta esse⁷ noscuntur⁸. *cf ID 5.289 pt.] C 3 q 9 c 15, where the earlier version lacks* 'Nec de aliis – dicant' *ex inf. AW*

94

Gregorius Iohanni defensori, cap. xl¹

Querendum est utrum testimonium ex auditu dixerint, aut certe specialiter se² scire testati sunt, si scriptis iudicatum est et³ partibus presentibus sententia recitata est. Quod si forte⁴ hec solemniter acta non sunt, neque causa probata est que exilio vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocentur.

ID 6.343 end, var.] C 2 q 1 c 7, the second half of a passage in the early version, which was later much enlarged

95

¹Pius papa VIIII a Petro² fratribus per Hispaniam³

Apostolus⁴ inquit, adversus presbiterum inscriptionem non⁵ recipiendam, absque duobus vel tribus idoneis testibus⁶. ⁷Si hec de presbiteris vel⁸ ceteris fidelibus sunt⁹ precavenda, quanto magis de episcopis?

² pape CaCbEaFcLdLjMgPwTbTc; om. Pf

³ cap. ii *om*. Ea

⁴ per *MgPfTbTc; in Ca

⁵ et noverunt *add*. BeCaCeDaGcMgMqOaPaPcPhPkPqPrTbTc Td(*mg*.)VmVp, et noverint *add*. Fb, *om*. *BdCbEaLiPfPwSbTdVo

⁶ vaciter Ca

⁷ acta esse *CeLdLcOaPaPhPkTb; facta esse BdCaDaEaFbFcGcLjMgPcPfPrPwSbTdVmVoVp; esse acta Be; facta est Cb²; esse facta Tc

⁸ Nec de - nosc. over erasure Cb

¹ De prolati testimonii inquisicione *add*. Pa, De eodem *add*. Vo

² certe spec. se BeEaGcPfTbVo; certe spiritualiter se Ca; spec. se certe Tc

³ est et GcPfTbTc; est Ca

⁴ Ouod si forte *in mg*. Pc

¹ Quod adversus presbiterum non sit inscriptio recipienda absque duobus vel tribus idoneis testibus *add. in mg.* CaCeDaGbLn², Quot ad minus debeant esse testes secundum apostolum et evangelium *add.* Pa, Quod inscriptio non sit recipienda absque duobus vel tribus idoneis testibus *add.* Td(*mg.*)Vo

² VIIII a Petro BeCaEaGcLdMgOaOcPaPrPwTbTd; VIII a Petro CbDaLjSbTcVoVp; XIII a Petro Pc; om. Pf

³ fratr. per Hisp. om. Mq

⁴ Populus Vo

⁵ esse add. MgTc: om. *BeCaEaPfTbVo

⁶ idon. test. *CaMgTbTc; test. idon. Pf

ID 5.247b, as Sixtus] C 2 q 7 c 19b

Evangelium¹⁰

In ore duorum vel trium testium stat omne verbum.¹¹

da C 2 q 4 c 1

⁷ Sed add. Tc, om. *CaLiMgPfTb

96

¹Stephanus² V³ Astulfo⁴

Nec⁵ evangelium nec ulla divina humanaque lex unius⁶ testimonio etiam idoneo quempiam condempnat⁷ vel iustificat.

C 33 q 2 c 8 med.

97

¹Ex concilio Bracarensi II², cap. viii³

Placuit ut⁴ si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit, secundum preceptum Pauli apostoli⁵ duo vel tria testimonia requirantur ab illo. Quod si non potuerit⁶ datis testimoniis approbare quod dixit, accusationem⁷ accusati accusator accipiat.

⁸ de *add*. Tc, *om*. *CaMgPfTb

⁹ sunt *BeMgPfTcVo; sint CaPhTb

 $^{^{10}}$ Et evangelium Pa; De evangelio Ra. Stephanus V Astulfo *add*. BeCaGcWc (cf c 96); De eodem *add*. Vo

¹¹ In - verbum om. Lf

¹ Quod nullus dampnetur vel iustificetur unius testimonio licet idoneo *add. in mg.* CaDaLn², Quod unius testimonium non sufficiat *add.* Pa

² papa *add*. Tc, *om*. CaEaEgFcMgOcPfPwTb

³ quintus CaEaFcLdLjMgMqOcPfPhTc; om. PtTb

⁴ Astulfo BeCa(*insc. before 95b above*)EaEgFbFcLcLdLjMgOaOcPaPrPtPwSb; *no insc.* CbPc; Astupho Mq; Astulpho PfRa; Asulfo PhQeTb; Aculfo Pk; Austulfo Tc: Haystulfo. De eodem Vo ⁵ Hoc Pk

⁶ erasure in Ca

⁷ condempnat BeCaEaFcGcLdLjOaPwSbTbTc; condempnet Mg; commendat Pf

¹ Ut si quis clericus de fornicatione inpetit secundum preceptum apostoli duo vel tria requirant ab eo testimonia *add. in mg.* CaDaGbLn², Quod accusator accipiat accusacionem accusati si non potest probare quod dixit *add.* Pa, (De eodem *add.* Vo) Qui accusat nec probare potest sententiam accipiat accusati *add.* Td(*mg.*)Vo

² *Bracarensi II (*)PhOaTb; Braccarensi III BeCePa; Cabilonensi II CaCbDaEgFbGcLcLdLjLnMgOcPcPfPrPtPwRaSbTcTdVmVoVp; Cabilonensi Ea; Cab. VII Fc; Gab. II Mq; Bracarensi IV Pk

³ cap. viii *BeCaEgGcLdLjMgOcPkPtRaTbTcVo; cap. viiii OaPc; om. EaPf

⁴ Placuit ut *CaMgPfTbTc; om. Qa

⁵ P. ap. CaGcPfTbTc; ap. P. Mg

⁶ potuerit *CaPfTbTc; poterit GcMg

ID 6.276] C 2 q 4 c 1

⁷ -onem *MgPfTbTc; -one Ca

98

¹Felix² Anastasio³ et⁴ Egiptiis⁵, cap. xiiii⁶

Felix papa in primo decretali⁷ suo. Cum ad iudicium venerit quis si voluerit, et necesse fuerit⁸, inducie ei petenti⁹ a patribus constitute absque impedimento concedantur, et iudices a se electi tribuantur.

ID 6.335a] C 3 q 3 c 1, var.

99

Qui timet locum tutum sibi eligat¹

Ut² in loco unde est ille³ qui accusatur, aut si ibi⁴ aliquam temerarie multitudinis vim metuerit⁵, locum sibi congruum eligat, quo absque timore suos si necessitas exposcerit⁶ testes habere et absque impedimento suam canonice sententiam finire valeat, quia multa per subreptionem evenire solent.

ID 6.335b]

¹ (xix. *add*. Bd) De induciis (*corr. fr.* indic- Bd) quo tempore et quanto (tempore *add*. EaGaLj) dande sunt (sint Ph) *add. in mg*. BdEgGaLjTc, *in text* PhEa, Quod (Quando Be) dande sint inducie *in mg* BeCaCeLn²Mg, *in text* Fb, Quando dande sunt inducie et cuius electione iudices tribuendi *add*. Pa, De induciis *in mg*. Ra, Ut inducie petenti et iudices a se electi tribuantur *add*. Td(*mg*.)Vo, *om*. MqPfOaTb.

² papa *add*. Tc, *om*. CaLjPfMgPwTb

³ A<tha>nasio Da

⁴ et *BeFcGcOaPfPwTcVo; episcopo et Mg; om. CaTb

⁵ et Egipt.] e Gratus Ph

⁶ cap. xiiii *BeDaGcMgPfTbTcVo; om. CaFbVp; no insc. Ea. ix in mg. Be²

⁷ -tali *CaLjMgPfTb; -to Tc

⁸ et *add*. Mg, *om*. *CaGcPfTbTc

⁹ suppl. Sb²

¹ Qui - eligat in mg. and as text Tc; as rubric

BeCbCe(*mg*.)EaFbFcGcLdMqOaOcPcPfPhPwRSb(*mg*.)TbTdVoVpWc; Idem PtSb²; *om*. EgMgPk; Ut quisque locum sibi congruum eligat si vim aliquam timuerit *add*. *in mg*. Ca, Ut timens tutum locum eligat *add*. *in mg* Mg, Quod accusatus si timet tutum sibi eligat locum Pa. *A new paragraph in* LdOaPfPkPwTbVo, *no break in* EgTc

² Ut *BeCbGcMgMqPfTbTcVo; Et CaEaOc; aut EgPy

³ est ille *CaEgMgPf; ille est Tc

⁴ si ibi *CaMgPfTb; sibi Tc

⁵ -tuerit *CaMgPfTb; -tuit Tc

⁶ exposcerit *BeCaEaFbGcMgOaPhTcVo; poposcerit Cb; deposcerit Ld; eposcerit MqPf; expoposcerit Tb

¹Felix papa² in primo³ decretali⁴ suo, cap. xvii⁵

Non ita⁶ in ecclesiasticis agendum negotiis est⁷ sicut in secularibus. Nam in secularibus, postquam legibus vocatus venerit et in foro decertare ceperit aliquis, non licet ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero dicta causa recedere licet si necesse fuerit, aut si se pregravari⁸ viderit.

4L 1.56; ID 6.336] +C 2 q 6 c 18

101

¹In decretis Damasi, cap. iii²

Inducie autem accusatis in criminalibus³ episcopis sex mensium vel eo amplius concedende sunt.

ID 5.287a] +C 3 q 3 c 4, Palea

102

¹In decretis Felicis², cap. i³

Felix papa Romanus Athanasio⁴ episcopo. Inducie non sub angusto tempore sed sub longo spatio concedende sunt, ut accusati se preparare et universos⁵

¹ Quod non ita sit agendum in ecclesiasticis negotiis sicut in secularibus *add. in mg.* CaCeDaLn², Utrum decedendum si ante peractam causam de iudicio <necne> *add.* Pa, Quod non (*om.* Td) ita sit agendum in ecclesiasticis (hystoriis *add. and canc.* Vo) negotiis sicut in secularibus Td(*mg.*)Vo

² Felix papa BeCaCbLdLnMgOcPfTbTcVoVp; Euticianus papa DaSb²; Eutic' Eg; *lacuna* Sb [4L, XP 5.15.3 have Euticianus]

³ primo BeCaCbGcMgOaOcPfPkPwSbTbVo; secundo EgSb²Tc

decretali CaPfTb; decreto Mg; dec' Tc

⁵ cap. xvii BeCaFcGcLdMgOaOcPf(?)PwSbTbTc; cap. xvi Cb; *om.* Ea; cap. ii Eg; cap. xviii Pc; cap. viii Pk

⁶ Non ita] Monita Fb

⁷ neg. est CaMgPfTb; est neg. Tc

⁸ -guari Ca

¹ Quante inducie dande sint in criminalibus *add*. Pa, Quales debeant esse inducie (*om*. Vo) *add*. Td(*mg*.)Vo

² cap. iii BeCaEgFcGcLdMgOcPf(?)PwTb; om. Ea; cap. iiii Tc; pape cap. iii Vo

³ -inalibus CaLdMgOaPwTbTc; -inibus Pf

¹ Quod non sub angusto sed sub longo spatio dande sunt inducie *add. in mg.* CaCe(*subs. erased*)DaLn², De eodem *add.* Pa

² pape add. BeEaTcVo, II add. Eg, om. CaGcMgOcPfPwTb

³ i om. Da; cap. i om. Ea; no insc. Lc

⁴ Athanasio BdBeEaFbFcLcGcMgMqPaPfPhPkPqPrPtPwSbTbTdVmVoVp; Anastasio CaDa(al. Atan... *in mg*.)PcOaRaTc; vel Agatho *add*. Ca²; Atanasio Ce; Anathasio LdLjWc

communicatores in provinciis positos convenire et testes preparare⁶ atque contra insidiatores se pleniter armare valeant. Quidam autem ad repellenda impetitorum⁷ machinamenta⁸, et suas preparandas responsiones et testes confirmandos, et consilia episcoporum atque amicorum querenda, annum et sex menses mandaverunt⁹ concedi. Quidam vero annum in quo plurimi concordant. Minus autem quam sex menses non reperi.

4L 1.110; ID 5.296 in part, re-arranged | C 3 q 3 c 2b to armare valeant

103

In¹ decretis Eleuterii, cap. i²

Eleuterius Romane ecclesie episcopus omnibus episcopis³. Inducie non modice ad inquirendum dande sunt, ne aliquid⁴ prepropere⁵ agi a quacumque parte videatur, quia per subreptionem multa proveniunt. [**104**] Litigantibus autem non prius velit iudex sua sententia⁶ obviare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nihil habeant in questione quod proponant⁷, et tamdiu actio ventiletur quousque ad rei veritatem perveniatur. Frequenter interrogari oportet, ne aliquid pretermissum⁸ forte remaneat⁹ quod annecti¹⁰ conveniat.

4L 1.109; ID 6.317 mod.] C 3 q 3 c 3 to proveniunt, C 30 q 5 c 11b from Litigantibus, var.

⁵ univerisos Pf

⁶ et universos - prep. *om*. Ca

⁷ impetitorum BeCaCbCeDa(*after corr.*)EaFbFcLjMgPaPfPkPhPqSbTbTdVmVp; impeditorum PcPwVo; impedimentorum Tc

⁸ -hi ss Ra. In Sb se preparare et – machinamenta is in cramped script over an erasure -? because et universos – et testes had been omitted by eye-skip?

⁹ corr fr. manduc- Ca

¹ In BdMgPfPhTbTc; Ex Gc

² l Mq; ii Vo; cap. i om. Ea

Quando iudex causam diffiniat et quomodo inquirat *add*. Pa, (De eodem et *add*. Vo) quod iudex non ante sententiam proferat quam utraque pars causantium nichil habeat quod proponat *add*. Td(*mg*.)Vo ³ omn. epp. BeCaEaEgMgPfPhPwVo; epp. omn. OaTbTc

⁴ -quid CaPfTbTc; -qui Mg

⁵ prepropere BeFcLdLjMgPwRaSbTbVo; prope Ca; propere Ce²DaEaFbPcPrTcVp; proprie *corr. to* perproprie Mq; preperpere Oa; perpropere PaTd; prepore Pf

⁶ iud. sua sent. CaPfTbTc; sua sent. iud. Mg

⁷ Cc ends, at foot of leaf but not end of line

⁸ preterm- BeCaPfTbTc; interm- Mg

⁹ reman- BeCaMgPwTbTc; man- Pf

¹⁰ annecti BeCeDaOaPaPfTbTcTdVoVp; advecti Ca; admitti FbGcMgWc

¹Ex epistola ² Bonefacii pape ³ ad episcopos Gallie ⁴

Bonefacius⁵ episcopus Patroclo, Remigio⁶, Maximo, Hilario, Severo, Valerio, Iuliano, Castorio, Leontio, Constantino, Iohanni, Montano, Marino⁷ et ceteris episcopis per Gallias et per septem provincias constitutis. Valentine nos clerici civitatis⁸ adierunt proponentes⁹ libellum et¹⁰ crimina que¹¹ Maximum teste tota provincia¹² asserunt commisisse, delegata¹³ totiens cognitione illum constituta semper subterfugisse iudicia, nec confisum conscientia¹⁴ festinasse, ut si esset innocens examinatis omnibus purgaretur, que totiens decreta ex nostrarum¹⁵ quoque cartarum instructione cognovimus¹⁶. Qui e contrario probavit de se¹⁷ illa que dicta sunt, quia ad ea confutanda cum essent innumera a decessoribus¹⁸ meis provincialis est delegata cognitio¹⁹. Conventus etiam dicitur vitasse et adesse²⁰ minime voluisse. Et nullus dubitat quod²¹ ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum ut absolvatur qui est²² innocens querit. Sed astuta cavillatio eorum qui versutis agendum esse credunt²³ consiliis²⁴, nunquam innocentie²⁵ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus

¹ (x. add. Bd) De subterfugientibus (iudicium add. Vp) quanto tempore et qua ratione expectari debeant add. in mg BdDbEgLj, in text Ea?LaPh, partly in mg. Vp; Quod qui post datas inducias ad iudicium venire contempnit feriendus sit sententia add. in mg. CaCeDaLn², De accusatis iudicium subterfugientibus add. Pa, Ut qui accusatur et ad ea que sibi obitiuntur dilationes querens respondere subterfugit dilationem de absentia non decretur add. Td(mg.)Vo

² Ex ep. BeGcMgOcPfTbTcVo; om. Ca; ep. Eg

³ pape *BeCaMgOcPcPfTbTc; om. Eg

⁴ x in mg. Be²

⁵ Don- Oa

⁶ ss Be

⁷ Mauricio *add. ss* Sb

⁸ nos. cl. civ. *BeCaGcMgPfVo; civ. nos cl. OaTbTc

⁹ per add. Tc, om. *CaMgPfTb

et *CaMgPfTb; om. Tc

¹¹ et add. Ca, om. *MgPfTbTc

¹² tota prov. *BeCaGcPfVo; prov. MgTc; prov. tota PhTb

¹³ que add. Tc, om. *CaMgPfTb. Delegatur minori a maiori ut cognoscat in mg Mg

¹⁴ consc- *CaPfTbTc; sc- Mg

¹⁵ nost- BeGcPfTbVo; vest- CaMgTc

¹⁶ -ovimus *CaPfTbTc; -oscimus Mg

¹⁷ esse add. Tb, om. *CaMgPfTc

¹⁸ dec- *CaMgPfTb; predec- Tc

¹⁹ est del. cog. *CaMgPfTb; del. cog. est Tc

²⁰ dicitur *add. and canc.* Ca

²¹ obsc. corr. Tc

est *CaPfTbTc; es Mg

²³ in mg. Ra²

²⁴ cons- *BeCaMgTc; conc- GcPfTb

²⁵ -tie *CaMgPfTb; -tis Tc

qui squis se²⁶ subterfugere iudicium dilationibus putat. Veniet tamen aliquando ille²⁷ qui talis perhibetur in medium²⁸, nec prodest illi totiens latuisse, totiens subterfugisse²⁹, quem sui actus et commissa, quocumque fugerit ea que³⁰ obiciuntur illi, si vera sunt, crimina persequuntur. Debueram quidem iam nunc³¹ dignam pro eius³² accusatis in nostro iudicio actibus, qui cognitionem et³³ decretum iudicium sepe declinando credidit³⁴ illudendum, dare³⁵ sententiam. ³⁶Aliquis preco, qui³⁷ forsitan³⁸ iudicaret, et sibi qui absens³⁹ est, licet sit quesitus a nobis⁴⁰, reservatum esse nihil⁴¹ diceret⁴² maluimus intercapedine⁴³ temporis data⁴⁴ differri⁴⁵, cum hoc⁴⁶ etiam eius accusatores assererent⁴⁷. De cuius intentionibus et moribus sit decretum⁴⁸ Maximum tanto magis damnanda committere, quanto tardius se constituto iudicio presentaret. Quem Manicheorum involutum caligine arguunt⁴⁹, turpique secta olim⁵⁰ ita eum non⁵¹ posse⁵² abluere, animam in sordida improbatione obiectaque ei⁵³ gesta sinodalia proferentes, et commissis involutum undique⁵⁴ flagitiis, nullum eum⁵⁵ sanitatis

²⁶ quisquis se *CaMgSb²; quisquis BeGcPfSbTbVo; quisque se Tc ²⁷ ille al. marked for reversal Tb; quando ille add. and canc. Pc; ille add. Sb² ²⁸ medium *BeCeGcMgPaPfPrSbTbVo; iudicium CaDaTcTd; medium iudicium Brant ²⁹ lat. tot. subt. *MgPfTbTc; subt. tot. lat. Ca ³⁰ que *CaMgPfTbTc; quoque Pf² ³¹ nunc BeGcMgTbTc; om. CaPf ³² eius *Be²CaGcMgTb; eis Be?PfTc ³³ et *MgPfTbTc; in Ca ³⁴ -idit *MgPfTbTc; -iderit Ca 35 corr. to artis in mg. Ra² ³⁶ At ne add. MgTc, Hanc add. Pc, Sed ne add. Pf², Hanc ne add. Sb, om. BeCaGcPfTbVo[with IDcp; IDm has Quam ne] ³⁷ qui CaGcPfPh; q' BeMg; quam Tc; om. Tb ³⁸ om. with forsan ss Sb² ³⁹ corr. fr. assens Ca ⁴⁰ ne add. Tb, om. *CaMgPfTc 41 esse nihil *CaMgPfTb; nihil esse Tc ⁴² dic- *MgPfTbTc; disc- Ca ⁴³ intercarpedine Tc 44 a nobis add. ss. Ra² ⁴⁵ corr. fr. ref- Mg 46 hoc *GcMg?PfTb; hec CaTc ⁴⁷ ass- *CaMgPfTc; des- Tc ⁴⁸ sit decretum CaFcGcMgPwTbVo; sic est decretum Be; fit decretum Pf; sit securum Tc ⁴⁹ arguunt *CaMgPfTb; asserunt Tc ⁵⁰ repeated Ca 51 ita eum non BeCaGcMgPc²PfTbVo; ita ne eum PcTc; ita eum ne *ID* ⁵² posse CaMgPfTb; posset Tc

⁵³ animam in sordida improbatione (im- ss Be) obiectaque (-que om. Ca) ei BeCaFcGcPfPwTbVo; animum sordida imp. obiectaque ei Mg; animum <in> sordida se (canc.) improbatione obiectaque

(ocrr. fr. -ecte) Pc; animum sordidasse in probationem abiecte rei Tc

inv. und. *CaMgPfTb; und. inv. Tc

55 corr. fr. ei Ra2

habuisse respectum⁵⁶ quem furore suo⁵⁷ et insana⁵⁸ temeritate ad secularium quoque iudicum⁵⁹ tribunalia⁶⁰ subsidium⁶¹ questioni, quod in vili⁶² persona turpissimum est, obicerent⁶³. Pervenisse eum ad⁶⁴ homicidii damna asserunt gestis prolatis in medium. Et hunc talem post tanta taliaque commissa episcopatus adhuc⁶⁵ sibi nomen in suis latibulis vindicare, in proprie civitatis infamia nimiis doloribus conqueruntur, et sanctum nomen vindicando sibi⁶⁶ velle polluere. Ideoque, fratres carissimi, quia audiendus hic presentare se⁶⁷ noluit, ne⁶⁸ convictus forsitan ab accusantibus se clericis defendere⁶⁹ possit, digna tandem aliquando presentatus⁷⁰ episcopali iudicio pronuntiationis congrue feriri sententia iudicamus. Quanquam illi cum hec docta⁷¹ fuerint sciamus huius nominis iacturam esse, qui pudorem nunquam habuisse sacerdotii⁷² perhibetur⁷³, et locum suum nec modico quidem⁷⁴ tempore custodisse dilationem dedimus et decrevimus vestrum debere intra provinciam esse iudicium, et congregare sinodum ante diem Kalendarum Novembrium, ut, si adesse voluerit, presens, si confidit⁷⁵, ad obiecta respondeat. Si adesse neglexerit, dilationem sententie de absentia non lucretur. Nam manifestum est confiteri eum⁷⁶ de crimine, qui indulto et totiens delegato iudicio purgandi se occasione non utitur⁷⁷. Nihil enim interest utrum in presenti examine omnia que dicta sunt comprobentur, cum ipsa quoque professione⁷⁸ procurata totiens constet absentia. Nos autem per omnes provinciales⁷⁹

⁵⁶ res- *CaPfTbTc; sus- Mg

⁵⁷ suo *BeGcMgRa²TbTc; *om*. CaPfRa

⁵⁸ corr. fr. -ania Pf

⁵⁹ -cum *CaPfTbTc; -cium Mg

^{60 -}alia *CaPfTb; -ali Mg; -al Tc

⁶¹ subsidium CaGcPfRaTbTc; subditum MgRa²

⁶² quoque *add*. Tc, *om*. *CaMgPfTb

⁶³ obicerent CaMgPfTb; obiciunt Tc

⁶⁴ ad *CaMgPfTb; per Tc

⁶⁵ adhuc *CaMgPfTb; om. Tc

⁶⁶ nom. vind. sibi *CaMgPfTb; sibi nom. vind. Tc

⁶⁷ cc Be

⁶⁸ ne *BeCaGcMgPhTcVo; nec Pf; ut Tb

⁶⁹ non add. MgTc, om. *BeCaGcPaPfTbTdVo

⁷⁰ -tus *BeCaGcMg; -tum PfTbTc

⁷¹ docta *BeCaGc; dicta MgPfTb; edocta Tc

⁷² hab. sac. *BeCaGcMgPfPh; sac. hab. Tb; sac. Tc. Ra mg. adds tamen but uncertain where it is to be inserted

⁷³ perh- CaMgPfTbTc; proh- Ph

⁷⁴ nec modico quidem (quod Vo) BeCaMgTbVo; nec modico Tc; medico nec (marked for reversal)

⁷⁵ -dit *CaMgPfTb; -iderit Tc

⁷⁶ conf. eum CaMgPfTb; eum conf. Tc

⁷⁷ non ut. *CaMgPfTc; nititur Ph; nutatur Tb?

⁷⁸ professione *CaPfTbTc; pro confessione Mg

litteras dirigemus⁸⁰, ne excusationem sibi ignorationis⁸¹ obtendat, ut ad provinciam venire cogatur et illic se constituto presentare iudicio⁸². Quicquid autem vestra caritas de hac causa duxerit⁸³ decernendum, cum ad nos relatum fuerit nostra ut condecet⁸⁴, necesse est auctoritate firmetur⁸⁵.

ID 5.271] C 3 q 9 c 10 has short section from decrevimus et vestrum to constet absentia only, of which the end was a later addn

⁷⁹ -iales *GcMgPfTb; -ias CaTc

106

¹Ex concilio Cartaginensi, cap. xix²

Aurelius episcopus dixit, Quisquis episcoporum accusatur³ ad primatem provincie ipsius causam⁴ deferat accusator⁵, nec a communione⁶ suspendatur cui crimen intenditur, nisi ad causam suam⁷ dicendam electorum iudicio⁸ die statuta⁹ litteris evocatus minime¹⁰ occurrerit. Hoc est¹¹ infra spatium mensis ex¹² ea die qua¹³ eum¹⁴ litteras accepisse constiterit. Quod si aliquas vere necessitatis causas probaverit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit¹⁵, cause sue dicende

⁸⁰ -emus *GcMgPfTb²Tc; -imus BeCaTb

⁸¹ -ationis *CaMgPfTb; -antie Tc

⁸² se const. pres. iud. *BeGcMgPfTbVo; se const. iud. pres. Ca; const. iud. se pres. Tc

⁸³ causa dux. BeGcOaPfTbVo; re duxerit CaDa; dux. causa Mg; re dixerit PcTc

⁸⁴ ut condecet BeCaMgSbTc; ut condeceret Da; ut concedam GcPrTbVm; aut concedam Pf; ut concedat Vo

⁸⁵ nec. est auct. firmetur *CaFcLjMgPcPfPwTb; auct. firmabitur Tc

¹ Ut episcopus accusatus non communione privetur nisi die statuta venire neglexerit *add. in mg*. CaDaLn², Quantum temporis expectetur episcopus accusatus ad causam dicendam *add.* Pa, De qualitate iudicii et quales esse debeant iudices et quando sententiam iudicii debeant proferre *add. in mg*. Tc (*cf* Lj *c. 108*), Quantum spatium habere debeat accusatus postquam vocatus fuerit ad causam dicendam, vel (et Vo) si subtraxerit se vel ipse accusator presente (presentante Vo) accusato quam sententiam uterque accepturus sit *add.* Td(*mg.*)Vo

² xix CaCbDaGcLdLjMgOcPfPhPkPwTbTc; xx Be; xxi Fb; xxc Fc; xiiii Mq; ix Qe; <III> cap. <vii> Sb [cf XP 5.16.3 (2)]

³ -atur *BeCaMgOaOcTbTcTd²Vo; -ator FbFcGcPfPwTd

⁴ suam dicenda *add*. Vp

⁵ accusator *BeDa(*over erasure*)FbMgOaOcPrTbTcVo; accusatus CaGc; accusatus est Pa; *om.* FcPfPw ⁶ nec a comm. *MgPfTbTc; non ad communionem Ca

⁷ suam *CaFcMgPfPwTb; om. Tc

⁸ -cio *CaPfTbTc; -cium Mg

⁹ -uta *CaMgPfTb; -uto Tc

¹⁰ minime *CaFcMgPfPhPwTb; non Tc

¹¹ est *BeFcGcPfRaTbVo; est autem CaMgPwRa²; autem Tc

¹² ex *BeDa²FcGcMgPfTcTd²Vo; ab Pa; om. CaDaPwPhTbTd

¹³ ea die qua *CaMgPfTc; eo die qua Ph; eo die quo Tb

¹⁴ eum *CaPfTbTc; cum Mg

¹⁵ sit *MgPfTbTc; est Ca

intra alterum mensem integram¹⁶ habeat facultatem. Verum¹⁷ post mensem secundum non communicet donec examinetur. Si autem ad concilium universale infra anni spatium occurrere noluerit, ut vel¹⁸ ibi¹⁹ causa eius²⁰ terminetur ipse in se damnationis sententiam dixisse iudicetur. Tempore sane quo non communicat, nec in sua ecclesia vel parochia communicet. Accusator autem eius²¹ si nunquam²² diebus cause dicende defuerit a communione non removeatur. Si vero aliquando defuerit subtrahens se, restituto in²³ communione episcopo, ipse removeatur a communione accusator, ita²⁴ tamen ut nec ipsi adimatur facultas cause peragende, si se ad diem constitutum occurrere non voluisse²⁵, sed non potuisse probaverit. Illud vero placuit ut cum agere ceperit in episcoporum iudicio, si fuerit accusatoris persona culpabilis²⁶, ad arguendum non admittatur nisi proprias causas²⁷, non tamen ecclesiasticas asserere voluerit.

ID 5.270] C 4 q 5 c 1 to potuisse probaverit; C 4 q 6 c 1 from Illud to end

¹⁶ -ram *CaMgPfTb; -rum Tc

107

In decretis Iulii¹, cap. ii²

Iulius Romane³ ecclesie presul episcopis omnibus⁴. Nullus dubitat quod ita nocens iudicium subterfugit⁵, quemadmodum illud innocens⁶ ut absolvatur requirit. Nec suspicione caret qui alium calumniis derogat falsa dixisse, cum ipse ad iudicium ut probet quod intulit evocatus venire distulerit.

4L 1.104]

¹⁷ Verum *MgPfTbTc; Utrum Ca

¹⁸ ut vel *CaMgPfPhTc; vel ut Tb

¹⁹ corr. fr. ubi Ph; sibi Tc?

²⁰ eius *BeMg; *om.* CaGcPfTbTcTd ²¹ eius *BeGcMgPfTcVo; *om.* CaPwTb

²² nunquam *CaFcMgPfPwTb; non Tc

²³ in *MgPfTbTc; a Ca

²⁴ ita *CaMgPfPhPrTc; ipsa Tb

²⁵ vol- CaGcPfPwTbVo; nol- MgTc

²⁶ -oris pers. culp. *MgPfTbTc; -or culp. pers. Ca

²⁷ causas *MgPfTbTc; om. Ca

pape add. Ea?LjTc, om. BeCaFcGcMgOcPfPwTbVo

² Iterum de subterfugientibus iudicium *add*. Pa, De iudicibus quales debeant esse et quando sententiam debeant proferre add. Ph, De eodem add. Vo

corr. fr. Rome Mg

⁴ ep. omn. CaEaFcGcLdLjOaPfTbVo; omn. ep. BeFcMgVp; omn. coepiscopis Tc

⁵ corr. fr. interf- Be

⁶ ill. inn. EaGcMg²PcPfTcVo; innocens BeCaLcMqPh; ill. nocens Mg; ita nocens OaVp; eum inn. Tb

[De qualitate iudicum] 1 . In decretis Felicis, cap. i^2

Felix³ alme Romane⁴ ecclesie episcopus Athanasio⁵ et ceteris⁶ episcopis. Iudices tales esse debent qui omni⁷ careant suspitione, et⁸ ex radice caritatis suam desiderent promere sententiam.

4L 1.98]

109

¹In dec' Iulii², cap. ii³

Iulius episcopus omnibus episcopis⁴. Iudices alii esse non⁵ debent, nisi quos ipse qui impetitur⁶ elegerit, aut quos suo consilio cum⁷ consensu hec sancta sedes aut eius primates auctoritate huius sancte sedis delegaverint.

4L 1.99] C 11 q 1 c 4

110

¹Cap. vii²

¹ De qualitate iudicum BdBeCbCeGcLdLjMgPcPtSb, (BeCeGcLdMgPcSb *in mg.*; xi. *add.* Bd), De iudicibus quales debeant esse et quando debeant proferre sententiam (sent. deb. prof. Bd) iudicii *in mg.* BdLj (*cf.* PhTc *c 106*), *in text* Ea?; De qualitate iudicii *in mg.* CaDaLn²; Quales debeant esse iudices PaTd(*mg.*)Vo

² cap. i LjMgOaOcPfTbTcVo; cap. ii BeCaPw; om. EaVp. xi add. in mg. Be²

³ .b. add. ss Tc

⁴ corr. fr. ratione Mq²

⁵ Athanasio BdDaEaEgFcGcMgMqOaPc²PfPrPwSbTcTdVo; Anastasio BeCaPcPhTb

⁶ et cet. CaGcPfTbTc; ceterisque Mg

⁷ tempore add. Tb, om. CaMgPfPhTc

⁸ et CaFcMgTcTb; om. Pf

¹ Ut alii non sint iudices nisi quos impetitus elegerit *add. in mg.* CaDaLn², Iudices alii non sint nisi – elegerit *add. in mg.* Ce, Quis debeat eligere iudices *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

² pape add. BeCbLjTc, om. CaGcMgOaOcPfPwTb

³ cap. ii CaFcGcMgOcPfPwTb; cp. Vo; om. BeTc; Niceni concilii as only insc. Brant; Iulius 1 cap. 34 in decretis *Vosm*.

⁴ omn. ep. BeCaGcEgLjMgPfPhPw; ep. omn. TbTcVo

⁵ alii esse non EaMgPfTbTc; tales esse Ca

⁶ qui impetitur MgPfTbTc; impetitus Ca

⁷ consilio cum CaDaEaGcFcPwRa²TdVo; cum BeCbLjMq²OaPaPfTbVmVp; consilio et EgMgTc; *om*. CeMqPhPrRa*Brant*

¹ Quod iudex probare debeat (-bet Da) quo animo accusator accuset *add. in mg.* CaDaLn², Iudex prius probare debet quo animo accusator accuset *add. in mg.* Ce, Quid facere debeant iudices antequam iudicent *add.* Pa, Quod iudices prius debent probare suspitionem et causam aut (a Vo) quo animo accusator hoc faciat (*corr. fr.* facit Vo) Td(*mg.*)Vo, Absque certa probatione quisquam non credat *add.* Vp

Iudices prius probare debent suspicionem et causam aut quo animo accusator hoc faciat, et postmodum suscipere, quia³ veritatis professioni⁴, propinquitatis, inimicitie, timoris, amoris, odii et cupiditatis intentio impedire⁵ et adversa fratribus solet irrogare.

cf 4L 4.134b]

111

¹Cap. vii²

Iudex criminosum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem³, quam aut reus ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.

4L 3.124] C 2 q 1 c 2

112

¹In dec' Melchiadis², cap. i³

Primo semper omnia⁴ diligenter inquirite, ut cum iustitia et caritate definiatis, neminem condempnantes ante⁵ verum et⁶ iustum iudicium. Nullum iudicetis suspicionis arbitrio, sed primum⁷ probate et⁸ postea caritativam proferte sententiam⁹.

² cap. vii GcMgPrSbTbVm; cap. viii PcTc; In decr. Iulii pape cap. ii CbFb; Item Ea; eiusdem cap. vii Eg; cap. cxxxvi Pw; Evaristus. (Iulius c. vii *in mg*.) Vp; *om*. BeCaDaLdLjMqOaOcPaPfPhPkPtWc, OaPkWc *with no break*

³ quia CaLjMgPfPwTb; quorum Tc

⁴-ioni BePfPhPwVo; -ione CaGcRa; -ionem Be²CbEaLjMgTc; -ionis Tb

⁵ imp- CaMgPfPhTc; prep- Tb

¹ Ut iudex non ante proferat sententiam quam aut reus confiteatur aut per testes convincatur *add. in mg.* CaDaLn², De eodem *add.* Pa, Ut nemo condempnetur nisi confessus vel iuste convictus *add.* Vo ² Cap. vii BeCePaPkSb²TbVo(*in mid-rubric*); Cap. cxxxvi CaCe²(*mg.*)LdOc; Cap. viii Da; Cap. xxxvi

² Cap. vii BeCePaPkSb²TbVo(*in mid-rubric*); Cap. cxxxvi CaCe²(*mg*.)LdOc; Cap. viii Da; Cap. xxxvi EaGcLjMgPcTc; Cap. xxxvi. Ex decretis Adriani c. ii Fb; In decr' Melchiad' <cap.> vii Mq; Cap. vii. c. xxxvi Oa; cxxxvi. cp. vii Ph; cxxxvi Pr; Cap. vii. cxxxvi Pt; Ex decretis Adriani cap. cxxxvi Pw; Cap. cxxxvii Sb; Ex decretis Adriani Vp; *om*. LnPf

³ vel finitivam add. in mg. Ra²

¹ Ut nullus iudicetur ex sola (om. Ce) suspicione add. in mg. CaCeDaLn², De eodem add. PaVo

² pape add. Tc, episcopi add. Pw, om. BeCaGcLdLfLjLmMgPfTb

³ cap. i om. DaEaPaSb; no insc. Mq

⁴ semper omnia BeCaCbLdLfLjLmMgOaPfPwTbVo; super omnia La; omnia semper PcTc; ante semper omnia Se

⁵ et *add*. Mg, *om*. CaPfTbTc

⁶ cc I i

⁷ -mum CaMgPfPhTc; -mo Tb

⁸ et CaMgPfTbTc; etiam Lm

⁹ sentententiam Cb. et quod vultis non vobis fieri, alteri non faciatis *add. Vosm. with Ctp 1.31.1 and Creation* on

AaAbBdBeCaCbCeDaDbEaEgFbEcFcGcKaLbLcLdLfLgLjLmMgMqOaObOcOdOeOfPaPcPfPhPkPqPtPwQaOeRaSbSdSeSgTcTbTdVoVpWaWbWcZaBrant

BL Arundel 173 fo. 115; cf Ctp 1.31.1] +C 2 q 1 c 13

113

¹In² dec' Victoris³, cap. i⁴

Victor papa Theophilo episcopo. Audivimus⁵ apud vos vestrosque diversa iudicia fieri et incerta iudicare⁶. Incerta, carissimi, nullatenus iudicemus quousque veniat Dominus qui latentia⁷ producet in lucem, et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit⁸ consilia cordium.⁹ Quamvis enim¹⁰ vera sint¹¹ non tamen credenda sunt, nisi¹² que manifestis indiciis¹³ comprobantur¹⁴, nisi que manifesto iudicio¹⁵ convincuntur, nisi que¹⁶ iudiciario ordine publicantur.

ID 5.244a, with distinct inscr., Ctp 1.12.2] dp C 30 q 5 c 9

114¹

In² dec' Sixti³, cap. ii⁴

Sixtus papa Romanus episcopis per Hispaniam constitutis. Incerta nemo pontificum⁵ iudicare presumat. Et quamvis vera sint, non tamen credenda sunt, nisi que certis iudiciis comprobantur, nisi que manifesto iudicio⁶ convincuntur, nisi⁷ que iudiciario ordine publicantur.

¹ Ut non iudicetur de incertis *add. in mg.* CaLn² (*om.* Da), Quod iudex de incertis non iudicet *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

² om. Vo

³ pape *add*. CbLjTcVo, *om*. BeCaEaGcLdLfLmMgMqOaPcPfTb

⁴ cap. i *om*. EaVp

⁵ quod add. DaLdMqOa, quidem add. BeCaEa, om. *Da²GcMgPfTbTcVo

⁶ -are CaCbLdLjLmMgPfTb; -ari *Tc

⁷ laternicia Lm

⁸ manf- Lf

⁹ Unde Augustinus in libro De poenitentia add. Brant, om.

^{*}BeCaCbDaDbEaGcLdLfLgLjLmMgMqOaObOcOdOeOfPfPtPwRaSgTcTbTdVoVp

¹⁰ veraciter *add*. Fb

¹¹ sint *CaMgPfTbTc; sit Ld

¹² vel que (que vel Wc) manifesta sunt add. FbGcMfMgMjPrVmWc, om.

^{*}BbBeCaCeDaDbEaLcMhMkMmMoMgOaPaPcPdPfPtRaTbTcTdVoVp

¹³ ind- *BeLjMgTcVo; iud- CaCbLdLfLmMqPfPwTb

⁻antur *CaPfTbTc; -entur Mg

¹⁵ man. iud. *BeCaMgPfPhTcVo; iud. man. Cb; in man. iud. Tb

¹⁶ que *CaMgPfTbTc; quem Lm

¹ after c 117 Lm

² In BeCaLjMgPwTcTb; Ex Pf

³ pape add. BeEa, om. GcMgPfTbTc

⁴ Pk omits whole inscr.; cap. ii om. Ea, Si xxx add. Vo. De eodem add. PaVo

⁵ pontificum CaGcMgMqPfTc; unquam pontificum BeOaVo; episcoporum unquam Tb

⁶ iudicio CaMgPwTcTb; om. PcPf

4L 1.106; cf ID 5.247 var., Ctp 1.22.1] dp C 30 q 5 c 9

115

In decretis Eleuterii, cap. i¹

Dominus noster Iesus Christus Iudam esse furem² sciebat, sed quia non est accusatus³, ideo non est eiectus, sed et⁴ quicquid inter apostolos egit, pro dignitate ministerii⁵ ratum permansit.

4L 1.47b; ID 6.317 med., var.] C 2 q 1 c 4b var.

116

In dec' Evaristi¹, cap. ii²

Evaristus³ papa omnibus episcopis. Dominus omnipotens ut nos a precipitante⁴ sententie prolatione compesceret, cum omnia nuda et aperta sint oculis eius, mala tamen Sodome et Gomorrhe⁵ noluit audita vindicare, priusquam manifeste⁶ cognosceret⁷ que dicebantur. Unde ipse ait, Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint, an non est ita⁸ ut sciam. Deus omnipotens, cui nihil absconditum est sed omnia manifesta sunt ei etiam antequam fiant, non ob aliud hec per se inquirere dignatus est⁹, nisi ut nobis exemplum daret, ne precipites in discutiendis et iudicandis fratrum negotiis essemus, et ne mala de cuiusquam persona prius quisquam¹⁰ presumat credere quam probare. Cuius exemplo monemur ne ad

⁷ nisi CaMgPfPwTb; et Tc

¹ cap. i *om*. Ea; *whole insc. in mg*. Mq². Quod memo^a deici <debet> nisi q.... cusatus *add*. Pa, De eodem *add*. Vo, Nichil absque legitimo et idoneo accusatore fiat. Nam *add*. Vp

² esse furem CaMgPfPwTb; furem esse Tc

³ non est acc. MgPfTbTc; acc. non est Ca

⁴ et CaMgPfPwTb; etiam Tc

⁵ ministerii BeCaLiMgMqPfPwTcVo²; misterii GcTbVo; ministerium Oa

¹ pape *add*. Vo

² cap. ii EgGcMgOaPfTcTbVo; cap. i BeCaFbPw; *om.* EaVp. *Insc. in mg.* Pr. Quod iudices non sint precipites ad iudicandum *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

³ Evaristus BeCaCeDaEaGcMgOaPaPkPrPwTbTdVoVp; [] varistus Fb; Eucaristius Pc; Eucharistus Tc; Euvaristus Vp; Pf *obscure*

⁴ -tante BeGcPfTb; -tate CaMgPwTcVo

⁵ etiam *add*. Tb, *om*. CaMgPfTc

⁶ in mg. Pc

⁷ cogn- PcPfTcVo; agn- BeCaGcMgTb

⁸ est ita MgPfTbTc; ita est Ca

⁹ dign. est CaMgPfTb; voluit Tc

¹⁰ quisquam CaMgPfTb; quis Tc

proferendam sententiam unquam precipites simus, aut temere indiligenterque¹¹ indiscussa queque quoquomodo iudicemus, dicente Veritatis voce, Nolite iudicare et non iudicabimini¹². Mala¹³ audita nullum moveant, nec passim dicta absque certa probatione quisque¹⁴ unquam¹⁵ credat, sed ante audita¹⁶ diligenter inquirat, nec precipitando quicquam aliquis¹⁷ agat. Si enim Dominus omnium Sodomorum mala quorum clamor ad celos¹⁸ usque pervenerat omnia sciens prius nec credere nec iudicare voluit, quam ipse ea que cum fidelibus testibus diligenter investigans audierat, ex opere veraciter agnosceret¹⁹, multo magis nos humani et peccatores homines quibus incognita sunt occulta iudicia Dei hec²⁰ precavere, et nullum ante veram iustamque probationem iudicare aut damnare debemus²¹, teste Apostolo qui ait, Tu quis es qui iudicas alienum servum?²² Suo domino stat aut cadit.

BL Arundel 173, fo. 113r-v; cf ID 5.240, 6. 312A, which are not source] C 2 q 1 c 20

BeCaCbGcLdLjMgPhPrPwTcVo; incogn. sunt occ. iud. hec Pf; occulta sunt divina iudicia hoc Tb

117

¹Stephanus papa V² Leoni Tianensi³ episcopo⁴

De manifesta et nota plurimis causa non sunt querendi testes, ut sanctus Ambrosius in epistola ad Corinthios dicit, de fornicatione⁵ sententiam exponens apostoli, Iudicis, inquam, non est sine accusatore dampnare. Quia Dominus Iudam⁶

¹¹ indiligenterque CaLdLjMgPfPhTc; indulgenterque Tb

¹² in quo enim iudicio (*om. Migne*) iudicaveritis, iudicabimini, et reliqua *add. Brant, om.* AbAdBdBeCaCbDaDbEaEcEgFbFcGcKaLbLdLgLjMgMqOaObOcOdOeOfPcPfPhPkPtPwQaRaSdSeSgTbTcTdVoVpWaWbWcZa

¹³ enim *add*. Fc, *om*. CaMgPfPkTbTc

¹⁴ quisque BePfPwTbVo; quisquam CaGcMgTc

¹⁵ unquam CaMgPwTcTb; iniqua Pf

¹⁶ audita MgPfTbTc; dicta Ca

¹⁷ quicq. al. BeCaPfTbVo; quisquam unquam aliquid Gc; quisquam aliquid Mg; quicq. unquam al. Tc

¹⁸ celos CaMgPfPwTb; celum Tc

¹⁹ agn- GcMgPfTcVo; cogn- BeCaPwTb

²⁰ incognita sunt occulta iudicia Dei (Dei iud. Vo) hec (hoc CbLjMgVo)

²¹ et nullum ante – debemus *in mg*. Pc

²² Nolite iudicare add. in mg. Gb²

¹ Quod non sint querendi testes in manifestis *add in mg*. CeDaGbLn² (*om*. Ca), Quod testes non sint querendi in manifestis causis *add*. Pa, Non condempnavit et apostolus illum qui peccavit *add. in mg*. Tc³, Quod de manifesta ca<usa> non sunt querendi testes *add*. Vo

² *V CaEgLdMgPfPwTb; om. GcTc

³ Tianensi *CePaPhPk; Zianensi BeDaGcLdLjMgPfPhPrPwRaTdVoWc; et Ianensi Ca; Tanensi Eg; Scianensi Mq; Thianensi Oa; et Lanensi PcTc; Ziansi Pt; Ticianensi Tb; Tuzianensi Vp

⁴ Leon. Tian. ep. om. Ea.

⁵ -tione CaPfTbTc; -tore Mg

⁶ ss. Tc

cum fuisset fur, quia non est accusatus, minime abiecit⁷. Cognito autem opere isto, pellendum illum de cetu fuisse⁸ fraternitatis censuit. Omnes enim crimen eius sciebant⁹, et non arguebant. Publice enim novercam suam loco uxoris habebat, in qua re neque¹⁰ testibus opus¹¹ erat, neque tergiversatione aliqua poterat tegi crimen. Et paulo post. Absens facie, presens autem¹² auctoritate Spiritus, qui nusquam abest, iam iudicavi ut presens eum qui hoc admisit tradi Satane in¹³ interitum carnis.¹⁴

ID 6.431] +C 2 q 1 c 17

⁷ abiecit *CaLjMgPcPfPwTb; dampnavit Tc

⁸ ss after illum Sb

118

¹Evaristus² episcopis omnibus³

Alexander papa quintus a Petro in suorum primo decretalium⁴. Si sacerdotibus vel actoribus⁵ ecclesie quedam scripture quoquomodo per metum aut⁶ fraudem aut per vim extorte⁷ fuerint, vel ut⁸ se liberare possent, quocumque⁹ ab eis conscripte vel laborate fuerint¹⁰ ingenio, ad nullum eis preiudicium vel nocumentum valere censemus, neque ullam eis¹¹ infamiam vel¹² calumpniam, aut a suis sequestrationem

⁹ eius sc. *CaMgPfPhTc; sc. eius Tb

¹⁰ neque *CaMgPfPhTc; utique Tb

¹¹ non add. Tb, om. *CaMgPfPhTc

¹² autem *GcMgOaPfTcVo; om. CaTc

¹³ in *CaMgPfPhTc; om. Tb

¹⁴ Be *adds without a break:* Simile quid – et inmunditia.

¹ Quod prelatis ecclesiis (-sie Da) non sit ad preiudicium si coacti scripserint vel fecerint *add. in mg.* CaDaLn², De preiudicio *add. in mg.* Lj, De eis qui pro suarum non requisitione rerum iurare coguntur et scripturas inde facere et in publico recitare *add. in mg.* Mg, De scripturis extortis ab auctoribus ecclesie *add.* Pa, De appellatione qua ratione et quo tempore fieri debeat et de pena male appellantium *add. in mg.* Tc, Quod non sit ad nocumentum vel damnum sacerdotibus vel auctoribus ecclesie si ab eis alique scripture vi fuerint extorte (exorte Vo) an ut se liberarent conscripte *add.* Td(*mg.*)Vo

² Evaristus BdCaCeEaFbFcLdLnOfPaPfPhPkPqPrPtPwRaTbVmVoWc; Eucharistus papa Be; Alexander papa CbLj; Euristus LdOc; Evarisus Oa; Alexander Sb; Eucharistus TcVp; *om.* DaMgMq ³ ep. omn. BdCaCeGcLjPaPcPfPhPkPrPwTbTcVmVo²Wc; omn. epp. *BeLd; 1 Mq; episcopus omn. Vo; *om.* DaMg

⁴ Al. - decr. as insc. Mg

⁵ act- *BeOaPfTbTc; auct- CaGcMgVo

⁶ aut *BeCaGcMgOa; aut per PfTc; et Tb; an Vo

⁷ extorte *BeOaPfTbTcVo; exorte CaGcMg

⁸ vel ut *MgPfTbTc; ut vel Ca

⁹ quoq- *MgPfTbTc; quec- Ca

vel ut se liberare – fuerint in mg. Mq²

¹¹ ullam eis *BeCaGcPfPwTbVo; ullam eos Mg; eos ullam Tc

¹² vel CaMgPfPwTb; et Tc

bonis unquam¹³ auctore¹⁴ Deo et¹⁵ sanctis apostolis eorumque successoribus sustinere permittimus.

ID 5.241a] C 15 q 6 c 1 as here in earlier version, later expanded

119

¹Eleutherius papa XII loco succedens Petro apostolo² in primo decretali³

Iudicantem tamen⁴ oportet cuncta rimari et ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi⁵ adiciendique⁶ prebita patientia ab eo, ut ibi actio⁷ ambarum⁸ partium limitata⁹ sit¹⁰ pleniter¹¹.

ID 6.316c] C 30 q 5 c 11a

$119A^{1}$

 $^2Non^3$ esse 4 iudicandum donec utrinque 5 sit peroratum 6

¹³ unquam *CaMgPf²PhTc; iniquam Tb?

¹⁴ auctore *BeGcMgPfPhTc; actore Tb; auctorem Ca

¹⁵ et *CaGcPfTbTc; vel Mg

¹ Quod iudex prius cuncta patienter rimari debeat antequam iudicet *add. in mg.* CaDaGbLn², Quod iudex patienter ambarum parcium audiat causam antequam iudicet *add.* Pa, Quod iudex debeat cuncta inquirere, et habere ad utramque partem patientiam proponendi et aditiendi *add.* Vo

² Pet. ap. (apostoli Vo) BdBeCaEaFcObOdOeOfPwTcVo; ap. Pet. GcMg

³ El. - decretali (-eto Tc) BdBeCbDaFcLjMgOaOfPhSbTcVo; El. - apostolo CaEaObOdPw; El. papa XII in primo dec. (suo *add*. Eg) EgTb; El. - Petro LdOc; El. papa XII a Petro in iiii d. Mq; El.papa XII a petro in i. dec. Pa; El. papa in primo decr. Pf; El. papa XXII – dec. PrVm; El. – XII a Petro apostolo in i. dec. Pt; El. papa xv loco succ. Qa.

⁴ tamen *BeCbdaEaFcLdLjMgObOcOdOfPfPwQaSb²Tb; om. CaSbTc

⁵ ac proponendi BeEaEgFbFcGcMgMqOePaPfPhPrPtQaSbTbVo; ac respondendi BdCaCbDaEg²LjObOcOfPwRaTd; ac promendi Ce; vel respondendi *add. ss* Mg; ac proonendi Oa; ac reponendi Od; vel proponendi *add. ss* Ra²; et respondendi Tc; et proponendi Vp

⁷ auctio Ca

⁸ -arum *BeMgPfTbTc; -orum Ca

⁹ limitata BdCbDaFbFcLjPaObOcOdOfPtTd; liminata BeCeDbEaEg(vel limata *add. ss*)Gc(vel lu *ss*)MgMqObPcPfPhPkPwQaQeSeVpWc; luminata (vel rimata vel limitata *add. ss*) Ca; limata Da²SbTc; limatu Pq?; limina ita PrVm; eliminata RaTb; liminita Vo

¹⁰ fit ss Pc: ita stet Vm

¹¹ beniter Be

¹ om. QaVosm., with rubric as last line of preceding canon; om. AaLgMgWaWc; in AbAdBbBdBeCaCbCeDaDbEaEgFbFcGbGcKaLbLcLdLfLhLjLkLmLnMfMhMjMkMmMnMoMpMq OaObOcOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwQaRaSbSdSeSgSkTbTcTdVmVoVpVqWbZaWBrant; after c 131 Fc

² Idem add. Pf, om. BdBeCaLdLfLjLmObOcOdPwTbTc

³ Non BdBeCaGcLdLfLjLmObOcOdPfPwTb; Nec EgTc

⁴ esse *BdBeEgOcOfPfTbTcVo; est CaLfOb

⁵ utrinque *BdEgPfTbVo; utrimque Be; utrumque CaCeLmTc

Nec litigantibus iudex prius sua velit ⁷ sententia obviare, nisi⁸ quando⁹ iam peractis omnibus nichil habeant in questione quod proponant, et tamdiu actio ventiletur quousque ad rei veritatem perveniatur. Frequenter interrogari oportet ne aliquid pretermissum forte remaneat quod annecti conveniat.

cf 4. 104 above, ID 6.317a1 C 30 q 5 c 11b

$119B^{1}$

Ex concilio Moguntiensi²

In sancto concilio³ decretum est ut presbiteri suos plebesanos⁴ et accusare et testimoniare possint. Si autem neglexerint, sui gradus periculo subiacebunt *BD 16.7] C 2 q 7 c 7*

120

¹Ex decretis² Fabiani pape Hilario episcopo missis³, cap. xxvii⁴

Si quis vero episcopus⁵ iudicem suspectum habuerit et viderit se ingravari⁶, libere sedem apostolicam appellet. [121] Appellantem⁷ autem⁸ non debet afflictio ulla, aut⁹ detentionis iniuriare custodia, sed liceat appellatori vitiatam causam appellationis remedio sublevare. [122] Liceat etiam in causis criminalibus appellare, nec vox

⁶ Non - per. (paratum Oa)

^{*}BdBeCaCbCeEgFbFcGcLdLfLjLmOaObOcOdOeOfPfPrPwRaSeTbVmVoVp (BeCeFcOe *in mg.*); *om.* DaLc(*running on from last c.*)MqPaPcPk; Item Pt; *as last sentence of prec. canon in* Tc *Vosm.*⁷ prius sua velit *BdCbFcGcLdLjLmMqOcOePfTcVmVo; prius velit sua BeCaLfPwRa; prius velit Ph;

sua prius velit Tb

⁸ nisi BeCaPfTbTc; non Lf

⁹ ipsi *add*. BePh, ipse *add*. Tb, *om*. CaCbFcGcLdLfLjObOcPfPwTcVm

¹ EdEgLgLh²Lk² (both in marg. with tiemark)MgQaTcWa only

² Ex conc. Moguntiensi cp. v (om.Mg) LhMg; Item Tc; om. Qa

³ sancto conc. LhQaTc; conc. sancto Mg

⁴ plebesanos LhMgQa; plebeianos Tc

¹ (xii. *add*. Bd) De appellatione quo tempore et qua ratione debeat fieri et de pena male appellatium *add. in mg*. BdGaLj, *in text* La, Ut episcopus libere sedem appellet apostolicam si iudicem suspectum habuerit *add. in mg*. CaCeDaLn², Quibus causis appellari possit apostolica sedes *add*. Pa, Ut episcopus qui se senserit pregravari libere at absque ulla iniuria sedem apostolicam appellet, et ut nullus nisi a suo iudice iudicetur *add*. Td(*mg*.)Vo

² Ex decr. *BeCaOaPfTb; In decr. GcMgPrTc

³ missis BeCaCbGcOaPfTcTb; misso EaPw; om. Mq

⁴ Ex - xxvii (*om.* Da, xxviii Pc) BeCaCbDaGcMqPcPfPwSbTbTcVo; Hilario ep. missis xxvii cap. In decretis Fab. pape Eg(*mg*)Mg; Ex – misso Ea. xi *add. in mg* Be²

⁵ episcopus *BeCaGcMqPfPwTcTbVo; om. EgMgVp

⁶ ingrav- CaMgPfPwTc; grav- Tb

⁷-antem *BeCaMgOaPcPwVo; -atum GcMqPfTbTc

⁸ autem *CaEgMgPcPfPwTb; om. Tc

⁹ aut *Da²PfMgTbTc; om. Cada

appellandi denegetur ei quem in supplicio sententia destinarit¹⁰. [123] Pulsatus ante¹¹ suum iudicem¹² causam dicat, et non¹³ ante suum iudicem pulsatus si voluerit taceat, et¹⁴ ut¹⁵ pulsatis¹⁶ quotiens appellaverit¹⁷, inducie dentur, nec quemquam sententia¹⁸ non a suo iudice dicta constringat.

4L 1. 6 has all from Appellantem autem but begins var.; ID 5.261 (from BD as here) to destinarit; ID 6.323 (H 168) has Pulsatus - inducie dentur, but lacks end] + C 2 q 6 c 2, Palea, Appellantem custodia; C 2 q 6 c 1, Liceat appellatori –sublevare; C 2 q 6, c 20, Liceat etiam – sententia destinaverit; C 3 q 6 c 3, Pulsatus ante – inducie dentur

¹⁰ -arit LjMgPfPwTb; -avit CaTc; -arat Gc

124

Ex decr' Iulii¹ pape orientalibus episcopis² missis, cap. xviii³

Ut omnes⁴ episcopi qui in quibusdam gravioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, libere apostolicam appellent⁵ sedem, atque ad eam⁶ quasi ad matrem confugiant, ut ab ea sicut semper fuit pie fulciantur, defendantur, et liberentur. [125] Item⁸. Placuit ut accusatus vel iudicatus a⁹ comprovincialibus¹⁰, in aliqua causa episcopus licenter appellet et adeat apostolice sedis pontificem, qui aut per se aut per vicarios suos eius retractari negotium¹¹ procuret. [126] Item¹². Si quis putaverit se a proprio metropolitano gravari, apud¹³ primatem dioceseos, aut penes apostolice¹⁴ universalis ecclesie papam iudicetur.

¹¹ ante CaLdLjMgPfPwTb; autem Tc

¹² vocet add. Tc. om. BeCaLiMgPfPwTb

¹³ non CaCeMgPfPhTc; qui Ce²Pa; om. Tb

¹⁴ nec Ca

¹⁵ ut BeDa²GcMqPcPrRaSbWc; om.CaDaMgOaTc

¹⁶ pulsatus OaWc. si vol. tac. et (nec Ca, ut add. BeDa²GcMqPcPrRaSbWc) puls. (-atus OaWc, -ato Vp) BeCaDaGcHa²LjMgMqOaPc²PrRaSb²TcTd(mg.)VpWc; om. CeEaHaLdPaPcPfPtPwSbTbTdVo ¹⁷-erit CaPfPwTbTcVo; -erint BeGcLjMgTc ¹⁸ corr. fr. -iam Ca

¹ Sixti Da. add. ss Sb²

² Grato episcopo Da, add. ss Sb² [cf XP 5.21.1]

³ cap. xxvii Be; cap. xviii om. EaFbLnVp. De eodem add. PaVo

⁴ corr. fr. omnis Tc

⁵ corr. fr. -ant Ca

⁶ eam *CaPfTbTc; eandem Mg

⁷ fuit *BeCaLjMgPfPhPkPwVo; sit Tb; om. Tc

⁸ Item BeCaGcMgOaTbTc; om. *Pf. ex dictis Sixti pape add. Brant

⁹ a *CaMgTbTc; ac Pf

¹⁰ compr- *CaMgPfPhTc; pr- Tb

¹¹ ret. neg. CaMgPfPhTc; neg. ret. Tb

¹² Victor episcopus add. Brant; Victor ad Theophil. ep. 1 Migne

¹³ patriarcham aut add. Brant

¹⁴ et add. Tc, om. *CaLjMgPfPwTb

ID 5.257, with omissions C 2 q 6 c 5 to matrem confugiant; C 3 q 6 c 5a Accusatus vel iudicatus procuret, then distinct; C 2 q 6 c 15, Si quis putaverit - end

127

Excepta de¹ legibus Theodosianis quas interpretatur Paulus, cap. xxxv²

Propter superfluam appellatorum licentiam, ne in retractandis vel³ revocandis sententiis, liberum habere arbitrium⁴ viderentur⁵, et tempora appellationis et pene constitute sunt, ut quicumque apud iudicem qui causam eius⁶ audivit appellare et ad alium iudicem provocare voluerit, infra quinque dies appellet, et in his ipsis quinque diebus⁷ ad iudicem ad quem provocaverit sine aliqua dissimulatione perveniat, et ipse dies in quo accepit litteras in his quinque diebus specialiter computetur⁸. Quod si longius iter sit, exceptis his⁹ quinque diebus, spatium dierum¹⁰ quo iter agi possit, computetur.

ID 5.2811 C 2 q 6 c 22, of which much from ad iudicem ad was a later addn

¹Cap. xxxvi²

Ab eo a quo appellatum est ad eum qui de appellatione cogniturus est littere dimissorie dirigantur, que³ vulgo epistola⁴ appellatur⁵, quarum postulatio et acceptio intra quintum diem ex officio facienda⁶ est. ⁷ Ista iam superius sub titulo de cautionibus et penis appellationum interpretata est⁸. Qui intra tempora prestituta

¹ Excepta de BdBeCaDaGcMgMqPfTbVo; Excerpta de CbMq²Ra; Ex decretis et PcTcWc

² De eodem. De temporibus appellacionis *add*. Pa, De eadem re *add*. Vo

³ vel *BeCaOaPfPwTbVo; vel in GcMg; et Tc

⁴ hab. arb. *CaMgPfPhTc; arb. hab. Tb

⁵ -erentur *CaMgPfPhTc; -entur Tb

⁶ qui causam eius repeated and canc. Pc

⁷ quinque diebus *BeGcMgPfTb; diebus quinque CaTc

^{8 -}etur *CaMgPfPwTb; -et Tc

⁹ his *CaMgPfPwTb; om. Tc

¹⁰ in add. Tc, om. *CaLdMgPfPwTb

¹ De legibus Theodosianis quas interpretatur Paulus *add. in mg.* Bd², Item de tempore et de pena appellationis add. Pa, De eodem add. Vo

²Cap. xxxvi EaFbGcPcPrTc; xxxvi cap. BdBeCaCeMqOaPaPtSbTbVo; xxvi cap. DaRa; cap. xxxv Mg; Item cap. xxxvi Pf; xxxv cap. Vp; om. with no break Wc

³ que *BeCaMgTb; quod GcPfTc ⁴ -ola *GcPfMgTbTc; -ole Ca

⁵ appellatur *GcMgPcPfPwTbVo; appellantur BeCaPc; dicitur Tc

⁶ facienda *BePfMgTbTcVo; finienda CaDa; vel fini add. ss Mg

⁷ Interpretatio Pauli *add. in mg.* Sb²

⁸ est *CaMgPfPwTb; sunt Tc

dimissorias⁹ non postulaverint vel acceperint, vel reddiderint, rescriptione¹⁰ ab agendo submoveantur, et penam appellationis ferre cogantur¹¹.

ID 5.282] C 2 q 6 c 24

⁹ corr. fr. -arias Mg

10 resc- *MgPfTbTc; presc- Ca

129

xxvii cap. 1

Quicumque non confidentia² iuste cause sed causa afferende more, ne contra eum sententia proferatur, appellaverit, vel si de facto suo confessus, ne addicatur³ appellare voluerit, huiusmodi appellationes non recipiuntur.

ID 5.283] C 2 q 6 c 25

Que appellatione^a non recipiuntur add. Pa, De eodem add. Vo

130

[Item. cap. xxx^1]

Quotiens post auditam causam iudicem² possessor appellat fructus possessionis de qua agitur, dum sequende³ audientie eventus dubium⁴ est, merito sequestrantur. Nam si petitor appellaverit hoc⁵ ab eo non potest postulari, quia non potest sequestrari quod non habet. Si propter⁶ predia urbana vel mancipia⁷ appellatur, possessiones⁸ eorum vel mercedes, vel vectura⁹, etiamsi de navi¹⁰ agatur, deponi solent.

¹¹ -antur BeMgPfTcVo; -entur OaPwTb

¹ xxvii cap. BdCaCeDaFbOaPcPtRaTb; Cap. xxviii Be; Cap. xxxvii GcPaPrWc; Cap. xxxvii Mg; Item cap. xxvii Pf; xxvi (*p.c*) cap. Sb; Cap. xxvii Tc; xxvii Vo

²-identia *BeCaMgPwTbTc; vel du add. ss Mg; -idutia PfQa

³ add- *BeCaGcMqPfVo; abd- MgOaPwTbTc

¹ Item cap. xxx Pf; xxxvi cap. Ld; cp. xxv Pa; xxxviii Pt (cf IDm); cap. xxvii Sb; De eodem Vo; no inscr. BdBeCaCeDaEaFbGcMgMqOaPcPkPrPwTcTbVpWc

De pena male appellancium add. Pa

² iudicem PfMgTbTc; a (ss Sb) iudice CaSb

³ -ende *CaPfTbTc; -ente Mg

⁴ -ium PfPrPwTbVo; -ius BeCaMgPf²Tc; Gc *obsc. corr*.

⁵ hoc *CaMgPfPwTb; hic Tc

⁶ Si propter *PfMgTbTc; Super Ca

⁷ vel iumenta add. Brant, om. *BeCaMgMhMjMkMmPdPfPwRaTbTcVoWc

⁸ Corr. fr. passiones Mq²

⁹ vel vectura CaDaLdMgMhRaSbTcTdVp; vel vecturam Bd; vectura BeMkPtTb; in venturam Ce; victura EaMqPwVo; et vecturam Gc; venturam Lj; et vectura Mj; ventura Mm; in vecturam Pa; eorum victura Pf; victuram Ph; meturam PrVm

ID 5.284] C 2 q 6 c 26

¹⁰ navi *BeCaCeDaLdMfMhPaPfPhPkRaTb; navi manu BdEaGcLjMgMkMmMoMqPcPdPqPrPtPwSbTdVmVoVpWc; manu Fb; navi si de manu MjTc

131

$^{1}Cap^{2}$. xxxviii^{3}

Omnimodo puniendum est quotiens iniusta appellatio pronuntiatur. Sumptus⁴ quos dum⁵ sequeretur adversarius impendit, reddere cogatur, non simplos, sed⁶ quadruplos.

ID 5.285] C 2 q 6 c 27

132

Ex concilio Spalensi, cap. viiii¹

Iudices autem² episcopos³ quos⁴ communi consensu⁵ elegerint, non liceat quemquam provocare, et quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus⁶, cum hoc prime sedis episcopo fuerit probatum, det litteras ut nullus ei communicet episcoporum donec obtemperet.

4L 4.88; ID 6.365 var. close to Pt below] C 2 q 6 c 33, widely var, to non liceat provocari; +C 2 q 6 c 19, from Quisquis probatus to end

¹ Quod puniendi sunt qui iniuste appellant et sumptus quos adversarii expendunt reddere debeant *add. in mg.* CaDaLn², De eodem *add.* PaVo

² Cap. CaGcMgTcWc; Item cap. Pf; om. MqOaRaTbVp

³ xxxviii CaEaGcLjMgMqOaPfPwTbVpWc; xxxviiii cap. Be; *no inscr*. LdVo; xxviii PkRa; Ex concil' Hispalensi cap. ix Pt; xxviii Tc. xiii *in mg*. Be²

⁴ igitur add. Pf, om. *CaMgPwTbTc

⁵ quos dum *CaPfTbTc; quosdam Mg

⁶ vel aut *add. in mg.* Ra²

¹ Ex - viiii (viii Be) BeCaCbGcLdLnMgMqPfPkPrRaTbWc; Ex conc. Milevitano cap. xxiiii (xxv Pt) DaPtSb; Ex conc. Spal. EaPc; Ex Spalensi concilio, cap. viiii LjPw; Spalensi concilio Tc; Ex conc. Affricano (*corr. fr.* Exspalensi) cp. viiii Td; Ex concilio Africano cp. xi Vo [cf Conspectus]; Ex concilio Planensi Vp

Quod non liceat quemquam provocare episcopos iudices communi consensu electos *add*. Pa, A iuditibus quos communis consensus elegerit non esse provocandum *add*. Vo

² autem PaPfTbVo; ante DaMgTc

³ Iud. aut. ep. LdLjMqPfPhPwTbVo; Iud. ante ep. CaDaGcMgPkQaRaTcWc; A iudicibus autem episcopis Pt; [] udicibus autem *Brant*; A iudicibus autem *Vosm*.

⁴ от. Vc

⁵ consensu Be²GcMgMqPfTcTbVo; sensu Be; assensu CaDaPw; vel as *add. ss* Mg

⁶ iud- MgPfTbTc; ind- Ca

Ex concilio Cartaginensi III^1 , cap. x^2

Placuit ut a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ubi est maior³ auctoritas fuerit provocatum, non eis obsit quorum fuerit soluta sententia, si convinci non potuerint⁴ vel inimico animo iudicasse, vel aliqua cupiditate aut gratia depravati⁵. Sane si ex⁶ consensu partium iudices electi fuerint, etiam a pauciori numero quam⁷ constitutum est, non liceat provocari.

4L 4.83; ID 6.363, sl. var.] C 2 q 6 c 37 beginning Hoc etiam placuit to depravati

Quomodo non oberit minoribus iudicibus ecclesiasticis si provocatum erit ad maiores *add*. Pa, Ut si iudicum soluta fuerit sententia, non eis obsit, nisi victi fuerint sponte iudicasse prave *add*. Vo

134

In decr' Victoris pape¹, cap. i^2

Quoniam³ quanquam⁴ a comprovincialibus episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non tamen definire, inconsulto Romano pontifice, permissum est⁵.

ID 5.244 med.1 C 3 q 5 c 5b

Qualiter liceat provincialibus episcopis diffinire causam pontificis *add*. Pa, Non licere causam accusati episcopi diffiniri inconsulto Romano pontifice *add*. Vo

135

In decr' Zepherini, cap. i¹

Zepherinus Romane urbis archiepiscopus² omnibus episcopis. Patriarche vel primates accusatum discutientes episcopum, non ante sententiam proferant finitivam³

¹ Ex - III BeCaGcLjLdMgOaPfPkPwTbVo; Ex – Cart. EaTc

² cap. x *BeCaGcMgOaPfTbTcVo; cap. ix CbLj; om. Ea; no insc. Wc

³ est maior *CaMgPfTb; maior est Tc

⁴ -uerint CaMgPfTb; -erint Tc

⁵ -ati BeCaGcMgPfPh; -ari TbTc

⁶ ex *CaMgTbTc; om. Pf

⁷ quam *MgPfTbTc; qui Ca

¹ pape TcTb; om. BeCaEaGcMgOaPcPfPhPrPw

² cap. i *om*. Ea

³ Ouoniam *BeCaCeDaEaGcMgMqOaPfPkPtPwTbTdVo; Quamquam Py; om. CbLjPaPcRaTc

⁴ Quandam Pa

⁵ perm. est] scrutari Pt

¹ cap. i BeCaGcMgPfPwTbVo; insc. in mg. Mq³; cap. iii PkTc; om Ea. De eodem add. PaVo

² archiep- CaMgPfPkPwTb; ep- Tc

³ finitivam CaMgPfPhPwTc; om. Tb

quam apostolica fuerint fulti auctoritate, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes et regulariter examinatos convincatur⁴ testes. Qui nimirum testes minori non sint⁵ numero quam illi discipuli fuerunt quos Dominus⁶ ad⁷ adiumentum apostolorum elegit⁸, id est lxxii⁹.

4L 1.84; ID 5.245a]

item)DaEaMg²OaPaPcPfPhPkPqPtRa²SbTcVoWc; id est lxxiiii Mq²; id est lxx PwVp; id est lxii Td(mg.); om. BeCaFbGcMgMqPrRaTbTdVm

¹Eleuterius papa XII² loco succedens³ Petro apostolo⁴ in⁵ primo decretali⁶

De accusationibus ergo clericorum de quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile est ad sedem apostolicam deferri, finitiva episcoporum tantum⁸ iudicia huc deferantur, et huius sancte sedis auctoritate finiantur⁹, sicut ab apostolis eorumque successoribus multorum consensu episcoporum iam definitum est. Nec in eorum ecclesiis alii aut preponantur aut ordinentur antequam hic eorum iuste¹⁰ terminentur negotia. Ouoniam quamvis liceat apud provinciales¹¹ et metropolitanos atque¹² primates eorum ventilare accusationes vel criminationes, non tamen licet definire secus quam predictum est. Reliquorum vero clericorum apud provinciales 13 et metropolitanos et primates et ventilare et iuste finire licet.

ID 6.316a, cf 5.2A] C 3 q 6 c 7b, from Quamvis liceat, is fuller

⁴ -atur CaPfTbTc; -ant Mg

⁵ sint MgPfTbTc; sunt Ca

⁶ Dominus MgPfTbTc; Deus Ca; om. Sb

⁷ ad BeCaMgPaPfPhPwSbTcVo; om. PkTb

⁸ ap. el. CaFbMgPaPfPkSbTc; el. ap. BdLj

⁹ quos Dominus - lxxii *om. Brant.* id est lxxii BdCbCe(*corr. fr.* Idem

¹ Incipit liber v add. Mh mg, Mk in text, Hic incipit quinta pars huius libri in mg. Pq

² El. papa XII (XXII Ce) *BeCaCeEaLjMgPwTbTc; om. Pk

³ loco succ. *CaCeLjMgPwTb; a PaPtWc; succ. loco Tc

⁴ om. PaWc; loco succe. Petro ap. om. Mq. Incipit liber quintus add. in mg. Mq³

⁵ in *CaMgTbTc; om. Lj

⁶-tali *PfTb; -to Mg; dec' BeCaTc; in prim. dec. om. Ea; XII – decr. om. Lc.

Ubi debeant diffiniri iudicia episcoporum^a et ubi reliquorum episcoporum add. Pa, De eodem et quod in ecclesiis eorum interim nullum licet preponi, et quod reliquorum clericorum accusationes apud metropolitanos possunt diffiniri add. Vo

⁷ finitiva *CaLiMgPfPwTb; finitima GcTc

⁸ episc. tantum BeCaGcOaPfPhVo; episc. tamen Mg; tamen epis. Tb; tantum epis. Tc

⁹ et huius - finiantur *BeCaLjMgPfPwTbTcVoBrant; om. Migne

¹⁰ iusiuste Tb

¹¹ pro- *CaLjMgPfPwTb; compro- GcTc

¹² atque *BeGcMgTbTc; et CaLjPfPwVo

¹³ pro- *CaLjMgPfPwTb; compro- Tc

Explicit liber quartus¹

¹ Expl. lib. quartus BdCaDbEaFbHaLhObOcOdOfPfPwQeSbSlTbTdVo; Quarta pars explicit Lj; Explicit quarta pars et liber octavus Pa; Expl. quarta pars Pd; Expl. pars quarta Pt; *om*. BbBeCeDaGcLfLgMfMgMhMjMkMmMoMqOaOePcPdPhPqPrRaSeSgTcVpVq. Require retro *in mg*. Lf